

Bibliotēkas kompetence bērnu un jauniešu kultūrpolitikā

The Competence of the
Library in Children and
Youth Culture Policies

217413

2002-3

216

Latvian National
BIBLIOTHECA

L
0

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

Seminārs

BIBLIOTĒKAS KOMPETENCE BĒRNU UN JAUNIEŠU KULTŪRPOLITIKĀ

2000. gada 12. – 13. oktobris

THE COMPETENCE OF THE LIBRARY IN CHILDREN AND YOUTH CULTURE POLICIES

12 – 13 October 2000

Rīga, 2002

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0302024941

UDK 02:371.64(063)

Bi 126

Par salikumu atbild S. Madžule

ISBN 9984-607-43-7

© LNB, 2001

IEVADS

Silvija Tretjakova
LNB BLC vadītāja

No 12. – 14. oktobrim 2000.gadā Baltijas reģiona valstu bibliotēku asociāciju tikšanās norisinājās Rīgā. Tas bija starptautisks seminārs "Bibliotēkas kompetence bērnu un jauniešu kultūrpolitikā". Tā bija pirmā reize, kad šis ikgadējais pasākums nenotika Ziemeļvalstīs un arī pirmā reize, kad tā tematika bija veltīta vienam konkrētam jautājumam. Koncentrēt sabiedrības uzmanību, attīstot publiskās bibliotēkas ieguldījumu bērnu un jauniešu nākotnes iespēju nodrošināšanā informācijas sabiedrībā – tāds bija šī starptautiskā semināra galvenais uzdevums. Pavisam seminārā piedalījās 60 ar bērnu kultūru un bibliotēku darbu saistīti speciālisti. Tie bija lektori no Dānijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Vācijas, Somijas, Latvijas, Lietuvas un Krievijas, kā arī dalībnieki pārsvarā no Latvijas, kā arī no Igaunijas un Lietuvas un citām iepriekš minētajām valstīm.

Mūsu bibliotekāri ir daudz mācījušies pie mūsu ziemeļu kaimiņiem, tie ir bijuši studiju braucieni, semināri un konferences, dažbrīd šķiet, ka ar to arī vajadzētu samierināties. Tomēr, lai sadarbība varētu auglīgi turpināties, mums bija nepieciešams tikties. Latvijas bibliotekāru prasme apaudzēt un radoši pilnveidot aizgūtas idejas un īstenot iniciatīvas bagātus projektus ir plaši pazīstama, bet diemžēl tas nevar apturēt lejupslīdi, kādā virzās bērnu un jauniešu kultūrpolitika valstī.

Tādēļ bija pēdējais brīdis pievērsties šim jautājumam daudz mērķtiecīgāk. Seminārs deva mums iespēju dziļāk izprast sadarbības nozīmi izglītības, sociālo un kultūras iestāžu un organizāciju vidū. Īpaši svarīgs un iedrošinošs bija Ziemeļvalstu piemērs, kas demonstrēja mērķtiecīgi valstisku attieksmi bērnu kultūras jautājumos.

Seminārs notika Gētes institūta telpās, vācu kolēģi bija arī vieni no lielākajiem finansiālajiem atbalstītājiem mūsu pasākumam.

12.oktobra diena bija interesanta vairāku iemeslu dēļ: mums bija iespēja dzirdēt interesantus priekšlasījumus. Jolanta Treile, KM stratēģijas nodaļas vadītāja, iepazīstināja mūs ar bērnu kultūrpolitiku Latvijā. Profesore no Vācijas Zuzanna Krīgere, kas strādā Štutgartes Bibliotēkzinātnes un informācijas augstskolā, saistīja klausītāju uzmanību ar dziļo bibliotēku darba analīzi, strādājot daudznacionālas publikas apkalpošanā. Viņa formulēja vairākus bibliotēku filozofijas aspektus, kas nodarbina vācu kolēģus, kuri strādā bērnu labā, akcentēja bibliotekāru misiju bērnu interešu aizstāvībā. Aldona Šauļiene, Šauļu publiskās bibliotēkas Bērnu literatūras centra vadītāja, runāja par mazāk pazīstamu jautājumu loku: biblioterapija un iespējas to attīstīt bērnu bibliotēkā. Pērs Olavs Kaldestads savā priekšlasījumā akcentēja bilžu grāmatu lielo

nozīmi bērnu lasītprīka attīstībā. Norvēģu kolēģu projekts "Ord & Bilde" ("Vārds un attēls") ticis radīts tieši tādēļ, lai paveiktu kaut ko īpašu bērnu grāmatu labā. Zviedru bibliotekāre Viviana Vilhelmsone no Erebrū dalījās pieredzē par lasīšanas veicināšanas pasākumu organizēšanu, viņas uzstāšanās deva ieskatu vietējās komūnas kultūrpolitikā, kā arī prasmē sabalansēt valsts un pašvaldību līdzekļus jauno lasītāju iesaistīšanā. Izrādās, ka ikvienai pašvaldībai ir tiesības pieprasīt dotāciju lasīšanas veicināšanas projektiem ar noteikumu, ka viņi nesamazinās līdzekļus grāmatu iepirkumam. Olga Andrejeva, Krievijas Valsts bērnu bibliotēkas speciāliste no Maskavas, sniedza interesantu pārskatu par bibliotēkas vietu un lomu pasaules izzināšanā, kā arī aktualitātēm darbā ar bērniem Krievijas bibliotēkās.

Lai dotu pēc iespējas daudzpusīgāku iespaidu par bērnu bibliotēku darbību Latvijā, bijām izvēlējušies organizēt plakātu sesiju. Pateicoties mūsu kolēģiem praktiķiem, tas lieliski izdevās un radīja milzīgu interesi semināra dalībnieku vidū. Regīna Šimane bija sagatavojusi plašu ilustratīvo materiālu, kā arī pieredzes aprakstu angļu un latviešu valodā par tēmu "Bērnu bibliotēkas darbība Ilūkstes pilsētas kultūras padomē". Ilūkstes piemērs mūs visus ļoti iedvesmoja. Kļuva skaidrs, ka apstākļos, kad valstī nav izstrādāta bērnu kultūrpolitika, vietējā līmenī sadarbojoties tomēr var ļoti daudz bērnu labā izdarīt. Ingūnas Radziņas tēma bija "Integrācijas projekts Jūrmalā – nometne "Pasmaidi - Draugs". Dubultu bērnu bibliotēkas vadītāja jau izsenis ir pazīstama Latvijas bibliotekāru aprindās ar savu leļļu teātri un daudziem radošiem projektiem bibliotēkā. Arī samērā sarežģītais integrācijas projekts viņai bija labi izdevies, talkā bija nākuši arī pārējie Jūrmalas bibliotēku apvienības darbinieki un citi bibliotēkas sadarbības partneri. Ilze Karsa un Lolita Dreimane iepazīstināja ar jauniešu diskusiju kluba "Saulespuķe" darbību Valmieras bērnu bibliotēkā. Arī šis ir viens no nacionālo minoritāšu integrācijas projektiem bibliotēkā, kas liecina par bibliotēkas atvērtību dažādām sabiedrības grupām, kā arī spēju risināt sarežģītas bērnu un jauniešu sociālās problēmas. Sarmīte Galsa un Iveta Krūmiņa dalījās pieredzē par lasīšanas nometnes organizēšanu LNB Bērnu literatūras centrā. Semināra dalībniekiem bija iespēja noskatīties videomateriālu par pasākumu, kā arī saņemt plašu informatīvu materiālu par šo tēmu.

Starptautiskā semināra otrā diena 13. oktobrī nesa daudz jauna un saistoša mūsu bērnu bibliotēku darbiniekiem. Anna Kristīne Magnusone no Zviedrijas pilsētas Laholmas bibliotēkas ar aizrautību demonstrēja sarunas par grāmatām, kā strādāt ar pašiem mazākajiem lasītājiem. Šī metode bija jau pazīstama, kā arī plaši praktizēta mūsu valstī, tomēr ilustratīvais materiāls un lektores "pārtapšana" grāmatu meitiņā ar dzeltenu cepurīti vērtā viņas priekšlasījumu savdabīgā spēlē, kur semināra dalībnieki viegli varēja sevi iztēloties par trīsgadīgiem bērniem.

Norvēģu bibliotekāre Bente Binga Kleiva no Melandas bibliotēkas vairāk pievērsās jaunajām tehnoloģijām, kā arī rādīja citas modernas metodes, kā darīt bērniem pieejamāku literatūru un mākslu. Olga Mareičeva no Sanktpēterburgas savā priekšlasījumā uzsvēra bērnu radošā darba aktivitātes bibliotēkā, kā arī pakavējās pie krievu kolēģu prasmes nodrošināt informācijas un kultūras mijiedarbību bibliotēkā.

Pieredzi no bibliotēku un izglītības iestāžu sadarbības varēja iepazīt Hannes Kīlas priekšlasījumā "Tekstā" – "Norvēģu Bērnu literatūras institūta literatūras projekts". Viņas izvirzītā tēze, ka ir jāpalīdz bērniem apgūt lasīšanas prasmes, vispirms palīdzot skolotājiem apgūt modernu metodiku literatūras stundām, kā arī labākas zināšanas par bērnu literatūru, lika daudziem klausītājiem izprast situāciju arī mūsu valstī.

Varbūt arī mums būtu nepieciešams attīstīt šādu "bibliotēkas pedagogu" darbību, kuri apgūtu jaunāko pedagogisko metožu pielietošanu un nāktu talkā literatūras skolotājiem, lai izplatītu daudz plašākas zināšanas par mūsdienu bērnu literatūru un veicinātu lasītpraksi? Daudzu klātesošo sajūsmu izraisīja pārdomātais un novatoriskais skatījums uz bibliotēkmācību, ar ko iepazīstināja Jāna Tirni, informācijas speciāliste no Espo Somijā. Viņas sagatavotais apskats par Grāmatu spēli rosināja pārveidot rutīnās ekskursijas bibliotēkā, iesaistot bērnus par aktīviem līdzdalībniekiem, radošiem eksperimentētājiem, attīstot viņos prasmi orientēties grāmatu pasaulē, kļūt pašiem par skolotājiem, bibliotekāriem, kas māca tālāk citus bērnus. Kā spilgts apliecinājums pārdomātas bērnu kultūrpolitikas nozīmībai nāca Dānijas Bibliotekāru biedrības prezidenta Moga Damma referāts "Bērni un kultūra Dānijā". Ar sirdi un dvēseli – tā varētu raksturot dāņu kultūrpolitiku bērniem. Nebirokrātiska attieksme pret bērniem un kultūru, kurā skaidri var saskatīt dāņu godkārtīgo mērķi – kultūras demokrātiju, kompetenci, kvalitāti un daudzpusību, kā tiekšanos pēc labākā. Savukārt Kirstena Boelta, reģionālā bērnu kultūras koordinatore Dānijā, iepazīstināja mūs ar veidu, kā projekts "Bērni un kultūra" tiek īstenots Ziemeļjūtlendē. Tieši bibliotēku tīkls ir tas, kas bērnu kultūrpolitiku Dānijā realizē ar īpaša finansējuma palīdzību un bibliotekāra – koordinatora pārraudzībā.

Pēcpusdienā LNB Bērnu literatūras centrā notika diskusija par seminārā aplūkotajiem jautājumiem. Zināmā mērā sevi attaisnoja jautājumu rakstiska iesniegšana šai diskusijai. To dalībnieki varēja darīt visu semināra norises laiku, tādēļ jautājumu formulējums bija pārdomāts un diskusiju bija viegli vadīt. Galvenie jautājumi, kurus apspriedām bija:

* Kāda ir bibliotekāra misija, strādājot ar bērniem?

Viņam ir jāklūst par labāko gidu nākotnē, kam bērni uzticas, jāpārvalda jaunās informācijas tehnoloģijas.

* Kāds ir finansējums no pašvaldību puses un valsts dotācijas bērnu kultūrpolicai katrā no semināra dalībvalstīm?

Ļoti atšķirīgs. Baltijas valstīs nav nekādu regulējošu mehānismu šajā jomā. Bibliotēkas pašas meklē finansējumu dažādiem projektiem. Lietuvas kolēģi ļoti atzinīgi vērtēja Sorosa fonda atbalstu. Pašvaldību finansējums Latvijā bērnu bibliotēku darbam ir ļoti atšķirīgs. Tomēr lielākā daļa no rajonu bērnu bibliotēkām atsakās no centralizētajiem līdzekļiem par labu pagastu bibliotēkām.

* Kāda ir informācijas prasmju apguves programmas ieviešana?

Vācijā 5 bibliotēkās tiek īstenota šāda programma. Šajā darbā atbalsts nāk no Bertelsmana fonda. Baltijas valstīs skolās esošās datorklases tika augstu novērtētas.

* Kā biblioterapija saistās ar vienkāršu padomu lasīšanai?

Aldona Šauliēne: "Biblioterapija sāksies tad, ja jūs kopā izlasīsiet grāmatu un to apspriedīsiet, tā ir ļoti smalka lieta. Tāpēc to iesaka izmantot ar bērnu grupu, kurā varbūt ir tikai viens bērns, kuram ir jāpalīdz, bet to nedrīkst uzspiest. Visi bibliotekāri zina grāmatu dziedinošo spēku – grāmatas ir ārsti."

* Kā attīstīt bilžu grāmatu projektus?

Pērs Olavs Kaldestads: "Mēs cenšamies ieinteresēt skolotājus. Mēs gribētu, lai bērniem vairāk patiktu bilžu grāmatas. Ir daudz dažādu stratēģiju: veidojam bibliotēkām ceļojošās izstādes, rīkojam seminārus."

* Kā panākt, lai lasīšanas veicināšanas projekti būtu ilglaicīgi?

Problēmu nebūtu, ja pieaugušie vairāk lasītu grāmatas. Norvēģijā 2000. gadā tika dibināta lasīšanas organizācija, tajā darbojas rakstnieki, bibliotekāri un citi speciālisti. Šogad šai organizācijai ir valsts atbalsts. Lasīšanas veicināšanas projektos ir jāieinteresē valdība. Lasīšana nav galvenais, galvenais ir piedalīšanās un rīcība. Nepieciešams daudz pieaugušo, kuri iesaistās. Tas jādara kopā ar skolotājiem, lai bērni justos droši.

* Turpmākā sadarbība.

Dalīšanās pieredzē ar elektronisko saziņas līdzekļu palīdzību.

Pēc trīs gadiem atkal vēltīt bibliotekāru biedrību semināru bērnu bibliotēku jautājumiem.

Attīstīt ceļojošo bērnu grāmatu izstāžu projektus no katras valsts.

Bērnu bibliotēku un bibliotekāru darbība bērnu interešu aizstāvbai.

Demokrātijas priekšnoteikums – brīva pieeja informācijai.

Par semināra sekmīgu norisi pateicamies finanslālam atbalstam, ko nesavtīgi sniedza Latvijas Kultūras ministrija, Ziemeļu Ministru padomes informācijas birojs Rīgā un Gētes institūts Rīgā, kā arī Ziemeļvalstu bibliotekāru biedrības, protams, arī par interesi un aktīvu līdzdalību pašiem semināra dalībniekiem.

Pēra Olava Kaldestada sonets:

SONETS VISIEM PASAULES BIBLIOTEKĀRIEM

Pie apvāršņa deg rudens saule vēlā,
Un koku lapas tūkstoš toņos lās;
Tās atgādina mūsu alkas kvēlās,
Kas debesīm par mums reiz liecinās.

Vieš cerības šī skaistā Bauskas diena,
Ka zelta laikmets gaida visus mūs.
Ja nepagurs bez spēka sirds neviena,
Mums nākotne kā jauna lapa būs –

Kā mūsu dziesma visiem vienā elpā,
Kas nepieļauj, ka gars ir sīks un mazs.
Nekad vairs nepietiks ar šauru telpu!
Mēs sagaidīsim to, kas pienākas.

Un cerībai mēs liekam glāzēs līt:
Daudz spožāk saulei jāuzlec jau rīt!

12.okobris

Jolanta Treile
KM Stratēģijas nodaļas vadītāja

BĒRNU KULTŪRPOLITIKA LATVIJĀ

Eiropas Padomes Darba grupas sagatavotajam ziņojumam par kultūru un attīstību Eiropā ir piešķirts zīmīgs nosaukums – “In from the margins”, kas latviskots kā “No atstumtības – uzmanības centrā”. Šajā nosaukumā fokusēta gan tā marginālā vieta, kāda kultūrai ir atvēlēta daudzu Eiropas valstu pašreizējā politikā, gan arī iezīmēts mērķis – kādai šai vietai vajadzētu būt, proti, uzmanības centrā. Reizē šajā nosaukumā ietverts aicinājums politikas veidotājiem radīt iespējas iekļauties kultūrā arī tiem, kam to vai citu iemeslu dēļ pieeja kultūrai līdz šim ir bijusi ierobežota vai liegta.

Piesaucot šo dokumentu un tā nosaukumu, es gribēju akcentēt to, nebūt ne apmierinošo, situāciju, kādā kultūrpolitika ir citu politiku vidū, un arī to, ka atstumtajām grupām (t.i., tām, kuru pieeja kultūrai ir apgrūtināta) visai bieži pieskaitāmi arī bērni.

Diemžēl situācija, kuras pārvarēšanai tika radīts minētais ziņojums (kas ir Eiropas pašreizējās kultūrpolitikas pamatdokuments), lielā mērā raksturīga arī Latvijai. Ne bērni, ne kultūra nepieder pie prioritātēm. Tas lielā mērā ir tāpēc, ka valsts politikas veidotāju acīs tie abi vairāk tērē valsts līdzekļus nekā dod tai kādu tūlītēju acīmredzamu labumu. Bet apzināties to, ka tieši kultūra un bērni ir visbūtiskākā investīcija valsts nākotnei, politikas veidotājiem it bieži liedz tālākas perspektīvas redzējuma trūkums.

Pretēji politiķu tuvredzībai, tiem, kas pasaulē nodarbojas ar kultūras komerciju tālredzības netrūkst. Viņi bērnos pamatoti saredz savas preces potenciālu patērētāju gan šodien, gan nākotnē. Pārliecībā, ka tas atmaksāsies, viņi ir gatavi tērēt milzu līdzekļus reklāmai, lai bērnus inficētu ar patērētāja psiholoģijas vīrusu, kas vājina vai pat nonāvē bērnos radošo potenciālu. Globālās kultūras industrijas straujā izvēršanās būtiski apdraud tādas ikvienas kultūras pastāvēšanai būtiskas vērtības kā identitāte, daudzveidība, jaunrade, unikalitāte, vietā liekot kultūras unifikāciju, trivializāciju un masu gaumes veidošanu. Atšķirībā no pieaugušajiem, kuru vērtību pamati veidojušies pirmsglobalizācijas ērā, mūsdienu bērni ir īpaši apdraudēti, jo viņu vērtību priekšstati vēl tikai veidojas un viņiem trūkst imunitātes pret mediju aktīvi producēto patērētāja nevis radītāja attieksmi pret pasauli. Tādējādi attiecībā uz bērniem kultūrpolitikai ir sava neatliekama misija - pretstatā komercikultūras unificējošam spiedienam stiprināt viņos kultūras

identitātes un vērtību apziņu, rosināt apzināties katra unikalitātes nozīmi pasaules radošajā daudzveidībā.

Bērnu kultūrpolitika šodienas Latvijā vēl aizvien ir tapšanas procesā. Līdz ar Latvijas neatkarības atjaunošanu tika veidotas principiāli jaunas kultūrpolitikas pamatnostādnes, centrā izvirzot brīvu, neatkarīgu, demokrātisku personību. Jāatzīmē, ka visos programmatiskajos konceptuālajos kultūrpolitikas dokumentos, kas ir radīti pēdējā laikposmā (tādos kā Latvijas valsts kultūrpolitikas pamatnostādnes, Nacionālā programma "Kultūra"), ir ticis iezīmēts arī bērnu kultūrpolitikas aspekts, tomēr tas lielā mērā palicis vispārējs, nekonkrēts, tikai kā laba griba un vēlāmība, kuras īstenošanai realitātē trūkst resursu (ne tikai finansiālo, bet arī administratīvo), tāpēc konkrētā rīcība aizvien tikusi pārbīdīta uz nākotni, neņemot vērā, ka bērns dzīvo tikai vienā laikā - tagadnē.

Koordinācijas funkcijas visos ar bērnu politiku saistītajos jautājumos Latvijā ir deleģētas Valsts bērnu tiesību aizsardzības centram (Izglītības un zinātnes ministrijas apakšstrukturā), kas koordinē arī Valsts programmas bērnu stāvokļa uzlabošanai īstenošanu. Taču jāatzīst, ka attiecībā uz bērniem Latvijas politikā patlaban kā prioritāri tiek izvirzīti gandrīz vai vienīgi sociālie jautājumi - vardarbības ierobežošana, nabadzības novēršana, veselības aizsardzība un pamatzglītības nodrošināšana. Kultūra kārtējo reizi paliek marginālā pozīcijā. Turklāt vāji tiek izmantota kultūras integrējošā daba un potenciāls minēto aktuālo sociālo problēmu risināšanā. Jo tieši kultūra ir tā, kas socializē bērnu, apbruņo viņu ar pozitīvām, humānām vērtībām un sociālām iemaņām, veido viņu par cilvēcisku būtni.

Patlaban Latvijā ir iezīmējušies (gan vēl diezgan nedroši) mēģinājumi integrēt kultūrpolitiku sociālajā politikā tādās valsts programmās kā "Vienādas iespējas visiem" (invalidu iesaistes programma), Nabadzības novēršanas programma, Sabiedrības integrācijas programma u.c. Diemžēl vairums šo programmu pārsvarā tikai apkopo informāciju par to, kas jau tiek darīts, bet tām nav paredzēti papildus līdzekļi jaunu aktivitāšu uzsākšanai. Tādējādi tās vairāk pilda informatīvu funkciju, nevis darbojas kā nākotnē vērstas rīcības programmas. Izņēmums šajā ziņā varbūt būs Sabiedrības integrācijas programma, kuras realizēšanai iecerēts veidot īpašu fondu.

Jau minēju, ka bērnu kultūrpolitikas specifiku lielā mērā nosaka tās orientācija uz vērtību apgušanu, vērtību hierarhijas veidošanu, tās izteikti izglītojošā un audzinošā funkcija. Tāpēc bērnu kultūrpolitika ir cieši saistīta ar izglītības politiku. Diemžēl Latvijā pastāv ļoti vājas saites starp abām šīm politikām. Traucē resoru barjeras un koordinācijas trūkums. Tie atsevišķie gadījumi, kad šīs barjeras tiek pārvarētas, attiecas galvenokārt ne uz valsts institūciju līmeni, bet notiek pašiniciatīvas kārtā (kā piemēru var minēt skolu bibliotēku pakļautības atrautību no bērnu

publiskajām bibliotēkām, kas katra ir savas ministrijas pārziņā, taču pēc pašu bibliotekāru iniciatīvas šīs saites ir nodibinātas un izveidota skolu bibliotekāru asociācija, kas sadarbojas ar bērnu publiskajām bibliotēkām).

Nevērība pret bērnu kultūrpolitiku pasliktinājusi situāciju arī tik nozīmīgā kultūras sfērā kā bērnu literatūra un grāmatniecība. Izdevniecības izvairās un pat atsakās izdot latviešu bērnu oriģinālliteratūras grāmatas, jo to izmaksas ir dārgas, un tās nespēj tirgū konkurēt ar lētākajiem un plaši reklamētajiem Disneja u.c. industriju komercizdevumiem. Latviešu bērnu literatūra mūsdienās ir viens no visnīkākajiem lauciņiem. Bērniem rakstošo autoru skaits ir neliels (J.Baltvilks, M.Rungulis, M.Cielēna, P.Brūveris, Viks, U.Auseklis, V.Rūmnieks, varbūt vēl pāris citu), turklāt neviens no viņiem nav jaunāks par 40 gadiem. Literatūrā ienākošie jaunie autori nepievēršas šai jomai. Arī valsts līmenī praktiski nedarbojas nekādi atbalsta stimuli (piemēram ikgadējas balvas), kas rosinātu rakstīt bērniem.

Pēdējā laikā līdz ar Kultūrkapitāla fonda darbības uzsākšanos (kopš 1998.gada) situācija ir sākusi mainīties, jo radusies iespēja gūt finansiālu atbalstu gan radošu stipendiju veidā, gan arī grāmatu izdošanai, zināmu stabilitāti ieguvuši nedaudzie Latvijas bērnu periodikas izdevumi.

No iepriekšējā laikmeta, kuru raksturoja totāli ideoloģizēta bērnu kultūrpolitika, kā pozitīvs mantojums ir saglabājusies bērnu kultūras iestāžu infrastruktūra. Ir izdevies pilnībā saglabāt kultūrizglītības iestāžu un daļēji arī interešu izglītības pulciņu infrastruktūru.

Taču bērnu bibliotēkām, kas arī pieder šai infrastruktūrai, ir bēdīgāks liktenis – ar katru gadu šo bibliotēku skaits Latvijā samazinās:

1990.g. - 109 bibliotēkas.

1997.g. - 81 bibliotēka,

1998.g. - 74 bibliotēkas,

1999.g. - 66 bibliotēkas.

Uz šī nelabvēlīgā fona bērnu apmeklējumu skaits bibliotēkās pieaug: 1999. gadā bērni apmeklējuši bibliotēku 881 750 reizes, kas ir par 30788 reizēm vairāk nekā 1998. gadā. Negatīvi vērtējams fakts ir arī bērnu bibliotēku fondu apjoma samazināšanās: gada laikā klāt nākušas 30234, bet no fondiem izslēgtas 39442 grāmatas. Grāmatu nodrošinājums 1999. gadā uz vienu bērnu, bibliotēkas lietotāju, Latvijā bija 17,01 (pieaugušo bibliotēkās – 22,7).

Smaga situācija izveidojusies ar jaunu bērnu grāmatu iepirkumu bibliotēkās. Valsts atvēlētie līdzekļi jaunu grāmatu iegādei publiskajām bibliotēkām ir tikai 28 tūkstoši latu gadā, no kuriem bērnu bibliotēkām 1999. gadā tika atvēlēti 4060 lati. Turklāt grāmatu iepirkums notiek centralizēti, neņemot vērā bērnu bibliotekāru viedokli, tāpēc par šo summu netika iegādāta neviena latviešu bērnu oriģinālliteratūras grāmata.

Bērni bibliotēkās stāv rindās, lai varētu izlasīt jaunu grāmatu. Par to varētu priecāties, jo tas apliecina, ka lasīšanas tradīcijas sabiedrībā ir stipras, taču tas ir arī brīdinošs simptoms – ja nekas netiks darīts, bērni atradīs citas laika pavadīšanas iespējas. Lietu labot mēģina Nacionālā programma “Kultūra”, kas ir stratēģisks kultūrpolitisks dokuments turpmākajiem 10 gadiem un aptver visas kultūras nozares. Izstrādāta kā konkrēta rīcības programma, finansējumu ieskaitot, Nacionālā programma ietver sevī arī bērnu lasīšanas veicināšanas programmas izveidi. Diemžēl tās realizācijas iespējas ir neskaidras, jo, apstiprinot minēto programmu Ministru kabinetā, netika solīti papildus līdzekļi tās īstenošanai.

Vai stāvokli Latvijā varētu uzlabot atsevišķs, tieši bērnu kultūrpolitikai veltīts dokuments vai programma? Iespējams, taču paliek galvenā problēma – kā to varēs realizēt, ja iepriekšējā pieredze ar programmām rāda, ka tās savā pieprasījumā un uzstādījumā krietni vien pārsniedz to līdzekļu daudzumu, kādu valsts budžets spēj piedāvāt to realizācijai.

Latvijas apstākļos ļoti būtisku atbalstu bērnu kultūrpolitikas jomā ir sniegušas ārvalstis, jo īpaši Skandināvijas valstis – Zviedrija, Dānija, Norvēģija, kurās bērnu kultūrpolitikai patiesi ierādīta prioritāra vieta. Līdzās materiālajam atbalstam, ko mums sniegušas Ziemeļvalstis, ne mazāk, bet varbūt pat vairāk vērtīga ir tā pieredze un idejas, tostarp bibliotēku un bērnu lasīšanas veicināšanas jomā, ko esam ieguvuši daudzveidīgo kontaktu rezultātā. Arī šis seminārs ir viens no ciešās sadarbības konkrētajiem apliecinājumiem, kas pozitīvi atsauksies Latvijas bērnu bibliotēku darbā ar saviem lasītājiem valsts kultūrpolitikas nepietiekamības apstākļos.

12. oktobris

Prof. Zuzanna Krügere
Bibliotēku un informācijas zinātņu augstskola, Štutgarte**VĀCIJA – KULTŪRU KRUSTPUNKTS**

1. *Sarp diviem krēsliem: kuram bērnam mēs kalpojam?*
2. *Atšķirības un dažādības perspektīvas*
 - 2.1. *Situācija Vācijā*
3. *Sarpkulturālās programmas Vācijas bibliotēkās*
 - 3.1. *Frankfurte*
 - 3.2. *Ruselsheima, Hesene*
 - 3.3. *Štutgarte*
4. *Ārzemju mēdiju krājumi*
5. *Kopsavilkums*

Sarpkultūru programmu stratēģija Vācijas publiskajās bērnu bibliotēkās.*1. Sarp diviem krēsliem: kuram bērnam mēs kalpojam?*

Es gribētu iepazīstināt jūs ar divām tipiskām mūsu klientu grupām: Ir bērni, kurus uz bibliotēku atved vecāki, kuri vēlas sameklēt savu iemīloto mēdiju, kurus interesē grāmatas un informācija, un kuri piedalās aktivitāšu programmās. Viņus ir viegli iedrošināt būt aktīviem, un nav nekādu problēmu ar disciplīnu. Viņi pavada kādu laiku bibliotēkā, bet ne pārāk ilgu - vēl ir mūzikas klases, sporta pasākumi, kuros jāpiedalās, viņiem ir ļoti saspringts dienas režīms - viņi paņem savu mēdiju un aiziet.

Šie bērni uzaug drošos apstākļos, ir labi nodrošināti un viņus uzrauga vecāki, kuri tērē laiku un naudu savu bērnu labklājībai.

Bibliotekāriem ir paradums fokusēties uz šāda veida klientiem, viņus ir tik viegli vadīt! Dažreiz ar vecākiem ir nelielas problēmas, tādēļ, ka viņi vēlas visu to labāko saviem bērniem, vispirms un uzreiz. Dažreiz šie vecāki un bērni ir egoistiski un nav ieinteresēti tajā faktā, ka bibliotekāram ir jāpievērš uzmanība arī citiem bērniem.

Otra bērnu grupa ir tuvākās apkārtnes bērni, un šī grupa atspoguļo apkārtnes sociālo neviendabību. Bērni, kuri dzīvo blakus ielās bibliotēkai, izvēlās to kā vietu, kur pavadīt laiku, sasildīties, satikt draugus, pasmieties un paklaigāt kopā ar tiem. Viņus mazāk interesē lasīšana, bet ļoti interesē spēles, populāri žurnāli un mūzika. Tie bieži ir bērni, kurus nepieskata

vecāki, jo viņi visu dienu strādā. Vācijā, obligāto skolu stundas beidzas vēlākais divos pēcpusdienā, paliek daudz brīva laika. Kāpēc nesatikties bibliotēkā? Bet koncentrēšanās, motivācija, lasīšanas spēja, informācijas uztveres spēja - bibliotēkas klienta galvenās īpašības, šiem bērniem nepiemīt. Tādēļ bibliotekāriem vajag daudz laika, enerģijas un uzticēšanās šiem bērniem, palīdzēt viņiem integrēties un iemācīties lietot mēdijus atbilstošā veidā. Bērnu bibliotēkām bieži vien jāklūst par skolotāju, sociālo darbinieku, animatoru vai pat tēvu un māti, lai saprastu šo bērnu patiesās vēlmes.

Teorētiski ir viegli pasludināt bērnu bibliotēku par publisku vietu ar pieeju visai informācijai un atpūtas aktivitātēm. Kad bērni nāk un sāk lietot bibliotēku tā, kā viņiem vajag, tad ātri vien sākas diskusijas par "robežām". "Mēs neesam skolotāji, mēs neesam sociālie darbinieki, mēs neesam rotaļu laukums, bērni ir pārāk skaļi" - kritika, ko jūs bieži dzirdat no pieaugušo nodaļas kolēģiem. Starp citu, diskusija ir tikpat veca, cik pati Bērnu bibliotēka: kuram bērnam mēs kalpojam, teorētiski un praktiski? Vai mēs uzņemam un apsveicam tikai atbilstošus bērnus mūsu bibliotēkās, vai arī bibliotēka patiesām cenšas izpildīt bērna vēlmes?

Bibliotekāri Vācijā, galvenokārt, ir no vidusskiras, izglītoti cilvēki, labi nodrošināti, dzīvojoši drošā vidē, kuriem nav problēmu saprasties ar cilvēkiem no tādas pašas vides. Bet viņi nav pieraduši un nav pietiekoši sagatavoti nodarboties ar sociāli atšķirīgiem cilvēkiem. Kā pārvarēt plaisu starp personām ar atšķirīgu uzvedību, atšķirīgu attieksmi, atšķirīgu dzīves stilu tā, lai apmierinātu abas puses, tāds ir jautājums.

Kāpēc ir tik grūti runāt par šo tēmu?

2. Atšķirības un dažādības perspektīvas

Ko nozīmē būt "citādām"? Mēs skatāmies uz "citiem" ar dažādām jūtām: lai izskaidrotu, es pieminēju ekstrēmākās.

No vienas puses mums ir pozitīva ziņkārība, mūs pat fascinē cita persona. Mēs esam ziņkārīgi un vēlamies iemācīties vairāk par atšķirīgo kultūru. No otras puses mums ir bailes un pat naida. Mums ir pārliecība, ka ir jāaizstāv sava kultūra no "citiem", kuri iznīcinās mūsu vērtības. "Citiem" ir jāpakļaujas mūsu likumiem, vai arī viņi tiks izsviesti ārā. "Citi" vienkārši mums neder.

Abām jūtām ir arhaisks kodols un vecs cilvēka būtības psiholoģiskais modelis. Ir ļoti svarīgi pieņemt to kā faktu.

Ir ļoti svarīgi atklāt, ka atšķirības ir uztveramas horizontālā līmenī - atšķirības šķiet kā citādi pozitīvs faktors, bet kā līdzīgam pieņemt vērtības un attieksmes ir daudz vieglāk un uztvert programmas, kuru atšķirības ir

vertikāla jeb hierarhiska līmeņa, kura kategorijas attiecas uz augstākām un zemākām kategorijām un apkārtni.

2.1. Situācija Vācijā.

Vācijas sabiedrībā, kad mēs runājam par atšķirību un dažādību, mēs biežāk runājam par imigrantiem, kuri brauc uz mūsu valsti meklēt darbu. Šeit galvenā grupa ir turki, pirms grieķiem, itāļiem un cilvēkiem no Dienvidslāvijas. Sešdesmitajos gados viņi tika uzaicināti kā tā saucamie "Gastarbeiter" - viesstrādnieki - strādāt uz pāris gadiem, bet viņi palika un atveda savas ģimenes. Šodien mēs saprotam, ka patiesībā viņi ir imigranti, kuru bērni ir dzimuši Vācijā, un kuri attīsta savu identitāti divās kultūrās. Atšķirīgi no citu valstu likumdošanas viņi nesaņem Vācijas pasi, bet 18 gadu vecumā jauniešiem ir jāizlemj, kuru no divām pavalstniecībām viņi vēlas paturēt, vecāku pavalstniecību vai Vācijas.

Ļoti daudz tika diskutēts par imigrantiem un patvēruma meklētājiem, kaut arī viņu skaits ir neliels. Ļoti daudz cilvēku joprojām ierodas no Austrumeiropas un bijušās PSRS, tā sauktie "Aussiedler", imigranti, kuri var pierādīt etnisku vācu izcelsmi un tiek uzskatīti par etniskiem vāciešiem, pat ja viņiem ir problēmas runāt vāciski un sabiedrībā viņus bieži sauc par "krieviem". Man ir daži studenti, kuri nāk, piemēram, no Kazahstānas, viņi stāstīja par savu izbrīnu, kad bija sapratuši, ka pēc savas izdzīšanas no dzimtenes, kur viņus saukā par "vāciešiem" vai pat "fašistiem", tagad viņus uzskata par "krievu mafiju". Daudzi cilvēki, kuri nāk no bijušās PSRS ir izglītoti, pieraduši pie grāmatām un bibliotēkām, un vēlas atrast grāmatas krievu valodā. Daudzas bibliotēkas reaģē uz šo pieprasījumu un iepērk grāmatas krievu valodā.

Lielās pilsētās ar lielāku imigrantu populāciju, iedzīvotāji bez Vācijas pasēm, ir apmēram (25%), piemēram Frankfurtē un Štutgartē.

"Jaunajā Bundeslander", bijušās VDR, pirms Berlīnes mūra krišanas, ārzemnieku procents ir vidēji 1,6%. Acīm redzami, ka pilsētās un ciemos, kur pieaug naidis pret svešzemniekiem, reti ir redzami ārzemnieki. Pilsētās ar lielu sveštautiešu procentu, tolerance ikdienā ir ievērojama. Acīm redzami, ka labā spārna kustība, nacionālisms savā ksenofobiskajā veidā, uzskata visus ārzemniekus par vainīgiem visās sabiedrības nepilnībās. Kad nav ārzemnieku, ko vainot, viņi uzbrūk "citiem": invalīdiem, bezpajumtniekiem vai cilvēkiem, kuri cenšas aizstāvēt tolerances principus.

Konflikts starp "Ossis" un "Wessis" - rietumniekiem un austrumniekiem Vācijā, pēc tam, kad rietumu daļa mazāk vai vairāk pārņēma austrumu daļu, jo tā bija *sakautā* zeme, iznīcināja pašcieņu un radīja smaguma sajūtu un naidu cilvēkos, kuri gribēja būt lepnī par savu

eksistenci. Vairākums viņus uzskatīja par "nekam nederīgiem" un piespieda pārņemt tādu sabiedrības formu, kurai viņi nebija gatavi.

Bibliotekāriem nav nekādu problēmu ar imigrantu bērniem, kamēr viņi uzvedas piedienīgi. "Citi" bibliotēkā ir visbiežāk sastopamā jauniešu grupa, kuru kultūra un uzvedība dažiem bibliotekāriem ir sveša, it kā viņi nāktu no citas planētas. Septiņdesmitajos gados tika uzcelts daudz jauna veida dzīvojamo māju, kur cilvēki dzīvo saspiesti, vidē, kur ir tikai dažas sociālās institūcijas. Tuvākajām bibliotēkām tika uzspiestas tādas funkcijas kā jauniešu centri, un tad sākās diskusijas par "robežām".

Vēlāk tas varētu būt interesanti mūsu diskusijai, lai saprastu, ka visur, katrā valstī "citi" eksistē savādākā veidā, un problēmas ar "citiem" visur varētu būt vienādas.

3. *Starpkulturālās programmas Vācijas bibliotēkās.*

Bērnu bibliotēkām var būt svarīga loma abos līmeņos, horizontālā un vertikālā, zinību un izpratnes plaisas pārvarēšanā.

Lai atzīmētu dažādību kā sabiedrības pozitīvo vērtību, bērnu bibliotēkas varētu īstenot starpkulturālās programmas, kuras uzsvērtu kultūras mantojuma bagātību, vēsturi un ietekmi uz mūsdienu daudzveidīgo etnisko, kulturālo un reliģisko grupu sabiedrību.

Šo programmu mērķi ir:

Likt apzināties dažādības vērtību sabiedrībā, jo:

*Dažādībai nepieciešama atzinība. Dažādām grupām ir jāsajūt sabiedrības vairākuma atbalsts, viņi grib būt "pamanīti". Tā, piemēram, literatūras sarakstam vajadzētu ietvert ne tikai vācu autorus, bet arī nozīmīgākos autorus no Turcijas, Itālijas, Grieķijas, utt.

*Dažādībai vajag struktūru un ilgstošu koncepciju (nepietiek ar ikgadējo folkloras festivālu...), lai radītu iecietīgu atmosfēru.

*Dažādībai vajag perspektīvu. Spēja mainīt perspektīvas varētu būt vēl viena "iecietības" definīcijām.

Šo programmu stratēģija ir:

*Papildināt zināšanas par kultūru.

Bērniem, kuri nāk no citāda kultūras slāņa, ir jācieš no sabiedrības vairākuma ignorances. Bibliotēkai ir visi nepieciešamie līdzekļi, lai izplatītu informāciju interesantā veidā.

*Sniegt pozitīvus modeļus, lai palīdzētu bērniem iepazīties ar saviem pirmsākumiem. Ir svarīgi, lai viņi varētu attīstīt abas kultūras, sabiedrības vairākuma kultūru un savu pamatkultūru, tā viņi var izvēlēties pozitīvus faktorus no abām kultūrām. Jaunie pētījumi demonstrē, piemēram, dzimtas valodas nozīmīgumu bilingvālā izglītībā: bērniem ir nepieciešams iemācīties

pareizi runāt dzimtajā valodā, lai varētu attīstīt augstu līmeni otrajā valodā. Valodu sajaukums, kādā runā imigrantu ģimenēs, bieži attīsta vāju pirmo valodu un rada "pidgin" vācu valodu, tādējādi bērniem rodas grūtības gūt panākumus skolā.

Izmantotās metodes bērnu bibliotēkās:

- *Mītu un pasaku stāstīšana dažādām etniskām grupām;
- *Bilngvālās programmas;
- *Tikšanās ar autoriem un dažādu valstu modernā bērnu daiļliteratūra;
- *Sarunas ar (izciliem) diskusiju grupu pārstāvjiem;
- *Izstādes;
- *Sadarbības projekti ar etnoloģiskajiem un vēstures muzejiem.

Piemēri:

3.1. Frankfurte

Frankfurtes Centrālajā bērnu bibliotēkā bērnu - apmeklētāju bez Vācijas pasēm ir 50%, jo bibliotēkas ēka atrodas pilsētas iekšējā daļā, kur dzīvo daudz imigrantu. Pilsētā ir ap 600000 iedzīvotāju un 25% no populācijas ir ārzemnieki.

Bibliotēka ir nolīgusi pedagogu, kurš ir kontaktpersona darbā ar bērniem, un kurš organizē aktivitāšu programmas, bet ir ļoti uzticīgs bērniem un palīdz tiem visos jautājumos. Viņš pat apmeklē vecākus, kad uzskata, ka tas varētu nākt par labu bērnam.

Es domāju, ka programma, ko viņa izveidoja bibliotēkā, varētu būt modelis: tas ir "talkshow", kuru sauc "Bērni runā par savu valsti". Bibliotēkars ir pasākuma vadītājs un starpnieks. Dažreiz viņa satiekas ar imigrantu bērnu grupu, kuri runā par savu dzimteni. Dažreiz tie ir brāļi un māsas no vienas ģimenes. Viņa vaicā bērniem, ko viņi atceras, viņa pamudina iztaujāt vecākus, vecvecākus, atnest savas fotogrāfijas un materiālus. Otrā sanāksme tiek veltīta rezultātu apskatei: bērni zīmē bildes, lai izskaidrotu faktus, viņi ir izvēlējušies mūziku, vecāki atnes ēdienu, ko ir sagatavojuši. Ir svarīgi runāt ar visām emocijām, ne tikai ar vārdiem. Tā, piemēram, ir vieglāk izskaidrot, ka *pica* nav vācu nacionālais ēdiens, kā tas tagad izskatās, bet tika ieviesta Vācijā ar itāļu imigrantu starpniecību. Viņi runā par stāstiem, mūziku, reliģiskiem rituāliem, ēdienu. Bērni var brīvi izvēlēties, ko stāstīt citiem bērniem par savu dzimteni, tā viņi ir pietiekoši aizrautīgi, lai saistītu visu uzmanību.

Tajā laikā notika pasākumi par Šrilanku, Irānu, Afganistānu, Turciju, Itāliju, Spāniju, Franciju un Brazīliju. Visi šie pasākumi bija veiksmīgi.

3.2. Ruselsheima, Hesene

Ruselsheima ir industriāla pilsēta ar 60000 iedzīvotājiem. 29% iedzīvotāju nav Vācijas pases (109 dažādas tautības, 9,5% turku, 3,7 grieķu, 2,7% marokāņu).

Starp bērniem procents ir vēl augstāks, dažās apkārtnes klasēs - skolās, bērnu procents bez Vācijas pasēm ir 80%.

Bērnu bibliotēka ir ļoti atkarīga no saviem klientiem. Viņi nolīga turciski runājošu asistentu divām vakara programmām, un 2 citas vakara programmas tiek vadītas jauktās grupās. Bibliotēkā ir pietiekoši vietas, kur spēlēt un kur norobežoties, kad bērni grib veikt savus mājasdarbus. Dažreiz šeit notiek pasākumi dzimtajā valodā. Sadarbība ar skolotājiem ir ļoti laba.

Tagad es jums sniedzu praktisku piemēru otrajai kategorijai, kā bibliotekāri cenšas pārvarēt plaisu starp vertikālām, sociālām atšķirībām: Gadījās tā, Ruselsheimas publiskajā bibliotēkā notika foto izstāde un augstas klases lekcijas par čigānu kultūru, kad pēkšņi ieradās ciemiņu grupas ar čigānu bērniem, kuri sev atklāja bērnu bibliotēku un pārņēma to. Pirmajā vakarā bija nekārtība un sajukums. Bet bibliotekāri nesevoja pirmajiem impulsiem: izsviest viņus ārā, jo čigānu bērni neprot uzvesties un lietot bibliotēku atbilstošā veidā. Nē, viņi nolēma pieņemt izaicinājumu un koncentrēt galvenos spēkus bērnu bibliotēkā. Tagad bibliotekāri bija sagatavoti uzņemt čigānu bērnus un parādīt viņiem, kā un ko lietot. Viņi nodibināja personāla kontaktu ar bērniem, spēlēja spēles, rādīja viņiem attēlus un ilustrētās grāmatas, un pēc divām dienām bērni jutās kā mājās un uzvedās kā gaidīti viesi.

Bērnu bibliotēkas mērķi:

*Uzņemt visus dažādu kultūras grupu bērnus, dažādās sociālās grupas, sniegt viņiem pieeju informācijai un izklaides resursiem.

*Censties saprast bērnu vajadzības un palīdzēt.

Stratēģijas:

*Izveidot stipru kolektīvu;

*formulēt kopējo misiju;

*bibliotekāru sociālās kompetences uzlabošana: pārraudzība, meditācijas tehnika, konflikta menedžments;

*izveidot noteikumus, kuri atbilst bērnu vēlmēm, bet uzliek arī robežas, lai ikviens varētu justies kā mājās. Noteikt stingru atbildību par noteikumu pārkāpšanu;

*Sadarbība ar citām sociālajām institūcijām (Apaļais galds).

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0302024941

3.3. Štutgarte

Štutgartē, apmēram tikpat lielā pilsētā kā Frankfurte, ar tādu pašu cittautu nacionalitāšu procentu, situācija ir citāda. Bibliotēka atrodas pilsētas centrā, veikalu un administratīvajā rajonā, kur bērniem jābūt pietiekami lieliem, lai šķērsotu ielu, vai jābūt vecāku pavadībā, vai jāapmeklē bibliotēka skolas ekskursijas ietvaros. Štutgartes bērnu bibliotēkai nav problēmu ar bērniem, kuri nav pieraduši lietot bibliotēkas krājumu, nebeidzamas starpkulturālas programmas ir ikdienas pasākumu daļa. Piemēram, četras stāstīšanas nedēļas: pasaules stāsti ar stāstītājiem ar dažādu kulturālo pamatu. Vai arī virtuālās Eiropas bērnu bibliotēkas projekts: CHILAS. Bērni vecumā no 9-12 gadiem no 5 Eiropas valstīm radīja mājas lapu ar informāciju par autoriem, grāmatām, reģionālo informāciju, u.c. Ar Interneta ieviešanu iespējas saņemt informāciju par dažādām valstīm un cilvēkiem palielinājušās neiedomājami. Šodien darbojas ļoti daudz interesantu programmu.

4. Ārzemju mēdiju krājumi:

Lielākajā daļā mūsu bibliotēku ir ārzemju grāmatu krājumi, daudzumā un kvalitātē sekojošā kārtībā:

Angļu;

Franču;

Turku.

Tajā pašā rindā: krievu, serbu, horvātu, spāņu un poļu. Skandināvu valodas ir tikai pierobežas joslās, grieķu un portugāļu - ļoti reti. Lielās pilsētās ir arī arābu un persiešu valodās. Salīdzinot ar skandināvu valstīm, krājumi joprojām ir ļoti nabadzīgi.

Vienmēr ir jautājums, kur ņemt grāmatas? Mūsu centrālais bibliotēkas apgādnieks ļoti vilcinās piedāvāt trūkstošo materiālu. Ir speciāli grāmatveikali un grāmatu krātuves, kuras sūta pa pastu. Es domāju, interneta resursu attīstīšana nākotnē padarīs materiālu iegādi daudz vieglāku.

5. Kopsavilkums.

Nav viegli iegūt kādu statistiku un atskaite par mūsu tēmu. Vācija politiski ir federāla valsts ar 16 pavalstīm, kuras ir neatkarīgas lēmējas kultūrā un izglītībā, un publisko bibliotēku pārvaldes ir atbildīgas sabiedrības priekšā. Mums nav nacionāla mēroga bibliotēku likuma, tikai rekomendācijas. Mūsu vienīgais nacionālais bibliotēku institūts tiks slēgts

gada beigās. Tādēļ bibliotēku un bibliotēku programmu attīstība ir ļoti atšķirīga, es jums varu sniegt tikai dažus piemērus, kurus nevar vispārināt.

Bibliotēkas atrašanās vieta, tās misija, profesionālisms, pakalpojumi, publiskās attiecības, tie ir faktori, kas ietekmē dažādu klientu grupu attieksmi pret bibliotēku.

Bet galvenais, bērnu bibliotekāru "iesaistīšanās" ir izšķirošais faktors.

Bērnu bibliotēkas ir sabiedrības daļa. Mikrokosmos šeit ir makrokosmosa atspulgs. Tādēļ bērnu bibliotekāriem jābūt bērnu interešu lobījiem, kuri gādā par bērna tiesību ievērošanu ne tikai bibliotēkā, bet arī ārpus tās, pārējā politiskajā pasaulē.

12. oktobris

Aldona Šauliēne

P. Višinska Publiskā bibliotēka Šauļos

BIBLIOTERAPIJA : TEORIJA UN TĀS PIELIETOŠANAS IESPĒJAS BĒRNU BIBLIOTĒKĀ

Katru dienu mūsu bibliotēku piepilda aktīvi bērni. Bibliotekāri redz viņus laimīgus, mācīties gribošus, kā arī viņu sliktākajos brīžos - kad viņi ir apjukuši, pat nikni. Mūsdienās ir tik daudz sociālo problēmu, un daudziem jaunajiem bibliotēku lietotājiem jāsaskaras ar ikdienas problēmām. Nav divu bērnu, kuri vienādi reaģētu uz lietām, tomēr viena lieta paliek konstanta - visi meklē "īsto grāmatu". Šeit slēpjas pazīstamais izaicinājums bibliotekāriem - biblioterapija.

Tomēr, biblioterapija nav vēl sasniegusi vispārējās atzīšanas līmeni, kad tā būtu atzīta kā terapijas veids publiskās bērnu bibliotēkās. Tam ir daudz iemeslu. Daži no tiem sakņojas ārkārtīgi pretrunīgajos biblioterapijas aspektos, daži slēpjas neskaidrībā par biblioterapijas koncepciju, daži sakņojas neskaidrajā izpratnē par to, ka biblioterapija var būt viens no veidiem, kā mēģināt palīdzēt bērniem iemācīties tikt galā ar emocionālajām krīzēm, ar kurām viņi saskaras.

Pirms pievērsāties mūsu tēmai, jāatzīmē, ka milzīga interese par biblioterapiju parādījās profesionāļu un bibliotekāru vidū septiņdesmitajos gados. Tomēr, līdz ar tehnoloģijas nozīmes palielināšanos, interese par sociālajiem pakalpojumiem mazinājās, tāpat izzuda interese par biblioterapiju. Mūsdienās, kad veselības aprūpe sadārdzinās, aizvien vairāk uzmanības tiek pievērsts alternatīvajiem terapijas veidiem, **izmaksu**

mazināšanai un īstermiņa ārstēšanai. Tā kā biblioterapija var dot didaktisku informāciju par pacientiem, ko tradicionāli nodrošināja psihoterapija, tā atkal atgriežas tā saucamajā "palīdzošajā" sfērā.

Bērnu biblioterapijas pirmssākumi ir atrodami divdesmitajā gadsimtā. Tad arī tika sarakstīta lielākā daļa bērnu grāmatu, kas gan bija nepiedodami didaktiskas. Plašākā mērogā biblioterapijas pielietošana pusaudžiem ir gājusi to pašu ceļu, ko "augošā" jauniešu literatūra, līdz ar to izmaiņas biblioterapijā konsekvēnti seko izmaiņām literatūrā ar 10 - 20 gadu nokavēšanos. Pēdējie gadi parādījuši nopietnu romānu un citu, "nopietnu" stāstu pieplūdumu, un gan vecāki, gan pedagogi un citi profesionāli sāka baidīties par tādu grāmatu ietekmi uz to lasītājiem. Loģiska reakcija uz šo bīstamo stāvokli bija noteikt vadlīnijas, lai palīdzētu vecākiem noskaidrot, kādas grāmatas ir noderīgas, un kas ir lubu literatūra. Galu galā tika publicēti grāmatu saraksti, kur bija norādīts, kuras grāmatas ir atbilstošas bērniem un pusaudžiem, un to noteica īpašās morālās vērtības, ko bērns grib iegūt, lasot šīs grāmatas. Būtbūt, šo sarakstu autori gribēja teikt "te jūs atradīsiet, kā veidot jūsu bērna raksturu. Tās ir grāmatas, kas var mainīt bērna izturēšanos un palīdzēt viņam kļūt par pilnvērtīgu sabiedrības locekli".

Bērniem domātās biblioterapijas pielietošana vērojama no 1940. līdz 1960. gadam. Speciālisti, īpaši ASV, mēģināja lietot biblioterapiju kā līdzekli, lai palīdzētu bērniem un pusaudžiem labāk izprast pašiem sevi, un, bez šaubām, bieži vien tas arī izdevās, kaut gan, no šodienas viedokļa skatoties, metodes nebija atbilstošas. Beidzot, divdesmitā gadsimta beigās mēs piedzīvojām, kā pasaule kļūst aizvien sarežģītāka un rezultātā pusaudži dramatiski mainījās. Nākas raizēties ne vien par popularitāti, bērni baidās arī no vecāku šķiršanās, pašnāvībām, izvarošanām, grūtniecības, homoseksuālisma, AIDS, aizspriedumiem, narkotiskajām vielām un alkohola, sociālās atsvešinātības un pat garīgām slimībām. Šo problēmu sarežģītība prasa vairāk nekā tikai sentimentālu galvas paglaudīšanu, ko agrāk piedāvāja biblioterapija.

Septiņdesmito gadu sākumā izglītības darbinieki un citi profesionāļi ASV, Kanādā, Austrālijā un daudzās citās valstīs pamazām pārgāja uz reālistiskāku biblioterapijas lietojumu darbā ar bērniem un pusaudžiem. 1975. gadā Henrijs Olsens mēģināja pierādīt, ka biblioterapija ir īpaši noderīga mūsdienu pasaulē, jo tā piedāvā bērniem drošu ceļu kā cīnīties. "Ar biblioterapiju", viņš saka, "bērnā ir iespēja identificēt, kompensēt un atbrīvoties no viņa nomācošās problēmas..." Viņš salīdzina biblioterapiju ar saslimšanu profilaksi, un uzskata, ka grāmatas bērnam palīdz celt savu pašapziņu, un tādā veidā bērns var labāk piemēroties dažādu situāciju risināšanai.

Turpmākā biblioterapijas reālās pieejas ilustrācija sakņojas tās mūsdienu pielietojumā ne tikai ar "normāliem" pusaudžiem un bērniem, bet ar īpašām cilvēku grupām. Piemēram, Ronalds Lenkovskis efektīvi lietoja biblioterapijas programmu, lai pozitīvi ietekmētu invalīdu un emocionāli atpalikušu pusaudžu pašapziņu. Tomass Herberts lietoja biblioterapijas programmu bērniem, kuru vecāki šķīrušies. Cita iedzīvotāju daļa, kurai ar panākumiem lietota biblioterapija ir incesta upuri, izvarošanas upuri, mazgadīgie noziedznieki, narkomāni un alkohola lietotāji, kā arī bērni ar zemu pašnovērtējumu. Visos šajos gadījumos biblioterapija tika lietota kā viena no daudzajām ārstniecības metodēm, kas ilustrē vēl vienu reālisma aspektu, kas ir parādījis biblioterapijas pielietojumā. Biblioterapeits Tomass Herberts tam piekrita, vienlaicīgi brīdinot, ka "Biblioterapija nav visuspējīga ārstniecība, kura automātiski ietekmēs... attieksmes vai izturēšanās maiņu vēlamajā virzienā".

Vēl viens modernās biblioterapijas pieejas aspekts ir redzams tās pielietojumā modernajos jauniešu romānos. Šī pieeja ir vērojama modernajā jauniešu daiļliteratūras reālismā, kurā dažkārt problēmas netiek atrisinātas. Mūsdienu biblioterapija pieļauj, ka pusaudžus nevar piesaistīt ar īstās grāmatas lietošanu pareizajā brīdī. Atklāti sakot, bērnu literatūras attīstība ir nonākusi līdz punktam, kad mēs varam teikt, ka mūsdienu reālisma žanrs uzplaukst : vairs nav aizliegto tēmu, parādīti bērni no visdažādākajiem sociālajiem slāņiem, notikumi tiek parādīti no bērna redzesviedokļa.

Abi ļoti pretrunīgie biblioterapijas aspekti, kas zināmi kā divi pretēji domāšanas virzieni, pastāv joprojām. Pirmais ir uzskats, ka biblioterapija ir kā ļoti īpašs process, kas ārstē īpašas emociju un nervu sistēmas izraisītās problēmas, kuru drīkst pielietot tikai īpaši apmācīti speciālisti. Šīs pirmās skolas atbalstītāji uzsver, ka biblioterapija ir kā ierocis pārējo terapijas nozaru starpā. Varētu likties, ka uzskatīt biblioterapiju par ārstniecību nav prātīgi. Tāpat kā dzīves faktu atspoguļošana bērnu grāmatā nenodrošina īstu seksa izglītošanu, tā arī grāmatu piedāvāšana nevar tikt uzskatīta par pareizu izglītošanu vai sagatavošanos dzīves izaicinājumiem. Daži mūsdienu pedagogi pilnīgi noliedz terminu "biblioterapija", ja tas tiek lietots saistībā ar skolotāja lomu, skolotāju-bibliotekāru vai bibliotekāru lomu, jo tas liek domāt par medicīnisku vai psihisku modeli,

- lai gan neviens no viņiem nav ar ārsta, psihiatra vai konsultanta izglītību,
- viņiem nav laika strādāt ar bērnu aci pret aci,
- viņiem nav pieejama plaša informācija par bērniem bibliotēkā un klasēs.

Otrs virziens uzskata biblioterapiju par ieteicamu līdzekli, kuru virtuāli var lietot jebkurš, kas interesējas par grāmatām, lasīšanu un citu

cilvēku problēmām. Otrā virziena atbalstītāji uzsver, ka jebkurš, kuru kādreiz ir ietekmējusi kāda grāmata, izprot rakstītā vārda spēku. Viņi saka, ka biblioterapija ir praktizēšanās, māksla vai zinātne, un šo ietekmi var izmantot un konstruktīvi pielietot jebkura cilvēka dzīvē. Tas prasa sadarbību un vēlēšanos no lasītāja puses un prasmīgu vadību no terapeita puses - bibliotekāra vai brīvprātīga palīga. Pēc viņu domām rakstītais vārds nav tik iedarbīgs kā sacītais, nedz arī rakstītais vārds ir tik saistīts ar prasībām un aizliegumiem un citām nemieru izraisošām izjūtām kā sacītais vārds. Tādējādi daudzi bērni var tuvoties grāmatai ar minimālu aizsardzību un maksimālu pieejamību. Daudziem bērniem rakstītais vārds ir ārkārtīga autoritāte un augstākā patiesība.

Būtībā pretrunīgais biblioterapijas vērtējums ikdienas praksē ir pārvērties par 2 biblioterapiju tipiem - klīnisko un attīstības. Klīniskā biblioterapija saistīta ar tēlainas literatūras lietošanu darbā ar tādu klientu grupām, kuriem ir emocionālās vai uzvedības problēmas. Vide ir iestāde vai iedzīvotāju grupa, un palīdzības sniedzējs ir bibliotekārs vai ārsts. Attīstības biblioterapija attiecas uz tēlainā un didaktiskā materiāla izmantošanu normālu indivīdu grupās. Šo biblioterapijas tipu bieži izmanto skolās, bibliotēkās vai citās vidēs. Attīstošo biblioterapiju daudzi profesionāli uzskata par drošu praksi, un tai ir vairāk aizstāvju nekā pretinieku.

Džoanna E. Bernsteina, daudzu biblioterapijas pētniecības darbu autore arī uzskata, ka biblioterapija var būt plaši pielietojama un to droši uzņemas tie, kas ir mazāk pieredzējuši cilvēka dabas izpratnē : skolotāji, bibliotekāri, advokāti, vecāki, un citi. Pieaugušie, viņa saka, kuri paši atrodas vadošās pozīcijās, viņiem nevajag un viņiem nav jāsatraucas, ka tiem nav pietiekamu zināšanu psiholoģijā. Iespējams, ka viņiem ir jābūt ekspertiem citās sfērās, piemēram - zināt kā, kad un kur piedāvāt materiālu, pirms tam ar tiem kārtīgi iepazīstoties pašiem, kā arī būt lietas kursā par katra bērna situāciju. Cita ievērojama speciāliste Rea Rubina uzsver, ka attīstošās biblioterapijas paņēmieni tiek pielietoti publiskajās bibliotēkās un skolās ... jo tas saskan ar mūsdienu izglītības mērķiem, kuros ietilpst pilnvērtīgas mūsdienu sabiedrības locekļa veidošana.

Kā Džordžs Kalauns deklarējis 1987. gadā "biblioterapijai ir daudz priekšrocību, un samērā maz trūkumu", tātad biblioterapijas pielietošana darbā ar bērniem un pusaudžiem turpinās vērsties plašumā.

Ar šiem iedvesmojošajiem vārdiem es domāju, ka ir pienācis laiks atrast iespējas pielietot biblioterapiju bērnu bibliotēkās. Es nevaru runāt par bibliotekāru pieredzi citās valstīs, kur tā netiek lietota, bet Lietuvā ir lielas iespējas lietot biblioterapiju un turklāt veiksmīgi. Lielas potences slēpjas tēlainajā un informatīvajā literatūrā, gan vietējo rakstnieku darbos, gan

daudzos tulkojumos no svešvalodām, kas skar gandrīz visas bērnu problēmas. Potences slēpjas arī bērnu bibliotēkās, jo tie ir aizrautīgi sava darba darītāji un ļoti bieži atvērti jaunām idejām. Protams, biblioterapija ir jauns fenomens bibliotēku darbā ar bērniem, un pirmkārt tam ir vajadzīgs atbalsts. Jaunas metodes dzīvē ieviešas palēnām, jo jāpārvar daudzi šķēršļi. Vispirnmām kārtām jau pastāv zināma attieksme valdības līmenī par attiecīgo problēmu. Un tas atļautu mūsu augstskolām vai kvalifikācijas celšanas iestādēm sarīkot kursus bibliotekāriem - biblioterapeitiem, kuri varētu strādāt vieni vai komandā. Paraugnodarbību programma biblioterapeitiem būtu jāizstrādā un jāievieš dzīvē. Otrkārt, šie pārkārtojumi prasa finansējumu, bet ar pašreizējo grūto ekonomisko stāvokli lieta varētu būt sarežģīta. Treškārt, sekmīga biblioterapija prasa lielāku sadarbību ar skolu, skolotājiem, psihologiem un citiem profesionāļiem, jo ar mazu darbinieku skaitu nekas nav viegli panākams.

Pa to laiku, kamēr pastāv šīs problēmas, kuras, man liekas, tiks atrisinātas vienā vai citā veidā nākotnē, mēs varam un mums jāatrod veids, kā palīdzēt bērnam labāk tikt galā ar viņa krīzēm. Citiem vārdiem sakot, mums nav jāatsakās no profesionāliem padomdevējiem, bet gan jāatvieglo jauno cilvēku rūpes un bailes mūslaiku pasaulē.

Mūsu bibliotekāri paplašina savu darbības sfēru, organizējot izklaides programmas, klubus, svētkus, cenšoties sagādāt bērniem datorspēles, sagatavojot lieliskus pasākumus. Viņi ir izdomas bagāti, reizēm dara brīnumus ar pavisam niecīgiem līdzekļiem. Ir apsveicami, ka bibliotēkas ir kļuvušas par nozīmīgu vietu rajonā, un bērni var labi pavadīt laiku publiskajās bibliotēkās. Tomēr, lai cik mēs necenstos bērnus bibliotēkā izklaidēt, tas nekad nemainīs lasīšanas nozīmi, grāmatu ietekmi. Tikai caur stāstu iztīrīšanu, diskusijām un pārdomām par pašu pieredzi, bērni sāk izprast, cik sarežģīta ir pasaule, kurā viņi dzīvo.

Manuprāt, bērnu bibliotēkas un bibliotekāri ir aizmirsuši, ka **grāmata** ir galvenais instruments to darbā. Tikai grāmata ir spējīga palīdzēt jaunajiem cilvēkiem pārvarēt problēmas viņu dzīvē. Tad atkal pienāk kārta bibliotekāram. Vai varat ticēt, ka lasīšana skaļā balsī bērnam, maziem bērniem un jauniešiem šķiet visai pievilcīgs pasākums? Es gan. Šķiet, ka bibliotekāri to ir aizmirsuši. Stāstīšana neuzbāzīgā veidā, kā jau tas tiek lietots ar bērniem jau kopš seniem laikiem. Protams, veiksmīga biblioterapija prasa pēc tam arī diskusijas, citādi tā ir tikai lasīšanas vadība. Kāpēc nesarīkot vasaras programmas "skaļā lasīšana un debates" bērnu vasaras nometnēs? Nometņu organizētāji tik ļoti vēlas sadarbīties. Kādēļ nesagādāt lasīšanas iespējas skolu klasēs? Es domāju, ka bibliotekāri varētu

iziet ārpus bibliotēku sienām, organizējot "lasīšanas kampaņas", apgādājot ar lēllēm un zvēriņiem atsevišķus stāstiņus un koncentrējoties uz visaktuālākajām tēmām. Tā varētu būt grāmata, kas ir nesaprotamāka citiem, jo fokusējas uz vienu pašu problēmu. Stāstniecība un diskusijas papildina cilvēcisko saskarsmi audzināšanā, tāpēc vajag, lai stāstos būtu gan par dusmu pārvarēšanu, gan par dažādu atšķirību pieņemšanu, tenkošanu, draudzēšanos utt. Bibliotekāri zina, ka neviens bērns nav īpaši jāizceļ kopējās diskusijās ar papildlīdzekļiem, ieskaitot attiecīgo daiļdarbu. Būtu ideāli, ja tādās kampaņās iesaistītu citus speciālistus no minētajām darbības sfērām.

Bērns, kurš regulāri apmeklē bibliotēku, var atrast plauktos vai izstādē tās grāmatas, kas atspoguļo viņa situāciju. Galvenais, ka šis materiāls ir lasāms un visādā ziņā apsveicams, bet izvēle paliek individuāla. Gaumes ir atšķirīgas. Tas, ka grāmata ir pieejama plauktā, nodrošina bērna izvēli, tās noteicošo lomu vairāk, nekā ja tā tiek ieteikta. Grāmatu nevar uzspiest, sakot bērnam, ka "tā tev noderētu". Protams, bērnam jābūt pašmotivētam.

Bērnu bibliotēkas varētu arī palīdzēt ģimenēm, izveidojot tādas kā Ģimeņu atbalsta centrus, sadarbojoties ar slimnīcām, poliklīnikām, bērnudārziem. Joprojām ir ģimenes, kas gribētu atrast grāmatas, kas varētu palīdzēt viņu slimajiem bērniem vai bērniem invalīdiem. Agrā bērnība ir tas laiks, kad daudzi vecāki pamana, ka bērnam ir īpašas vajadzības, un tāpēc tie vēlas atrast informāciju un iegūt pārlicēšu, ka tiks apmierinātas īpatnējo, īpaši talantīgo un bērnu invalīdu vajadzības.

Kamēr vien būs grāmatas, būs literatūra, tā palīdzēs bērnam labāk saprast pašam sevi un citus, tos spēkus, kas valda sarežģītajā un mainīgajā pasaulē. Nav robežu jaunām iespējām, kas varētu tikt izmantotas bērnu bibliotēkās, un biblioterapija ir viena no tām. Tai bērnu bibliotēkās ir ne vien vēsture, bet arī nākotne.

12.oktobris

Pers Olavs Kaldestads
Projekta "Vārds & attēls" koordinators, rakstnieks

"ORD&BILDE" – SADARBĪBAS TĪKLS, LAI VEICINĀTU BILŽU GRĀMATU ATTĪSTĪBU"

Priekšvēsture

"Ord & Bilde" ("Vārds & attēls") oficiāli izveidota 1999.gada janvārī. Tīkls aptver trīs organizācijas: Norvēģu dizaineru un ilustrētāju asociāciju, Norvēģijas bērnu rakstnieku un Norvēģijas bibliotēku asociācijas. Mūs devīgi atbalsta arī Norvēģijas mākslas padome.

"Ord & Bilde" ir domāta kā tikšanās iespēja ilustrētājiem, rakstniekiem, bibliotekāriem, skolotājiem, zinātniekiem, kritiķiem un izdevējiem, kuri izrāda īpašu interesi par bilžu grāmatām kā izteiksmes līdzekli un mākslas formu. Mēs ne tikai darām darbu: iepazīstinām, tulkojam un reklamējam bilžu grāmatas dažādos veidos un dažādiem gadījumiem, mēs arī vēlamies sagatavot pamatu eksperimentiem, kuri, iespējams, būtu atbalsts jaunam virzienam vārdu un attēlu kombinēšanā izsmalcinātā veidā.

Bija vairāki iemesli, kāpēc maza bibliotekāru, ilustrētāju un rakstnieku entuziastu grupa sanāca kopā un lēma par bilžu grāmatām. Galvenokārt, tās bija pašu norvēģu bilžu grāmatas, kuras atspoguļo šo mūsu bagātāko bērnu literatūras nozari pēdējo divdesmit gadu laikā. Daudzi no mūsu visizcilākajiem ilustrētājiem un rakstniekiem veido bilžu grāmatas, un dažiem ir labākie darbi šajā žanrā.

Tomēr mums ir iespāids, ka bilžu grāmatām ir nepieciešama neliela rakstnieku palīdzība. Neraugoties uz krāšņo grāmatu lielo daudzveidību tirgū, ne izdevēji, ne kritiķi, ne bērni, ne vecāki neapzinās tās literatūras bagātības, kuras atrodas viņu acu priekšā. Acīmredzot, bija nepieciešama aktīvāka un vispusīgāka reklamēšana. Tā arī parādīja vajadzību pēc dažādu paaudžu lasītāju līdzdalības, lai veidotu pietiekamu izpratni par bilžu grāmatām kā mākslas formu, kad teksts un attēls darbojas kopā, un tas ir apvienotais modelis jauna mēdija radīšanā.

Bilžu grāmatas nozīme

Pasaulē attēls acīmredzami un nepārtraukti mainās, tieši attēls ir visvairāk apdraudēts un nevis vārds. Bilžu grāmatas var palīdzēt izglābt gan attēlu, gan vārdu no cilvēku noteiktās kārtības. Labās bilžu grāmatās ir dialogs starp vārdu un attēlu, tas palīdz raisīt domas – radīt telpu apcerei. Vārds nodrošina attēlam materiālu pārdomām, attēls piešķir vārdam juteklisku dimensiju, notiek savstarpēja iedarbība starp vārdu un ritmu (piemēri sekos).

Bērni pastāvīgi meklē savu ceļu valodā un viņi dara to, izmēģinot dažādas vārda darbības veidus, konstrukciju un dekonstrukciju, lai saņemtu pasaules pieredzi. Tas ir ceļš viņu lingvistiskajā pašattīstībā, un viņi dara to ārpus eksistenciālās nepieciešamības, turklāt rotaļas veidā. Kombinējot vārdus un attēlus izsmalcinātos veidos, bilžu grāmatas apmierina bērnos šo vajadzību pēc nezināmā. Bilžu grāmatas – mēģinājums radīt jaunu valodas veidu - ir ideāli piemērotas bērniem, šķirojot vizuālos un garīgos iesaides, lai apgūtu pasauli ar sava vērtējuma palīdzību.

Galvenās aktivitātes:

“Ord&Bilde” strādā dažādos līmeņos un dažādos veidos: 1) veido izstādes, 2) organizē seminārus, 3) nodarbojas ar lobēšanu.

1) Izstādes

Katru gadu janvārī mēs veidojam izstādi, kuras pamatā ir iepriekšējā gada visas norvēģu bilžu un ilustrētās grāmatas. Tā notiek Oslo un ir adresēta plašai publikai. Faktiski mūsu pirmā šāda veida izstāde bija aizrunāta pirms 1998.gada – pirms mēs reāli pastāvējām. Saistībā ar semināriem, mēs arī organizējam speciālas izstādes, šobrīd plānojam ceļojošu izstādi jauniešiem no 13 – 15 gadiem, kura tiks atklāta skandināvu bērnu un jaunatnes literatūras konferencē Stavangerā 2001.gada februārī.

2) Semināri

Attiecībā uz mūsu ikgadējam izstādēm janvārī, mūsu pašreizējā diskusijas tēma ir bilžu grāmatas. Mēs organizējam arī seminārus par bilžu grāmatu attīstīšanas stratēģiju un dažādu bērnu literatūras konferenču sekmēšanu. Kā jau iepriekš pieminēju, “Ord&Bilde” rūpējas par šī žanra attīstību. Šobrīd mēs veidojam semināru kopā ar dažiem mūsu visjaunākajiem ilustrētājiem un rakstniekiem. Šī semināra nolūks, protams, ir bilžu grāmatu radīšana. Tas ir brīnīšķīgi - realizēt kādu iepriekš izauklētu ideju.

3) Lobisms

“Ord&Bilde” uzskata sevi par partizāņu grupu, kura izaicina izdevējus, autoritātes un kolēģus uz sadarbību bilžu grāmatu labklājībai. Mēs arī daudz rūpējamies par vērtīgu ilustrāciju, bilžu grāmatu materiālu saglabāšanu un izdarām spiedienu uz Norvēģijas mākslas padomi, mūsu Nacionālo galeriju un mūsu Nacionālo bibliotēku, liekot veikt viņu pienākumus šajā jautājumā.

Nākotnes plāni

Norvēģu bilžu grāmatas pašlaik ir ārkārtīgi būtisks žanrs – un tas nav ierobežots vienīgi bērnu literatūras sfērā; mums ir piemēri, kur šīs grāmatas robežojas ar pieaugušo literatūru. Un vairākums no patiešām labām bērnu bilžu grāmatām ir arī lieliska literatūra pieaugušajiem. Pateicoties Norvēģijas mākslas padomes labvēlīgai attieksmei un

čaklajiem un kompetentajiem izdevējiem, jaunākajās norvēģu bilžu grāmatās ir vērojama rezultatīvāka eksperimentēšana.

Tomēr daudzas no visievērojamākajām grāmatām ir grūti popularizēt ārzemēs. Izrādījās, ka ir sarežģīti arī izcilas bilžu grāmatas no citām valstīm pārtulkot norvēģiski – pa daļai tāpēc, ka ir ļoti mazs finansiāls atbalsts, lai stimulētu ārzemju literatūras izdošanu. “Ord&Bilde” vēlētos kaut ko darīt, lai laužtu šo burvju loku. Mēs vēlamies sadarboties ar cilvēkiem no citām valstīm, kuri jūtas tāpat un vēlas ar mums kopā strādāt. Mums ir iemesls būt pārliecinātiem, ka šādi cilvēki ir. Iepriekšējā gadā mēs veidojām mazu norvēģu bilžu grāmatu izstādi Ziemeļu bērnu grāmatu gadatirgū Kopenhāgenā. Bibliotekāru, skolotāju, ilustrētāju un rakstnieku atsaucība no citām Skandināvijas valstīm bija milzīga: viņi nebija redzējuši kaut ko līdzīgu pašu valstī un vēlējās vairāk uzzināt par mūsu bilžu grāmatu produkciju. Skatoties uz jaunajām un izcilajām bilžu grāmatām, mēs jutām vajadzību apvienoties pāri visām robežām.

Šī gada 9. un 10. novembrī “Ord&Bilde” noorganizēja semināru Bergenā, iepazīstinot skandināvu klausītājus ar ilustrētājiem un rakstniekiem no Dānijas, Somijas, Islandes un Norvēģijas. Tas varētu būt sākums mūsu starptautiskajām aktivitātēm. Mēs arī plānojam vairākus plašus un ilglaicīgus starptautiskus projektus – tos uzsāksim nākamgad. Noslēdzot savu uzstāšanos, ieskicēšu galvenos projekta elementus.

Projekta nosaukums ir “Ord møter bilde over alle grenser” (“Vārdu un attēlu sastapšanās pāri visām robežām”). Visumā tas ir daudzpusīgs projekts par bilžu grāmatu iepazīšanu, popularizēšanu, tulkošanu un attīstību, un mēs vēlētos tajā iesaistīt Skandināvijas valstis, Nīderlandi un Baltijas valstis. Projekts balstās uz četrām galvenajām aktivitātēm:

1) Prezentācija

Informatīva satura lekcijas un izstādes vienkopus ar semināriem, konferencēm un grāmatu gadatirgiem. Mēs iepazīstināsim citus dalībniekus ar sagatavošanas darbiem, un paši organizēsim atšķirīgas tikšanās dažādās valstīs.

2) Konferences

Ir svarīgi attīstīt stratēģiju, pilnveidojot galveno izpratni par bilžu grāmatu kā mākslas formu. Būtiska ir arī nepieciešamība padziļināt savstarpēju izpratni par attiecīgās valsts bilžu grāmatu tradīcijām, kas ietverta projektā. Tādēļ būs nepieciešami speciāli, sērijveida un dažādi fokusēti semināri – arī adresēti bērniem un pieaugušajiem.

3) Tulkošana

Nozīmīgu bilžu grāmatu tulkošanas programma tiks plānota ciešā saistībā ar mūsu konferenču aktivitātēm.

4) Attīstība

Mēs ceram, ka sanākot kopā dažādu valstu ilustrētājiem, rakstniekiem, tulkotājiem, bibliotekāriem un skolotājiem, varētu aktivizēt bilžu grāmatu izdošanu katrā atsevišķā valstī. Mēs arī vēlētos vairāk veicināt tieši šādu darbnīcu vai semināra organizēšanu ilustrētājiem un rakstniekiem no dažādām valstīm – uz divpusējas vai daudzpusējas sadarbības pamata. Tāda vārdu un attēlu tikšanās pāri visām robežām turpmāk varētu iepriecināt gan bērnus, gan pieaugušos.

Projekta apraksts būs nepieciešams aktīvai ilustrētāju, rakstnieku, tulkotāju, bibliotekāru, skolotāju, izdevēju un kultūras speciālistu sadarbībai. Tas nepārprotami ir arī nākotnes jautājums. Mēs domājam, ka tas ir labs jautājums – jo nevaram izvairīties no domām par nākotni, vai ne?

12.oktobris

Viviana Vilhelmsone
Zviedrija

"KĀ ZIVS ŪDENĪ" 46 LASĪŠANAS VEICINĀŠANAS PROJEKTI

Katram bērnam ir tiesības justies "kā zivij ūdenī" gan skolā, gan sabiedrībā un, bez šaubām, arī valodas un lasīšanas prasmēs. Veidot ceļu uz labu valodu, prieka pilnu lasīšanu un grāmatas padarīt pieejamas visiem bērniem, tas Zviedrijā ir un vienmēr bijis bērnu bibliotēku un bibliotekāru darba mērķis.

Kā zivs ūdenī - bērna ceļš uz valodas un lasīšanas apguvi tāds ir nesen Zviedrijā iznākušās grāmatas nosaukums. Grāmatā apkopoti 46 lasīšanas veicināšanas projekti no bibliotēkām, dienas aprūpes centriem un skolām no visas valsts. Ierosme izveidot šādu grāmatu radās Zviedrijas Bibliotēku biedrībā un tās komitejā, kas atbild par bibliotēku darbu ar bērniem un jauniešiem. Komitejas locekļi bija savākuši šos projektus no viņu bibliotēku tīkla un visām apgabalu bibliotēkām. Grāmatu publicēja izdevniecība *Biblioteksjānst AB*, un es intervēju bibliotekārus un skolotājus par projektiem un pēc tam par to rakstīju.

Ievērojams ieguldījums daudzu šo projektu realizēšanā ir tas, ka Zviedrijas valsts atbalsta bērnu grāmatu iepirkšanu ar nosacījumu, ka bibliotēkas nesamazinās pašas savu iepirkumu apjomu (tas ir ļoti nozīmīgs nosacījums). Šis ieguldījums ir apmēram **25 miljoni** SEK gadā. Viens miljons SEK ir apmēram 100 000 dolāri.

Bērnu grāmatu lasīšanas veicināšanai valsts piešķirusi apmēram 7 miljonu SEK lielu atbalstu gadā tām bibliotēkām, skolām un

organizācijām, kuras var pierādīt, ka ir plānojušas projektu lasīšanas veicināšanai. Šo finansējumu administrē Zviedrijas nacionālā Kultūras padome (Statens kulturråd). Šie pabalsti ir stimulējuši daudzus lasīšanas veicināšanas projektus visā valstī, un mēs esam pārliecināti, ka varētu izveidot vēl vienu grāmatu un aprakstīt vēl 46 projektus.

Es jums pastāstīšu par dažiem projektiem un metodēm, kas tika lietotas, lai stimulētu bērnu valodu un raisītu bērnos lasīšanas prieku.

Daudzas bibliotēkas dāvināja bērniem grāmatas. Viens no tādiem piemēriem ir Kumlas bibliotēka. Tas ir projekts, kas tika realizēts pirms gandrīz desmit gadiem, tā nosaukums ir **Grāmatu balle**. Bibliotēkā strādāja pirmsskolas skolotāja, sadarbojoties ar veselības aprūpes centru un personālu dienas aprūpes centros. Viņa ir ļoti laba stāstniece un leļļu teātra rādītāja. Kad ģimenes neiet uz bibliotēku pēc grāmatām, viņa norunā ar tiem tikšanos un apciemo ģimeni mājās. Tur viņa kopā ar bērniem apsēžas uz grīdas un izstāsta pasaku, izmantojot bērna lelles, iedod bērnam grāmatu un parunājas ar vecākiem par lasīšanu.

Pirmo grāmatu bērns saņem 8 mēnešu vecumā, arī kad viņam ir 3 un 4 gadi. Kad bērnam pienāk seši gadi, viņu gaida pirmsskolā. Tad viņš saņem divas jaunas grāmatas, ar kurām visu gadu būs jāstrādā klasē. Pirmsskolas skolotāji piedalās grāmatu izvēlē kopā ar bērnu bibliotekāriem. Bibliotēkas organizē tālāko izglītību skolotājiem, mācot labāk un veiksmīgāk "strādāt ar grāmatu".

Mēlndālā, municipalitātē Zviedrijas rietumu daļā, bibliotēka visiem sešgadīgajiem bērniem iedāvina vienu un to pašu bilžu grāmatu. Tā reizē ir grāmata un arī mācību materiāls pirmajam gadam pirmsskolā. Visas pirmsskolas klases tiek ielūgtas mācību ekskursijā uz vietējo bibliotēku. Bērni iepazīstas ar grāmatu, tās autoru un ilustrētāju, un katrs jaunais lasītājs saņem savu grāmatu. "Vai es drīkstu paturēt to uz visiem laikiem", vaicāja kāds puisītis šo grāmatu saņemot.

1997.gads Mēlndālā bija pirātu gads. Gada grāmata bija "Pirātu grāmata" (Sjörövarboken), ko sarakstījis Lenarts Helsings, bet ilustrējis Pouls Strējers. Šā gada laika daudzas grāmatas bija par pirātiem, bagātībām un noslēpumainām kartēm. Bērniem ļoti interesēja kuģi un laivas, viņi gribēja uzzināt par dažādiem kuģu veidiem. Daudzas pirmsskolas klases meklēja apslēpto mantu. Pirātu gads beidzās ar pirātu parādi cauri pilsētai un pirātu svētkiem parkā. 500 bērnu un viņu skolotāji pārgērbās par pirātiem un ieņēma Mēlndālas pilsētas centru.

Gotlandē **Majas projekta** uzmanības centrā bija bērnu grāmatu tēls Maja, Leas Andersonas grāmata "Majas alfabēts" un tāda paša nosaukuma dziesmu grāmata. 2 300 piecgadīgu bērnu, viņu vecāki un dienas aprūpes centra darbinieki piedalījās šajā projektā. Bērni lasīja dzejoļus, katru citam alfabēta burtam grāmatā, dziedāja dziesmas un

visdažādākajos veidos strādāja ar grāmatu. *Majas* projekta noslēgumā katru gadu bērni piedalās orķestra koncertā.

Kādā skolā Helsingborgā visas klases strādāja ar īpaši izvēlētu autoru: Ulfu Nilsonu un viņa grāmatām. Projekta nosaukums bija "Boings 747" (jo tāds bija arī grāmatas nosaukums) un projekta sākumā Ulfs Nilsons apmeklēja skolu, satikās ar bērniem, skolotājiem, arī vecāki tika ielūgti uz vakara lasījumu. Šis apmeklējums ievadīja daudzus lasījumus. Ulfs Nilsons ir sarakstījis daudz grāmatu dažādiem vecumiem: bilžu grāmatas, stāstus un noslēpumu grāmatas. Klases veidoja dažādus pasākumus : izstādes, ainavas ar trusīšiem, paši savas grāmatas un spoku gājienus.

Skola ir bibliotēkas dabisks sadarbības partneris, un daudzi no 46 projektiem bija tamlīdzīgi. **Viltīgā lapsa** ir ļoti interesants un veiksmīgs projekts Stokholmas priekšpilsētā Rinkebijā.

Skolotāji gribēja izmēģināt Jaunzēlandē noskatītu projektu, kad bērni mācās lasīt ar "Valodas apjoma" metodi. Lasīšanas starpbrīdī viņi noskaidroja nepazīstamos vārdus. Tie 24 bērni Rinkebijā, no kuriem katram dzimtā valoda bija cita, nevis zviedru valoda, mācījās lasīšanas prasmi lasot vienkāršas bilžu grāmatas. Viņi izmantoja vietējās bibliotēkas grāmatu krājumus, ar kuriem viņus iepazīstināja bērnu bibliotekāri. Viņi ļoti daudz lasīja skolā, strādāja ar dažādām tēmām, piemēram *Astrīdas Lindgrēnes pasaule* un *Zviedrijas karaļi un karalienes*. Pēc trim skolas gadiem katrs bija izlasījis vairāk par 400 grāmatām. Tad viņus pārbaudīja un salīdzināja ar citiem tāda paša vecuma bērniem Stokholmā. Šo bērnu rezultāti bija augstāki nekā caurmēra rezultāti citās klasēs, pat tad ja bērnu abi vecāki bija zviedri. Arī viņu sekmes matemātikā bija labākas nekā vidusmēram.

Puikas projekts Gotlandes salā ir liels skolas-bibliotēkas projekts, kas notiek trīs gadus, un projekta vadītāji strādā ik gadus ar piecām skolām. Visās skolās pasākumi, kas domāti lasīšanas veicināšanai, ir virzīti uz meiteņu un zēnu auditoriju, bet vēlākās klasēs, un diskusijās par lasīšanu skolotāji koncentrē uzmanību uz zēnu lasīšanu, zēnu grāmatām un zēnu interesēm.

Dažādas skolas projektā strādāja ar atšķirīgām metodēm, lai stimulētu lasīšanu, taču labu skolas bibliotēku izveidošana vienmēr ir svarīga. Tomēr padarīt grāmatu pieejamu vēl nenozīmē, ka bērni to izlasīs: lai izlasītu grāmatu, vajadzīga koncentrēšanās, laiks lasīšanai un jauka vieta. **Puikas projekta** laikā atklājās, cik liela nozīme ir lasīšanu veicinošai apkārtnē.

Lasīšanas veicināšana bērniem un jauniešiem skar plašas iedzīvotāju grupas Zviedrijā : vecākus, vecvecākus, pirmsskolas skolotājus, skolotājus, personālu veselības centros, logopēdus utt. Visi svarīgākie pieaugušie visapkārt bērnam ir mūsu sabiedrotie.

Dažās municipalitātēs bija lasīšanas projekti, kuros tika iesaistīti pensijas vecuma lasītāji. Vecvecāki vai citi cilvēki apmeklēja dienas aprūpes centrus, lai lasītu bērniem priekšā un stāstītu pasakas. To viņi darīja par brīvu un tiešām ar lielu prieku. Projekta nosaukums bija **Mūsu visu mazbērni**, un pensionāri satikās ar bibliotekāriem, kuri tiem stāstīja par bērnu grāmatām un valodas attīstību. Bērni un personāls to ļoti augstu novērtēja.

Šajos daudzajos projektos spēki tika ieguldīti, lai dotu tālāku izglītību par grāmatām un lasīšanu dažādām pieaugušo grupām. Ziemeļzviedrijas piemērs kalpo par paraugu apgabalu bibliotēku sadarbībai, iesaistot par lasīšanas veicinātājiem dienas aprūpes centra personālu.

Šī gada laikā topošie sociālie darbinieki izgāja apmācību ciklu savās municipalitātēs, lai būtu labāk sagatavoti sadarbībai ar vietējām bibliotēkām, varētu informēt savus kolēģus par grāmatām un lasīšanu, kā arī varētu skaļi lasīt bērniem un stāstīt pasakas.

Šajā grāmatā *Kā zivs ūdenī* mēs centāmies apkopot labākās idejas un darba metodes lasīšanas veicināšanai. Radoša pieeja un dažādie 46 projekti dod labu ierosmi nākotnei un cerību, ka bērni ieklausies lasītāju sabiedrībā.

12.oktobris

bibliotēka

Olga Andrejeva

Krievija

PASAULES ATKLĀŠANA BIBLIOTĒKĀ.

1. Krievijas bibliotēkas vakar un šodien

Kad es saku, ka esmu no Krievijas, tas jau nozīmē daudz. Es nestāstīšu par situāciju savā valstī, būs pietiekami, ja teikšu - Krievija ir patiešām liela valsts ar sarežģītu, dažkārt traģisku vēsturi.

Pēdējie desmit gadi ir atnesuši lielas pārmaiņas visās dzīves sfērās - politikā, ekonomikā, reliģijā, sociālajā jomā, ikdienā. Bibliotēkas, kā visa iepriekšminētā aptveroša daļa, meklē savu jauno vietu un lomu sabiedrībā, vai arī tās riskē kļūt par nabadzīgām, nelietderīgām institūcijām ar varbūtību tikt likvidētām.

Iesākumā daži vārdi par bibliotēkas statusu iepriekšējos gados. Sociālisma laikā bibliotēkas, kuru uzdevums parasti ir palīdzēt cilvēkiem iegūt izglītību un kultūru, pildīja valsts institūciju īpašus uzdevumus. Tā

bija maskēšanās, darot bibliotēkas darbu, ietekmēt cilvēku domas ar propagandas palīdzību. Bibliotēkas ieteica "labas grāmatas" (klasiku, patriotiskus darbus, politisko literatūru, komunistiskās partijas dokumentus u.c.). Bibliotēkas bija ļoti aktīvas darbā ar šāda veida grāmatām - organizēja grāmatu izstādes, tikšanos ar autoriem u.t.t. Man jāsaka, ka tas bija viegli uztverams jaunajiem lasītājiem. Arī tas, ka viņi uzzināto varēja stāstīt skolā, rakstīt savos sacerējumos. Pastāvošā vara bija pārliecināta par bibliotēku ideoloģisko lomu, ar to ir izskaidrojams fakts, ka šādas aktivitātes notika visās Krievijas pilsētu un ciemu bibliotēkās.

Bet mums jāsaprot, ka bibliotēkas veica šo politisko uzdevumu ļoti slikti, lielākoties bibliotekāri, izglītoti un kulturāli cilvēki, ignorēja šos oficiālos uzdevumus un reāli palīdzēja lasītājiem lasīt to, ko viņi vēlas lasīt, atbilstoši viņu interesēm un profesionālajām vajadzībām. Publiskās bibliotēkas saglabāja tā sauktās "aizliegtās grāmatas", kuras reti tika publicētas, tikai laukam un mazā eksemplāru skaitā, tajā pašā laikā viņi nemeta ārā grāmatas, kā paši to apgalvoja. 60., 70., 80. gados publiskās bibliotēkas organizēja daudz interesantu diskusiju. Krievu bibliotekāri stāsta, ka viņu "sliktās uzvedības" dēļ bibliotēkas budžets vienmēr bija ļoti nabadzīgs, īpaši algas.

Bērnu bibliotēku jaunais tēls

Aptuveni pirms desmit gadiem apstākļi sāka mainīties. 90. gados grāmatas tika publicētas lielā skaitā, ļoti dažādas, dažādu ideju un viedokļu saturošas, tajās tika izmantotas dažādas metodes, ne tikai realisms. Daudzi bibliotekāri, protams, bija ļoti priecīgi, ka cilvēki tās varēja lasīt. Bet kopā ar šiem jauninājumiem bibliotēkās ienāca jaunas problēmas.

Vispirms - nauda. Es jau teicu, ka bibliotēku budžets bija trūcīgs, bet tā tas vienmēr ir bijis. 90. gados Krievija saskārās ar tik daudzām problēmām, ka bija ļoti grūti atrast naudu tādai bezpeļņas iestādei kā bibliotēkai. Vietējās pašvaldības nevēlas dzirdēt par naudu bibliotēkām, tad, kad viņiem nav naudas ogļraču algām, maizes iepirkšanai, slimnīcām. Kāda mana kolēģe stāstīja man, ka viņa devusies pie kultūras ierēdņa un žēlojusies par naudas trūkumu grāmatu iepirkšanai. "Cik grāmatu ir bibliotēkā?" - viņš jautāja. "78000", atbildēja bibliotēkas direktore. "Lieliski!" teica ierēdnis, "tas ir pietiekoši". Bet jūs zināt, ka bibliotēka nevar izdzīvot bez jaunajām grāmatām, īpaši, ja agrāk izvēle nacionālajā grāmatu tirgū bijusi ierobežota. Grāmatveikali turpretī piedāvāja plašu grāmatu klāstu. Kas šajā situācijā notiek ar bibliotēkām? Pirms kāda laika publiskās bibliotēkas, kuras vienmēr bija vai izskatījās paklausīgas, gaidīja, ka viņu priekšniecība teiks: "Jums jādara sekojošais" ..., bet vēlāk daži no viņiem, vispatstāvīgākie, saprata, ka ir

laiks pieņemt lēmumus pašiem. Lai izdzīvotu, ir jābūt noderīgiem. Kaut gan cilvēki var paši nopirkt grāmatas, viņi daudzās situācijās priekšroku dod bibliotēkas izmantošanai (ja viņiem grāmata nepieciešama uz īsu laiku, ja viņiem nepieciešamas daudzas grāmatas, ja viņi nevēlas tērēt naudu, lai iegādātos grāmatas, ja viņiem mājās nav labas darba atmosfēras, ja viņiem ir nepieciešamas grāmatas, kuras nav atrodamas Krievijas grāmatnīcās un tā joprojām).

Un tad bibliotēka kļūst ļoti nozīmīga un respektabla iestāde. Bet bibliotēka nevar garantēt labu servisu lasītājiem, ja trūkst naudas. Kur mēs to iegūsim?

Vispār mēs varam teikt, ka Krievijas bibliotēku nākotne ir atkarīga no atbildes uz šo jautājumu. Bibliotēkas, kuras gaida budžeta naudu, nav īpaši veiksmīgas. Bibliotēkas, kuras mēģina kaut ko nopelnīt, piemēram, par papildu pakalpojumiem, gūst sekmes, ja izlieto nopelnīto naudu bibliotēkas attīstībai.

Bet arī nākamie jautājumi ir ļoti nozīmīgi. Kā attīstīties, kurp virzīties, ko pirkt, ko norakstīt, kur iegādāties grāmatas (vecā grāmatu sadales sistēma atmirusi), kādu tehniku izmantot?

Protams, krievu bibliotekāriem nav viens galvenais viedoklis par viņu lomu jaunajā sabiedrībā un viņu jaunajiem profesionāliem mērķiem. E.Kuzmina kungs, Krievijas Kultūras ministrijas bibliotēku nodaļas vadītājs, veicis šo pārmaiņu pētījumu savā grāmatā "Bibliotēka Krievijā gadu tūkstoša mijā". Šeit viņš raksta: "Domas par to, kas ir līdzīgs un kas atšķirīgs profesionālajā bibliotekāru vidē, ir ļoti aktuālas". Es izklāstīšu savas bibliotēkas un savu personisko viedokli.

Mēs domājam, ka šodien bērnu bibliotēkā mums neuzspiež piesaistīt jaunus lasītājus. Es atceros sarunu ar lasītāju, skolnieku, kurš ik dienas apmeklēja lasītavu. Viena no darbiniecēm pamatoti draudzīgi vaicāja viņam: "Kāpēc Tu katru dienu nāc uz bibliotēku?" "Tāpēc, ka šeit neviens mani nepamāca," - atbildēja zēns, "katrs skolā pamāca, tēvs un māte arī, tagad arī mana vecmāmiņa ieradusies no laukiem un sāk mani mācīt. Man apnicis".

Mūsu uzdevums ir apmierināt lasītāju pieprasījumus cik labi vien iespējams.

3. "Kaleidoskops"

Tā kā es uzskatu, ka Krievijas bērnu bibliotēkas var izmantot ārzemju pieredzi savā nozarē, tad 1993.gadā sāku izdot "Kaleidoskopu" - mazu profesionālu žurnālu, kurš stāstītu par ārzemju kolēģu darbu. Tas nebija zinātnisks izdevums. "Kaleidoskops" sniedza un joprojām sniedz informāciju par bērnu bibliotēkām ārzemēs (L'heure joyeuse - Paris, "Arkadij Gaydar" - Berlin, publisko bibliotēku bērnu nodaļas: Deuchmann bibliotēka - Oslo, Bibliothèque de la Cité - Paris, Minhenes

Starptautiskā bērnu bibliotēka, Vīne u.c.), stāstus par bērnu grāmatām un autoriem, starptautiskām izstādēm, balvām un citas tēmas. Agrāk visiem Krievijas bibliotekāriem, lai to uzzinātu, bija jāpieliek pūles. Dažkārt bija grūti iegūt informāciju, lielākoties to saņēmām no mūsu bibliotēkas viesiem, kuri vēlāk kļuva par mūsu "ārzemju korespondentiem", es šeit domāju, viņi rakstīja mums vēstules. Mani kolēģi un es bieži atspoguļojam "Kaleidoskopa" lappusēs mūsu pašu iespaidus par retajiem ārzemju komandējumiem vai starptautiskajiem profesionālajiem notikumiem Krievijā. Tā kā Krievijas bibliotēkas nekad agrāk nav sevi reklamējušas, mēs apkopojām profesionālos rakstus, pat ārzemju bibliotēku grāmatzīmes, reklāmas, plakātus.

Mēs cenšamies veidot "Kaleidoskopu" interesantu un ceram, ka tas būs stimuls jauninājumu ieviešanai. Pirms kāda laika mēs sākām sūtīt vēstules Krievijas bibliotekāriem, viņi stāstīja, kā ir izmantojuši "Kaleidoskopa" rakstus.

Daži īsi piemēri:

Vienā no numuriem mēs stāstījām lasītājiem par dažādu bibliotēku un bērnu lasīšanas iestāžu emblēmām, Urālu pilsētas Permas bibliotekāri paši izveidoja savu emblēmu. Viņiem bija interesanta domu apmaiņa par šo ideju, bet studenti no lietišķās mākslas koledžas to uzzīmēja.

Lesnijā, Jekaterinas apgabala publiskās bibliotēkas bērnu nodaļā organizēja festivālu "Jaunās sejas". Viņi aizguva ideju no "Kaleidoskopa" raksta par ASV skolas līderiem, kuri organizēja līdzīgu pasākumu savā skolā. Tas ir radošs projekts, kurš ļauj katram piedalīties atbilstoši viņa interesēm.

Šodien jau ir publicēti 20 žurnāla "Kaleidoskops" numuri. Krievu bibliotekāri pa šo laiku ir mainījušies un iespējams, ka "Kaleidoskops" tagad nav tik ejošs kā tas bija pirms septiņiem gadiem. Es esmu pārliecināta par to, ka tā lappusēs būs stāstīts arī par šo konferenci.

Protams, "Kaleidoskops" ir tikai maza profesionālo publikāciju, diskusiju un konferenču daļa, kurās bibliotekāri plāno savu jauno dzīvi. Soli pa solim modernas bērnu bibliotēkas tēls kļūst skaidrāks. Tas atklās pasauli bibliotēkā.

4. *Kā bibliotēka var palīdzēt pasaules atklāšanā?*

Astrida Kamfa (Astrid Campf), vācu psihiatre, domā, ka "bērniem ir izveidojušies priekšstati par pasauli, pirms viņi sāk lasīt. Lasīšanas pasaules iespaidi palīdz jaunajiem lasītājiem izdarīt pirmos soļus projām no vecākiem. Pirmkārt, viņš aptver, ka viņam var būt savi noslēpumi, un ar tiem nav jādalās ar kuru katru".

Es uzskatu, ka bērna patiesā dzīve vēl ir īsa, viņi nav daudz pieredzējuši un, pateicoties grāmatām, viņi iegūst lielāku pieredzi, sastop citas dzīves, dažādus laikus, dažādas valstis, dažādus cilvēkus.

Bet ne tikai dažādu grāmatu milzīgs daudzums dod iespēju atklāt pasauli. Informācijas meklēšana dažkārt ir ļoti sarežģīta un bibliotēkas priekšrocība ir tā, ka šeit ir pieejama informācija. Es domāju katalogus, telpas dizainu, profesionālās konsultācijas. Bibliotēkā jaunie cilvēki var salīdzināt grāmatas, faktus, viedokļus un secinājumus, attīstot viņu pašu kritisko domāšanu.

Joan Ormandroyd, bibliotekāre no ASV, stāstīja, kā viņa palīdzēja studentiem darbā ar informāciju. Bibliotēka publicēja īsu ceļvedi "Kā kritiski analizēt informācijas resursus", kurš ieteica veltīt uzmanību autoram (grāmatas muguriņa, iepriekšēja pieredze, vārda pārbaude izdevumā

"Who's Who"), publicēšanas gads, izdevums (pirmais vai atkārtotais), cik daudzi izdevumi ir bijuši, vai informācija grāmatā varētu būt droša un ticama), izdevējs u.c. ziņas. Vairāk vēršot uzmanību uz otro tās daļu (satura analīze):

"Vai informācija aptver faktus, viedokļus vai propagandu? Ne vienmēr ir viegli nodalīt faktus no viedokļiem. Fakti var būt pārbaudāmi viedokļi, tomēr tie var būt arī balstīti uz faktuālo informāciju, gan attīstīti no faktu interpretācijas. Prasmīgi rakstnieki var veidot jūsu domas ar savu interpretāciju un faktiem". "Kaleidoskopā" tika publicēta Kornellas universitātes pieredze, tagad šos paņēmienus var sastapt daudzās Krievijas bērnu bibliotēkās. Izmantojot šo ceļu, jaunie lasītāji nekļūdīgi atrod maršrutu savu pasaules ceļojumu atklāšanai.

Bet šodien ir nepietiekami, ja bibliotēkā ir tikai grāmatas. Ja bibliotēkā ir arī citi mediji, tad atklājumi ir saistošāki, un, ja mēs vēl šeit pievienojam Internetu, tie kļūst bezgalīgi.

Protams, bērni var iepriekšminēto atrast arī savās mājās bibliotēkās, bet tagadējais dzīves līmenis Krievijā nav visai augsts. Vairāk nekā 90 % jauno lasītāju publiskās bibliotēkas ir vienīgā vieta, kur atrast neierobežotu mediju izvēli. Bet, ja ģimene ir pietiekoši bagāta un pietiekoši intelektuāla (tas bieži negadās) un var, un vēlas atļauties milzīgu mediju bibliotēku, bērnu bibliotēkas var būt sazināšanās centri, kur bērniem un pusaudžiem ne tikai iespējams iegūt informāciju, bet arī diskutēt ar vienaudžiem, atrast draugus ar līdzīgām interesēm utt.

Vēl viens amerikāņu speciālists, bibliotēku konsultants no Maiami saka, "Runājot par mūsu laiku, nav sevišķi labi tas, ka mēs pietiekami nekontaktējamies. Bērni kopā ar saviem draugiem neceļ vigvamus, viņi vieni spēlē datoru. Šajā situācijā bibliotēkas var kļūt par vietu gudrai komunikācijai".

5. Grāmatas svešvalodās

Grāmatas un mediju kolekcija svešvalodās ir bibliotēkas krājuma speciāla daļa. To izmantojot, lasītāji var paplašināt savu redzesloku.

Specializētā ārzemju literatūras nodaļa mūsu bibliotēkā tika atvērta 1989. gadā. Tajā laikā mēs praktiski nevarējām nopirkt grāmatas un mūsu kolekcija sastāvēja tikai no dāvinājumiem un krievu izdevumiem (mācību grāmatas, tulkojumi no krievu valodas, viegli lasāmu grāmatu sērijas). 90. gados uz Krieviju brauca ārzemju izdevēji. Vispirms viņi lika uzsvāru uz ārzemju literatūras mācīšanu. Mēs bijām ļoti priecīgi par to, bet tieši tobrīd mums sāka pietrūkt naudas. Tāpēc ka ārzemju grāmatas kļuva daudz dārgākas, daudzas mazāk pieprasītās mēs nevarējām nopirkt.

Tomēr mēs esam pārliecināti, ka šīs grāmatas ir nepieciešamas mūsu lasītājiem, ja vēlamies tos redzēt kā kritiski domājošus cilvēkus.

Mēs apsēdāmies ārzemju literatūras nodaļā un sākām rakstīt mūsu darba stratēģisko plānu. Šeit ir trīs galvenie punkti:

1. Fonda kvalitātes paaugstināšana,
2. Palīdzēt mūsu lasītājiem ieiet ārzemju grāmatu pasaulē,
3. Palielināt mūsu pakalpojumu daudzveidību.

Nevienu no šiem punktiem nebija viegli realizēt. Kā palielināt kolekciju bez naudas?

Bija daudz prezentāciju. Mēs turpinājām sadarboties ar *Penguin books*, *OUP*, *CUP*, *Hatier*, *Ravensburger* un citiem izdevējiem, stāstījām viņiem par mūsu bibliotēku, organizējām kopējas izstādes, festivālus. Mēs sākām lielu starptautisku konferenci; dažas starptautiskas organizācijas (Gētes institūts, Britu padome, People to People), kuras atklāja savas pārstāvniecības Maskavā, uzsāka sadarbību ar mūsu bibliotēku dažādos projektos. Lielākoties mēs nelūdzām palīdzību, mēs ierosinājām izdevīgu darījumu. Mēs piedāvājām plašu izstādes laukumu, bezmaksas reklāmu, 50 tūkstošiem mūsu lasītāju piedāvājām iespēju bez maksas apmainīties ar ārzemju periodiku, informāciju, grāmatām. Saskarsmes veids katram mūsu līdzstrādniekam bija atšķirīgs, bet teikšu, mēs sastapām simtiem dāsnu cilvēku, kuri palīdzēja mums un palīdz līdz šim brīdim.

Tā visa rezultātā mums šobrīd ir vairāk nekā 20000 ārzemju bērnu grāmatu, vairāk nekā 20 ārzemju preses izdevumu nosaukumu, audio, video, CD - ROM.

Par mūsu plāna 2. punktu. Kā jau teicu, ka 90. gadu sākumā Krievijas skolēni nelašīja svešvalodās. Daži no viņiem bija diezgan samulsuši, aplūkojot šīs svešās, neizprotamās grāmatas. Tas, protams, nav mūsu panākums, ka situācija mainījās. Sociālais progress radīja jaunas idejas par svešvalodu izmantošanu, bet arī mēs darījām visu iespējamo. Tika organizēts daudz starptautisku izstāžu (grāmatas no Vācijas, Austrijas, Francijas, Somijas, Dienvidāfrikas, Izraēlas, Japānas); tikšanās ar ārzemju autoriem (Paulu Māru, Folki Tagethofu, Ulfu Starku un citiem). Mums bija daudz pārrunu ar bērniem, salīdzinot oriģinālgrāmatas un tulkojumus, sarežģītas ilustrācijas u.c.

Tagad mēs dažkārt esam pārsteigti par četrgadīgu lasītāju, kura patstāvīgi izvēlas dailliteratūru franču valodā savam vaļaspriekam. Viņa saka savai mātei : "Mēs ņemsim šos, "Belles Histoires", jo vienu pasaku par *le Loup Vert* mēs paņēmām jau iepriekšējo reizi".

Palielinoties mūsu pakalpojumu daudzveidībai 1995.gadā mēs atklājām specializētu ārzemju grāmatu izsniegšanas nodaļu (abonementu). Tāpēc ka mūsu bibliotēka ir informācijas un konsultatīvais centrs, mēs publicējam dažas brošūras : "Divdesmit jautājumi par darbu ar literatūru svešvalodās bērnu bibliotēkā", "Vairāk nekā divdesmit jautājumu...", "Jautājumi, kuri nevar palikt neuzdoti". Pēdējo brošūru publicējam šajā gadā, kad aplūkojam fonda problēmas.

Domājot par nākotni, mēs izpratām, ka, iespējams ne visas bibliotēkas Krievijā var izdzīvot tagadējā grūtajā finansiālajā un sociālajā situācijā. Bet mēs ceram, ka bibliotēkas, kuras pierādīs saviem lasītājiem viņu plašās iespējas pasaules atklāšanā, izdzīvos; tām lasītāji nezedīs. Mēs ceram, ka bibliotēkas plauks vienmēr.

12.oktobris

Regīna Šimane
Ilūkstes pilsētas bērnu bibliotēka

ILŪKSTES PILSĒTAS BĒRNU BIBLIOTĒKAS SADARBĪBAS TĪKLS

Bibliotēkai ir pozitīva sadarbība ar pilsētas 1. un 2. vidusskolām, Mūzikas un mākslas skolu, pirmsskolas izglītības iestādi "Zvaniņš", skolēnu Mākslinieciskās jaunrades namu, invalīdu biedrības dienas centru "Cerību nams", Raudas speciālo internātskolu, baznīcu. Šo organizāciju pārstāvji veido Ilūkstes pilsētas kultūras centra Radošo padomi, kas dibināta 1999.gada 28.aprīlī. Padomes mērķis ir pilnvērtīgāk izmantot pilsētas radošo un intelektuālo potenciālu kultūras dzīves pilnveidošanā, bērnu un jaunatnes kultūrizglītības attīstībā.

Katra mēneša otrajā otrdienā sanākam uz padomes sēdēm - lemjam, analizējam, novērtējam un izsakām savas idejas dažādu pasākumu organizēšanā. Pateicoties padomei, kultūras dzīve mūsu mazpilsētā kļuvusi daudz aktīvāka un interesantāka. Bibliotēka piedalās šajos pasākumos ne tikai kā informācijas sniedzēja, bet iziet ārpus savām telpām, bibliotēkas vārds parādās uz kopīgo aktivitāšu afišām, vietējā avīzē.

Visiem sadarbojoties, bija skaisti, nu jau par tradīciju kļuvušie, 1.septembra svētki Ilūkstē. 1999.gadā - ar devīzi "Mana raibā vasara", bet šogad - "Ziedu karnevāls". Mūsu bibliotēkas interešu grupa "Ziedu pasaule" rādīja uzvedumu par ziediem, organizēja krustvārdu mīklas. Bērņus un jauniešus piesaistīja arī "Pūķa svētki", Ziemassvētku un Lieldienu sarīkojumi, Mātes diena, 18.novembra svētki un citi.

Radošā padome darbojas nepilnus divus gadus, bet padarītais kļuvis kvalitatīvāks, vizuāli skatāmāks un saturiski - baudāmāks. Darbojoties padomē, esam tikai ieguvēji, jo kopīgās intereses ir satuvinājušas, devušas ierosmi jaunām kultūras dzīves aktivitātēm mūsu mazpilsētā arī bērnu un jauniešu interešu ievērošanā un nodrošināšanā.

JŪRMALAS BIBLIOTĒKU APVIENĪBAS DUBULTU BĒRNU BIBLIOTĒKAS PROJEKTS

“PASMAIDI ↔ DRAUGS”

Projekts iesniegts etniskās saskaņas vecināšanas projektu konkursam un guvis Sorosa fonda - Latvijas atbalstu.

Pateicoties Sorosa fonda - Latvija finansiālajam atbalstam, Dubultu bērnu bibliotēka sadarbībā ar Kauguru bibliotēkas bērnu nodaļu, varēja realizēt projektu “Pasmaidi ↔ Draugs”. Laika posms no 1998.gada oktobra līdz 1999.gada jūnijam, pilnībā tika veltīts bibliotēkas grāmatu fonda papildināšanai, dažādo pasākumu organizēšanai. Šajā periodā notika dažādi konkursi, bērnu darbu grāmatu dzimšanas dienas, pārrunas, 3 mēnešu latviešu valodas kursi un nobeigumā bērnu vasaras atpūtas nometne “Smaids”.

Liels ieguvums bibliotēkai bija bagātīgais grāmatu fonda papildinājums, kas spēja apmierināt dažādu tautību bērnu intereses un spēja sniegt informāciju par Latvijas vēsturi, dabu, ģeogrāfiju. Prieecājāmie par lielajām spēļu grāmatām.

Dažādajos pasākumos bērni iepazinās ar pelīti Pīkstīti, kura uz šo laiku kļuva par bibliotēkas simbolu. Pelīte kopā ar bērniem ceļoja pa jauno grāmatu pasauli un kļuva par bērnu mīlu.

Ļoti nozīmīgi bija bezmaksas latviešu valodas kursi, ko vadīja skolotāja Dace Vancāne. Interese par šiem kursiem bija daudz lielāka nekā paredzēts, jo paredzēto 15 bērnu vietā grupā bija jau 20 bērnu un dažiem pat nācās atteikties. Kopā ar bērniem nodarbībās drīkstēja piedalīties arī vecāki. Pēc nodarbībām, kas notika 2 reizes nedēļā, bērni varēja saņemt arī individuālas konsultācijas par viņiem svarīgiem jautājumiem. Kursu noslēgumā bērni saņēma “valodas ķiparus” - rotaļlietiņu un apsveikumu par veiksmīgu piedalīšanosursos.

Savukārt dažādajos konkursos piedalījās bērni no Slokas pamatskolas, Dubultu bērnu bibliotēkas un Kauguru bibliotēkas bērnu nodaļas lasītāji. Rezultātā izveidojām grāmatu “Mūsu mazās rokas Latvijai”, šīs grāmatas dzimšanas dienu svinējām kopā ar Latvijas jubileju un kā dāvanu izveidojām savu - zaļo Latviju un krāsu Latviju. Zaļo Latviju veidoja kartes formā iesēts zālājs, kurā sējot zālīti, katrs bērns izteica savu vēlējumu - kādu viņš vēlētos

redzēt savu Latviju. Krāsu Latviju veidojām, aizkrāsojot baltā kartē savā mīļākajā krāsā to vietu, kurp vēlētos doties.

Pēc trīs nedēļām sekoja bērnu zīmējumu grāmatas dzimšanas diena (zīmējumus bērni zīmēja mājās un iesniedza bibliotēkā).

Bērni bija priecīgi redzot ne tikai jauno grāmatu ar saviem zīmējumiem, bet arī redzot skaisti sazaļojušo pašu sēto zālīti.

Literāro darbu konkurss sakrita ar vasaras tuvošanos, tādēļ no lasītavas īgnās avīžu princeses (avīžu papīra lelles) tika izveidota vasaras princesīte ar jaunu un krāsainu tērpu. Pēc tam kopā ar bērniem ceļojām fantāzijas pasaulē, lasījām J.Baltvilka grāmatu "Pasakas par pasakām" un, protams, lasījām arī bērnu pašu rakstītās pasakas.

Kā skaists noslēgums bija bērnu atpūtas nometne "Smaids", kurā piedalījās 20 bērni. 6 bērni bija krievu tautības, 4 bērni no jauktajām ģimenēm, 1 ukraiņu un 9 latviešu bērni. Jau pirmās dienas vakarā bērni bija sadraudzējušies, jo lielākā daļa no viņiem piedalījās jau iepriekšminētajos pasākumos. Nometni 14.jūnijā atklāja lelle Uzrocis, kurš izdalīja bērniem "drūmos" baloniņus, uz kuriem katrs uzrakstīja tos sliktos nedarbiņus un domas, kam viņuprāt nometnē nav vietas, tad šos "sliktos" baloniņus saspridzināja un Uzrocis tos dziļi paslēpa melnā miskastes maisā, lai vēlāk sadedzinātu, jo šīs domas un darbi nedrīkstēja traucēt nometnes laikā būt priecīgiem un smaidošiem, jo tieši smaids, kopīgs darbs un prieks par paveikto veido draudzības un izpratnes gaisotni. Smails atrod draugu un draugs vienmēr palīdzēs ar smaidu. Kad sliktās domas bija dziļi paslēptas, ieradās pelīte Pīkstīte, kura sveica bērnus ar priecīgiem, raibiem un krāsainiem baloniem un izstāstīja bērniem, kas tad īsti notiks nometnes laikā. Ieradās arī pitoniņš Rūdis, kurš ļoti vēlējās nometnes laikā īstenot savu sapni un kļūt par mīļu simtkāji. Un tā, katru vakaru katrs bērns piešuva simtkājim pa vienai kājai, kādā krāsā viņam bija šķitusi diena, un tā pitoniņš kļuva par simts raibu kāju īpašnieku. Nometnes laikā bērni tikās ar J.Baltvilku, klausījās stāstījumus par latviešu un krievu valodu, apmeklēja Aspazijas un L.Bērziņa muzejus, noskatījās Jūrmalas teātra izrādi "Saules mazmeita". Katru dienu 1,5 stundas ar bērniem strādāja psiholoģe L.Lūse, bet rotaļājās ar bērniem, devās pastaigās skolotāja R.Rozīte, reizēm viņa arī pārvērtās par pelīti. Bija arī peļu diena, kad visi bērni pārvērtās par pelēm, zīmēja peles un pat ēst gāja ar visu peļu grimu par prieku ēdnīcas personālam. Bija arī mīļāko rotaļlietu diena, kad visi bērni ieradās ar savām mīļākajām rotaļlietām un iepazīstināja ar tām arī pārējos. Bērni atzina, ka pats sliktākais visā nometnē esot bijis tas, ka tā ilga tikai vienu nedēļu, jo viņi gribēja vismaz divas nedēļas.

KLUBS "SAULESPUKE" BĒRNU BIBLIOTĒKĀ.

1998.gada septembrī saņēmām priekšlikumu no Latviešu Valodas Apguves Valsts Programmas (LVAVP) sadarboties ar krievu valodā runājošiem jauniešiem ar mērķi palīdzēt integrēties latviešu sabiedrībā. Līdz šim bibliotēkai sadarbība ar krievu valodā runājošiem jauniešiem bija samērā neliela, tādēļ ar interesi priekšlikumu pieņemām.

Sākot darbu klubā, bija nedrošība. Galvenā problēma bija: vai atradīsim kopīgas sarunu tēmas, vai jaunieši būs aktīvi diskusijās. Tāpēc darbu sākām, aptaujājot potenciālos kluba dalībniekus, izvēlējamies pilsētas skolas ar krievu apmācību valodu audzēkņiem uzdevām jautājumus, kas varētu viņus ieinteresēt, par problēmām skolas dzīvē un sadzīvē integrējoties latviešu sabiedrībā. Skolnieki izrādīja interesi, vēlējās sadarboties, arī ar skolotājiem izveidojās labs kontakts. Tā klubs "Saulespuķe" uzsāka darbību, tagad mums jau ir divu gadu pieredze.

Klubā dalībnieku skaits ir ap 20 (pamatā 9. - 11.kl.), mēs tiekamies katru ceturtdienas pēcpusdienu.

Jau ar pirmo nodarbību šaubas izgaiss. Klubā sapulcējās jaunieši, kuri vēlējās pēc iespējas vairāk runāt latviski, izzināt valsti un dzimto novadu, arī paši sevi. Kopīgi sastādījām darba plānu, galveno vērību veltot dzimtās Valmieras vēstures, kultūras, literārās dzīves iepazīšanai. Vairākas tēmas bija par jauniešu savstarpējām attiecībām, uzvedības kultūru, modi, veselību, starpnacionālajām attiecībām.

Ļoti veiksmīgs diskusiju temats bija teologa Jura Rubeņa grāmatas. Lasījām pasakas un runājām par dzīvi. Draudzība, mīlestība, nodevība - tās bija tēmas, kurās mums bija tik atšķirīgi un arī kopīgi viedokļi. Sarunu turpinājām pie Jura Rubeņa Rīgā kopā ar izdevniecību "Zvaigzne ABC".

Kluba nodarbībās izmantojam arī dažādas spēles, "prāta vētras", testus, grupu darbu, tikšanās ar interesantiem cilvēkiem. Katru pavasari organizējam arī ekskursijas un pārgājienus pa Valmieras apkārtni. Esam bijuši Zilajā kalnā, Sietiņiezī, Baiļu kalnā, Rīgā Melngalvju namā.

Tā kā kluba dalībnieku tikšanās vieta ir bibliotēka, daudz runājam par literatūru un grāmatām. Izdevās ieinteresēt daļu jauniešu sākt lasīt grāmatas arī latviešu valodā.

Izvērtējot darbu klubā, jāsaka, ka darbs ar jauniešiem bija veiksmīgs. Gandarījumu radīja tas, ka varējām jauniešu intereses pavisam dziļākā novada, kultūras un vēstures izpratnē. Necentāties radīt vienu pareizo

viedokli, bet mājājāmiem ieklausīties katrā runātājā. Patika, ka jaunieši nopietni domā par turpmāko profesiju un integrēšanos sabiedrības dzīvē. Mums liekas, ka bibliotēka ir ļoti veiksmīga vieta šādam klubam. Jauniešu diskusiju klubs "Saulespuķe" plāno arī turpmāko darbību.

Kluba vadītājas bija Lolita Dreimane un Ilze Karsa.

KĀ ZIVS ŪDENĪ GRĀMATU SARUNAS - PRIEKPILNAS LASĪŠANAS SASNIEGŠANAS METODE

Lasīšanas veicināšana

Mani dārgie kolēģi, es gribētu pateikties par ielūgumu, par man radīto iespēju būt šeit un stāstīt jums par "lasīšanas veicināšanu", kas ir mana darba sastāvdaļa Zviedrijā, Laholmas Publiskajā bibliotēkā.

Lasošā sabiedrība

Lai radītu lasošu sabiedrību, jādabū savā pusē bērni, lai tiem būtu prieks par lasīšanu un viņi no brīva prāta gribētu mācīties lasīt.

Pieaugušie un bērni

Pieaugušie tādā vai citā veidā ir pārliecināti, pierunāti vai piespiesti lasīt specifiskas grāmatas. Ar bērniem tā nav, nepieciešama atšķirīga pieeja. Mūsu lietotā pieeja pamatojas uz bērnu informēšanu par dažādām grāmatām, kuras viņi var izvēlēties, palīdzot bērniem pašiem atrast to grāmatu, kas izšķīl dzirksti viņu iztēlē un rada viņos vēlēšanos lasīt to grāmatu, ko jūs noliekat viņiem priekšā.

Grāmatu sarunas

Mūsu uzdevums bija attīstīt un izmēģināt ideju, kas saucās "grāmatu sarunas". To mēs pabeidzām pēc vairāku gadu darba, un par to es jums šodien gribētu pastāstīt. Kā rosināt bērņā ziņkārību par grāmatas saturu, lai bērna uzmanība tiktu koncentrēta uz informācijas meklēšanu, lasot grāmatas. Tagad es mēģināšu jums dot dažus piemērus no manas ikdienas pienākumiem darbā ar bērniem, kuri nāk uz bibliotēku no tuvējām skolām.

Pasaku istaba

Bieži vien, kad ierodas klases un iebrūk bibliotēkā, jau pašā sākumā viņi sāk meklēt plauktos grāmatas, bet es viņus aizvadu uz telpu, kas tiek saukta par "Pasaku istabu". Kad viņi ir nomierinājušies un apsēdušies, es viņiem apmēram divdesmit minūtes stāstu par grāmatām. Ja tā ir 4.klase, tad bērniem ir apmēram desmit gadi.

"Šodien es esmu paņēmusi dažas grāmatas par zēniem un meitenēm apmēram jūsu vecumā. Sāksim ar "Vikingu kuģi", ko sarakstījusi Maja

Bīloka, zviedru rakstniece. Galvenā varone ir Petita, desmit gadus veca franču meitenīte. Meitenīte ir ļoti nogarļaiķusies, jo viņai nav neviena, ar ko spēlēties - brāļi negrib spēlēties ar meiteni, bet māšas ir pārāk vecas, tā viņām šķiet. Kādu dienu viņa izskrien no pils, kurā viņa dzīvo, lai izpētītu apkārtni. Pēkšņi viņa pamana laivu - tā nav parastā airu laiva, bet briesmīgo vikingu laiva. Nokļūt viņu nagos esot ļaunāk nekā mirt, tā stāsta. Protams, vikingi viņu nolaupa, tā sākas aizraujošā grāmata.

Un tagad paskatieties otru grāmatu, ko es esmu izvēlējusies, lai jums parādītu: "Tikai Caciki", Mani Nilsona Branstroma grāmata. Varbūt, ka jūs jau esat dzirdējuši par **Caciki**, puisēnu, kurš dzīvo kopā ar māti, rokgrupas dziedātāju, kura grib kļūt slavena? Pagājušajā gadā tika uzņemta filma, kuras pamatā bija grāmata par Caciki. Viņa tēvs ir astoņkāju zvejnieks Grieķijā, un Caciki daudz domā par tēvu un vēlas viņu satikt. Pers Hammars, viņa labākais draugs spēlē futbolu. Caciki arī pamēģina, bet neveiksmīgi. Jāsaka, kā ir - posts un nelaime. Tad viņam iešaujas prātā, ka vajadzētu iemācīties dejot, nevis baletu, bet tango, valsi un tamlīdzīgas dejas. Bet kā lai viņš to izdara tā, lai klasesbiedri neuzzinātu?"

Parastā gaita

Parasti es runāju apmēram par 4 līdz 7 grāmatām, dažreiz par grāmatām, kurām ir kaut kas kopīgs, tēma, autori, dažreiz grāmatas ir ļoti atšķirīgas. Ļoti bieži veidojas atgriezeniskā saite ar bērnu, jo reizēm bērni jau ir lasījuši grāmatu, citreiz viņi grib kaut ko pastāstīt vai komentēt manis teikto.

Jaunākie bērni

Citreiz uz bibliotēku nāk jaunāki bērni, 2.vai 3.klases skolēni, un tad es, protams, runāju par grāmatām, kas būtu piemērotas viņu vecumam. Es paņemu dažas viegli lasāmās grāmatas, dažus stāstus un daudz bilžu grāmatu. Grāmatu sarunas varētu būt sekojošas:

"Vai jūs pazīstat *"Mazo spoku Lābanu"*? Protams, ka viņš ir spoks pilnī kopā ar savu ģimeni, bet viņš ir neparasts spoks, jo baidās no tumsas. Pie sāniem tam ir viņa labākais draugs mazo princis Bass". Kādu dienu princis izrāda savas jaunās peldbikses, jo viņš iet uz baseinu mācīties peldēt. Nākamajā dienā ir pēdējā nodarbību diena un karalis pasniegs nozīmītes. Bet viņš nevar ierasties, un kur dabūt aizstājēju? Mazais spoks Lābans saka: To var izdarīt mans tēvs! Bet vai tiešām tas hūs īstais cilvēks (vai labāk teikt - spoks?) šajā reizē? Viņam tik ļoti bail no ūdens, un peldēt arī viņš neprot. Šajā grāmatā jūs varat atrast atbildi. Stāstu sarakstījuši un ilustrējuši **Ingers un Lase Sandbergi**.

Nākamā ir bilžu grāmata par vīru, kuru sauc Petsons. Viņš dzīvo lauku mājā ar savām vistām un kaķi Findusu. Tas ļoti īpašs kaķis (jo visi kaķi ir tādi, man šķiet). Kādu dienu Petsons nolemj doties garākā pārgājienā, lai parādītu Findusam, kā ir gulēt teltī. Nu tikai sākas! Visas vistas grib iet līdzi. Es jums varu teikt tikai to, ka nav nemaz tik viegli gulēt vienā teltī ar vistu baru... Grāmatas nosaukums ir "Petsons dodas pārgājienā", tās autors ir **Svens Nordkvists**.

Un te ir īsts garais stāsts ar daudzām nodaļām ilgākai lasīšanai. Stāsti ir par Ludi, parastu zēnu, kurš dzīvo Gētenburgas priekšpilsētā. Viņš spēlē futbolu vietējā komandā, bet Lieldienu brīvdienās viņiem jābrauc uz citu pilsētu piedalīties lielās futbola sacīkstēs. Ir tik satraucoši visu dienu braukt autobusā, pa nakti gulēt sportā zālē un, protams, spēlēt futbolu. Grāmatas nosaukums ir "Luda pirmās sacensības", sarakstījusi **Viveka Lērna**.

Grāmatu sarunas ar vecākiem

Mēs cenšamies informēt arī par grāmatām, kas domātas pavisam maziem bērniem...parasti viņu vecākus. Zviedrijā, kad bērns ir piedzimis, vecāki regulāri apmeklē Bērnu poliklīniku, lai bērnu svērtu un mērītu, potētu un pārbaudītu, vai bērns attīstās normāli. Šīs poliklīnikas organizē vecāku grupas, lai izglītotu vecākus par drošības, barošanas, veselības kopšanas un citiem jautājumiem. Šīs grupas bieži vien atrodas netālu no bērnu bibliotēkām, vai arī bērnu bibliotekāri apmeklē šīs grupas poliklīnikā. Katru reizi es sāku stāstīt par valodas attīstīšanas nepieciešamību.

Es varu teikt kaut ko līdzīgu šim: "Runājiet ar jūsu bērniem jau no paša sākuma. Nevis viņa valodā, bet jūsu. Maz pamazām, un ātrāk nekā jūs varat iedomāties, jūs varēsiet sarunāties ar bērnu. Klausīties, runāt, un censties saprast viens otru. Neuztveriet jūsu bērnu kā zīdaiņi, bet kā līdzīgu cilvēcisku būtni.

Šis ir laiks, kad jūs varat dot savam bērnam tik ļoti nozīmīgo vārdu krājumu. Bez atbilstoša vārdu krājuma ir iespēja, ka jūsu bērns kļūs par to, ko parasti sauc par pusinteligentu. Viena no cilvēktiesībām ir tiesības apgūt valodu."

Katrs dalībnieks saņem bukletu "Būt vaiodas saimniekam", lai sniegtu vecākiem informāciju, ko lasīt mājās un, varbūt, lai atcerētos, ko es esmu teikusi iepriekš. Bet protams, es arī vēlētos izmantot iespēju parādīt viņiem dažādas labas grāmatas. Jūs pat varat teikt, ka grāmatas ir rīki valodas un komunikācijas trenēšanai.

“Vispirms bērna bilžu grāmata! Šīs mazās grāmatas ar kartona lapām un dzīvnieku vai sadzīves priekšmetu bildēm lieliski noder, lai palīdzētu jums iepazīties ar grāmatām un lasīšanu. Kad jūs sēžat ar savu bērnu klēpī, jūs runājat par bildēm, un jums ir drošības un tuvības moments. Faktiski, jūsu vecāku darbības laikā, tā ir pati svarīgākā lieta, kas jādara, iedvest jūsu bērnam drošības un uzticēšanās izjūtu. Vēlāk jūs varat iepazīstināt ar bilžu grāmatām, kurās ir arī īsi stāstiņi, kā piemēram “Kāds klauvē”, ko sarakstījusi Anna Klāra Tidholma. (Es parādīšu dažus atvērumus). Vēlāk jūs varat iepazīstināt ar tām bilžu grāmatām, kur teksts ir garāks. “Mazās mazītiņās sieviņas stāsts”, kuras autore ir Elza Beskova. Šī ir īsti klasiska bērnu grāmata, jo pirmo reizi izdota 1897.gadā. Varbūt daudzi atceras šo stāstu par mazo, mazo sievieti, kura dzīvoja mazā, mazā mājiņā ar viņas mazo, mazo kaķi un mazo, mazo gotiņu. Kādu dienu mazais, mazais kaķis iedzer pienu no mazās, mazās bļodiņas uz mazā, mazā galda, mazā, mazā sievietē to pamana un saka “skic!”, un mazais, mazais kaķis aizskrien uz mežu un vairs neatgriežas! Tā ir teikts pirmajā izdevumā, bet autorei vajadzēja to papildināt: “Bet varbūt viņš beigās atgriezīsies”. Daudzi bērni ir domājuši par beigām: “Kas notika ar kaķi?”

Pirms trim gadiem autors Tomass Hallings uzrakstīja stāstu “Stāsts par mazo, mazo kaķīti” un lūdza mākslinieku Gunu Gregu ilustrēt šo stāstu. Sākumā viņa to negribēja, jo Elzas Beskovas grāmatas ir slavenas un visiem labi zināmas. Par laimi viņa tomēr nolēma pamēģināt un radīja šos izteiksmīgos, spēcīgos, stūrainos zīmējumus. Mazais, mazais kaķītis lielā, lielā mežā satiek lielo, lielo, veco vīru, kurš nav tik bīstams, kā izskatās. Kaķis tiek pie jaunām mājām, un viss ir labs, kas labi beidzas. Vai bērni jautāja, kas notika ar mazo, mazo, veco sievieti? Tomass Hallings un Guna Grega bija spiesti izveidot vēl vienu grāmatu: “Stāsts par lielo, lielo, veco vīru”. Šī grāmata nobeidza loku ar kaķa atgriešanos pie mazās, mazās, vecās sievietes.

Kopsavilkums

Šie ir daži piemēri, kā strādāt ar grāmatu lasīšanas un runāšanas attīstīšanu, jo ir svarīgi uzsvērt: Nav nekādas garantijas, ka jūs izvēlaties vienīgo un pareizo veidu. Vienīgā pastāvīgā lieta, kas jāievēro, runājot par grāmatām, ir runāt par tām grāmatām, kuras pašam tiešām patīk. Kā gan citādi es varētu nodot tālāk to lasīšanas prieku, tieksmi pēc grāmatām un spēju izraisīt interesi par tām?

Katrs bibliotekārs var attīstīt pats savu stilu, kā runāt par grāmatām, atbilstoši viņa personībai, prasmēm un pieredzei. Un vienīgais veids, kā

iegūt šīs iemaņas, ir prakse, prakse un prakse. Un dalīšanās ar jūsu kolēģiem jūsu pieredzē, bet tas ir cits stāsts.

13.oktobris

Bente Binga Kleiva
Norvēģija

JAUNIE CEĻI, KĀ PASNIEGT LITERATŪRU UN MĀKSLU BĒRNIEM

Šis referāts jums sniegs priekšstatu par diviem projektiem, kā veicināt bērnos un arī pieaugušajos literatūras un mākslas izpratni, izmantošanu. Visjaunāko projektu sauc "Bagātību meklējumi - mākslas projekts bērniem". Šis projekts tika īstenots Nordhordlendā, kādus trīsdesmit kilometrus no Bergenas.

Projekts sākās 1999.gadā un tā mērķis bija :

Bērnām, kurš dzīvo mazapdzīvotā vietā, dot iespējas gūt saskarsmi ar augstas kvalitātes mākslu, atvērt viņa prātu dažādām profesionālās mākslas performancēm un stimulēt pašu mākslinieciskai darbībai.

Projektā paredzēts arī :

- dot labāku labas mākslas izpratni,
- sekot 1993. un 1994.gadā dzimušo bērnu interesēm trīs gadu periodā,
- dot iedvesmu un pašpārlicinātību skolu skolotājiem un bērnu dārzu personālam radīt savu konceptu un lietot mākslu mācīšanas procesā,
- organizēt dažādas pārmaiņas bibliotēkās, lai bērns varētu īstenot savas nesen iegūtās prasmes saskarsmē ar mākslu,
- veidot e-grāmatu. Grāmatā varētu būt zīmējumi un ziņojumi no projekta, kā arī bibliogrāfija skolotājiem, kas varētu iedvesmot skolotājus turpmākajā darbā ar mākslas tēmu.

Kā tas notika?

Nordhordlandas apgabalā ir vairāki pagasti. Lielākajā ir 12 000 iedzīvotāju, bet mazākajā 700. Apgabalam ir stingras kooperācijas tradīcijas katalogizēšanā un apmaiņas pakalpojumos. Apgabalam ir divi bibliobusi un viens no tiem tika speciāli iekārtots, lai apmierinātu bērnu vajadzības. Bibliobuss tika nosaukts par "Zoria Moria". Tas ražots Anglijā, iekšpuse veidota kā pils, bet grāmatas glabājas bagātību lādēs.

Bibliobuss kursē pa vienu municipalitāti, kur ir tā bāze, bet projekta laikā visiem apgabala bērniem, kuri dzimuši 1993. un 1994. gadā bija iespēja "tikties ar mākslu" tieši skolas pagalmā.

Pārstāvētās mākslas nozares bija tēlniecība, literatūra, balets, mūzika un opera. Atbilstoši skolu reformai 1997. gadā skolēni sāk mācīties sešu gadu vecumā. Reforma attiecas arī uz mākslas un rokdarbu mācīšanu. Tas nozīmē, ka daudziem skolotājiem, kuri nav pieraduši pie mākslas, savā mācīšanas procesā jāintegrē māksla un dažādi rokdarbu veidi. Projekta mērķis ir apgādāt skolotājus ar idejām un dot viņiem pieredzi mākslas performancēs ar bērniem.

Katra tēma bija organizēta kā tūre. Sākumā skolotāji tika uzaicināti uz semināru katras komūnas bibliotēkā. Tika prezentēta tūres programma, mākslinieki dāvināja grāmatas, lai varētu sagatavot bērnus tam, ko viņi varēs redzēt, kur varēs piedalīties. Skolotāji saņēma grāmatu sarakstus un lapiņas ar ieteikumiem, ko darīt pēc pasākuma.

Divas reizes gadā bērnus apmeklēja bibliobuss.

Pirmā tūre iepazīstināja ar jaunu skulptori. Viņa savas skulptūras veido no mīksta materiāla, daži darbi ir 12 - 15 metrus gari. Viņa veido arī filmas par skulptūrām, arī tās rādīja bērniem.

Šajā bibliobusa braucienā bija dažādas aktivitātes - bērni paši veidoja savas skulptūras vai arī zīmēja. Daži zīmējumos attēloja savus piedzīvojumus bibliobusā, un tā no vairākiem zīmējumiem varēja pat izveidot grāmatu. Skolotāji izmantoja daudzas ieteiktās grāmatas un stāstīja, ka bērni daudz runājuši par notiekošo, kā arī bijušas diskusijas par to, kas ir skulptūra.

Nākošais ceļojums bija veltīts literatūrai. Tajā piedalījās kāda Bergenā dzīvojoša rakstniece. Viņa bija strādājusi kopā ar mūziķiem no Burkina Faso Rietumāfrikā. Viņa zināja šīs zemes leģendas, pasakas, dziesmas un dejas, un uz dažām dienām viņa uzaicināja līdzī arī mūziķus.

Seminārs skolotājiem bija lieliska iespēja rast atbildes uz jautājumiem, uzklusot projekta vadītāja stāstījumu par tūres organizāciju, un viņi varēja arī apmainīties idejām ar kolēģiem. Skolotāji saņēma grāmatu sarakstus un daudz ideju, kā sagatavot bērnus tam, kas viņus sagaida. Dažas skolas jau bija veidojušas projektus par Āfriku, un dažām bija sadraudzības skolas Āfrikā. Tā kā tas notika pavasarī, bērni varēja sēt kalebasu sēkliņas - no kalebasiem bija darināti daži instrumenti.

Norhordlendā apgabalā tāpat kā daudzos mazos rajonos Norvēģijā, dažādu vecumu bērni mācās vienā klasē. Dažās skolās skolēnu skaits ir no 20 līdz 40. Skolotāji gribēja visus bērnus iesaistīt vienā klasē, pat ja tie bija vecāki par to pamatgrupu, kādai bija domāts šis projekts. Arī tas, ka daudzi

bērni dzīvo laukos un uz skolu brauc ar vecāku mašīnu vai skolas autobusu, lika rūpīgi plānot tūri, tādēļ tā līdzinājās mozaīkai.

Tūre deva bērnam iespēju pavingrināties atstāstīšanā. Autore izstāstīja stāstu, iemācīja dziesmu vai deju, un atgriezušies mācību telpā, viņi zīmēja stāstu. Daži vecāki pēc tam nāca uz bibliotēku un pārsteigti stāstīja, ka bērns var tekoši un detalizēti visu izstāstīt.

Nākošā tūre ir paredzēta septembrī, tās tēma ir deja, iesaistītie mākslinieki ir vēderdejojotāji jeb arābu dejojotāji. Gatavošanās tūrei vēl notiek, tāpēc nevaru pastāstīt sīkāk par rezultātiem.

Vēl tiks organizēti divi braucieni :

Viens - par mūziku, kurā piedalīsies pazīstams sitamo instrumentu mūziķis, kurš bērniem stāstīs par ritma izjūtu, skolēni un skolotāji lasīs grāmatas par mūziku, izmantos dziesmu grāmatas, un paši radīs mūziku.

Pēdējā, noslēdzošā tūre paredzēta 2000.gada rudenī. Tās tēma ir opera. Projektā iesaistīts leļļu teātris ar operas uzvedumu.

Norvēģijā vienīgā operas ēka atrodas Oslo. Viņiem ir dažas bērnu operas, un projekts gribētu vieglā un saprotamā veidā ievadīt bērnus šajā mākslā.

Projektam ir arī pašam sava interneta lapa ar projekta gaitas izklāstu. Mēs esam paredzējuši tur ievietot bērnu zīmējumus un stāstus. Varbūt tas ir priekšlaicīgi, bet mēs atzīstam, ka e - grāmatu attīstība un pieejamība ir notikusi ļoti ātri. Projekta beigās mums ir paredzēti dažādi risinājumi, kā prezentēt bērnu ieguldījumu.

Kas notiks ar šo projektu?

Mēs ceram, ka bērni kļūs atvērtāki pret dažādām mākslas formām, viņi paši radīs prieku mākslā un iespēju robežās tur piedalīties. Mēs arī ceram, ka skolotāji izmanto iemaņas, ko viņi ieguvuši semināra laikā un dalīsies savā pieredzē ar skolēniem. Tās ir cerības - turpmākie gadi rādīs, vai mums ir bijuši panākumi. Katrā ziņā šķiet pareizi, ka tērējam bibliotēku laiku un resursus, lai ievadītu bērnu un apkārtējos pieaugušos mākslā un tās dažādajos izteiksmes līdzekļos.

tXt

Nākamais projekts, ar kuru es gribētu jūs iepazīstināt, ir daiļliteratūras lasīšanas veicināšana zēnu vidū.

1997.gadā grāmatu tirgus un grāmatu lasīšana pārdzīvoja šoka vilni, kas dziļi skāra grāmatu pārdošanu, izdevējus, autorus, skolas un bibliotēkas.

Statistika rādīja, ka pusaudži, īpaši 9 - 15 gadus veci zēni lasīšanai velta ne vairāk par 13 - 7 minūtēm dienā.

Balstoties uz šo pētījumu, grāmatlīgogotāju pārstāvji, izdevēji, autori un Norvēģijas Publisko bibliotēku Direkcija nolēma uzsākt projektu, kas varētu trīs vai piecus gadus palielināt dailliteratūras lasīšanu. Mērķgrupa bija zēni, taču pamatā visi iedzīvotāji tika mudināti lasīt vairāk.

Es gribētu koncentrēt uzmanību uz jauniešiem adresētajiem pasākumiem.

Tika iesaistīta bibliotekāru grupa, lai izteiktu idejas un ierosinājumus, kā iekustināt nelasošos zēnus.

Amerikas Bibliotēku asociācijai bija projekts, kas saucās "lasīt". Viņi iesaistīja projektā pazīstamus cilvēkus, lai veicinātu grāmatu lasīšanu un lasīja paši plakātu kampaņā.

Vai Norvēģijā tas būtu iespējams? Bibliotekāru grupa gribēja izmēģināt to, bet labās idejas apsīka naudas trūkuma dēļ. Toties nauda tika iedota, lai izveidotu mājas lapu lasīšanas veicināšanai, mērķgrupa bija zēni 13 - 16 gadu vecumā.

Veblapa tika izvietota uz Hordlandas pagasta bibliotēkas servera, un trīs personas uzņēmās šīs lapas uzraudzību. Tika aptaujātas mazas attiecīgā vecuma zēnu grupas, lai uzzinātu, kā viņus varētu pamudināt lasīt. Atbildēs nekā īpaša nebija, vienīgi zēni gribēja uzzināt jau iepriekš, ka meklējamā grāmata ir tieši tā, ko viņi grib. Viņiem ir grūti palūgt pieaugušajam padomu, tāpēc labprāt izmantotu anonīmu padomdevēju, nekā vecāku bibliotekāru skaidrojumu, ko vajag lasīt.

1998.gada oktobrī veblapa kļuva pieejama, un 8. - 10.klašu skolēni veselu mēnesi varēja rakstīt savus stāstus internetā. Visās valsts skolās viesojās rakstnieki, 37 pilsētās ieradās rakstnieki, kuri stāstīja par savām grāmatām un iesaistīja bērnus rakstīšanas nodarbībās.

Skolas, bibliotēkas un grāmatu pārdevēji mēģināja atrast paņēmienus, kā sadarboties, un dažās pilsētās tādējādi izveidojās labs sākums turpmākajiem pasākumiem.

Pirmā rudens panākumi lasīšanas veicināšanā noveda pie secinājuma, ka rakstnieku vizītes ir populāras un mudina jauniešus lasīt.

Iesaistītās personas "lasīšanas rallijā" bija ieinteresēti lasītāji. Šķiet, ka viņiem tas bija izaicinājums, piesaistīt zēnu interesi grāmatām, kuri līdz tam nebija lasītāji. Viņi "nepārvērtās par lasītājiem" lasīšanas veicināšanas mēneša laikā, toties viņiem radās priekšstats par to, kas īsti ir lasīšana.

1999.gadā mērķgrupa bija 10-13 gadīgie, skolas tika aicinātas patstāvīgi iesaistīties lasīšanas mēneša pasākumos, kura tēma bija "grāmatu bagātību meklējumi".

Veblapa nebija interaktīva, tā bija domāta autoru prezentācijai un ieteicamajām grāmatām. Tika saņemti arī daudzi elektroniskā pasta sūtījumi no bērniem, kuri grāmatas ieteica cits citam. Skatoties uz dalībnieku skaitu un elektronisko vēstuļu daudzumu, šķiet, ka grāmatas labāk prot ieteikt draugi un vienaudži.

Veblapa kalpoja ne tikai grāmatu popularizēšanai lasīšanas mēneša laikā, bet varēja piedāvāt informāciju arī visa gada laikā.

2000. gada pavasarī veblapas veidotāji sadalīja lapu trīs daļās, viena lapa bija bērniem no 9 - 12 gadiem, otra 13 - 16 gadīgiem pusaudžiem un trešā pieaugušajiem. Lapas veidotāju bērni jau pašā sākumā pieprasīja, lai lapa nebūtu saistīta ar vārdu "bērni".

Pieaugušie ļoti ietekmē jauniešu dzīvi, vai viņiem tas patīk vai nē. Skolotāji, bibliotekāri un vecāki koncentrējās uz lasīšanu, un tas palīdzēja izveidot veblapas, vērojot uzmanību uz resursiem, kuros var gūt idejas par mācīšanu vai par attieksmes veidošanu pret lasīšanu.

Veblapai bija trīs autori, kuri izveidoja "skolu" - kā rakstīt dzejoli, kā rakstīt stāstu un kā rakstīt lietišķu tekstu. Šo iespēju izmantoja nedaudzi, bet tomēr arī šiem dažiem dalībniekiem tā bija nozīmīga un pamudinoša pieredze.

Šogad lasīšanas mēneša uzmanības centrā būs mīklas - "atrod vārdu". Bērniem būs jāizlasa dažas lapaspuses no vairākām grāmatām, lai atrastu atbildi. Mēs ceram, ka viņiem grāmatas varētu šķist tik interesantas, lai gribētu tās izlasīt līdz galam.

Vai ir iespējams izaudzināt lasītāju? Ja es atbildētu, ka nē, es negribētu būt bibliotekāre. Lai izaudzinātu lasītāju, nepieciešams izveidot lasīšanas vidi, dot piedāvājumu izmantot laiku lasīšanai un rast efektīvu grāmatu popularizēšanas veidu.

Vai grāmatu popularizēšana ar interneta starpniecību ir saprātīga? Varbūt - laikā, kad internets ir viena no daudzajām iespējām. Tomēr internetā nav draudzīguma vai zvaigžņu entuziasma kā mūsu pašu bibliotekāra acīs, kurš pastāsta par pēdējiem grāmatu jaunumiem, bet varbūt tas ir vissvarīgākais?

13.oktobris

Olga Mareičeva
Krievija**ĀRZEMJU GRĀMATAS BĒRNU BIBLIOTĒKAI***Bērnu radošie darbi, informācijas problēmas un kultūras mijiedarbība
bērnu bibliotēkā uz ārzemju bērnu grāmatu bāzes.*

Ievads

A.Puškina vārdā nosauktās Sanktpēterburgas Centrālās bērnu bibliotēkas Ārzemju literatūras nodaļas 3.filiāle tika atvērta 1994.gada 1.septembrī. Šo dienu var uzskatīt par Ārzemju bērnu grāmatu bibliotēkas dzimšanas dienu.

Ārzemju literatūras nodaļā ir vairāk nekā 7000 grāmatu vienību, kā arī videokasešu, laikrakstu un brošūru fonds. Vairākums grāmatu ir angļu, vācu un franču valodā, tādēļ, ka šīs valodas skolās ir visplašāk izplatītas, taču mums ir grāmatas arī citās Eiropas valodās, kā arī japāņu un ķīniešu valodās. Krievu grāmatu fonds ir sakomplektēts, ņemot vērā filiāles specifiku: bērnu vidū popularizēt ārzemju literatūru un kultūru. Visas filiāles nodaļas sadarbojas savā starpā, un visas nodaļas piedalās mūsu pasākumos.

Kad nodaļa bija atvērta, nolēmām to veidot ne tikai kā bibliotēku bērniem, bet arī kā metodisko centru, kurā tiktu izstrādātas metodes, kā strādāt ar ārzemju bērnu grāmatām. Tas ir ļoti būtiski, jo bibliotēkas tagad ir tās nedaudzās vietas, kurās bērni var labi pavadīt brīvo laiku bez maksas, tām piemīt sociālās aizsardzības funkcija. Visu grāmatu, video un audio materiālu izmantošana ir bezmaksas. Tas nav mazsvarīgi bērniem no trūcīgām ģimenēm, tādēļ, ka grāmatas un kasetes ir ļoti dārgas un viņu vecāki tās nevar iegādāties. Mūsu nodaļā viņiem ir tiesības saņemt tās bez maksas. Nodaļa bija galvenokārt iesaistījusi skolas, kuras specializējušās svešvalodu apmācībā, parasti šajās skolās ir pietiekoši ārzemju grāmatu viņu pašu bibliotēkās. Mūsu pienākums ir piesaistīt abas puses - tos bērnus, kuri sāk mācīties un tos, kuri svešvalodu zina ļoti labi, tādēļ grāmatas ir domātas dažādiem vecumiem un atšķirīgiem valodas mācīšanas līmeņiem.

Bibliotēkas darbs noris sadarbībā ar tādām organizācijām kā Gētes institūts Sanktpēterburgā, Britu padome, Alliance Française (Franču aliance). Turklāt mums ir sadarbība ar Igaunijas Kultūras ministriju un krievu romānu lasītāju klubu (Tallina), un dažādām mūzikas un mākslas skolām. Informatīvi mūs atbalsta laikraksti "Пять углов" ("Pieci stūri") un "Твоя Семья" ("Tava ģimene"); tā agrākais nosaukums bija "Мальчик и Девочка" - "Zēns un meitene").

Galvenās tendences bibliotēku darbā

Pēc daudzu gadu Krievijas nošķirtības ir uzsākta sadarbība starp mūsu valsti un Eiropas valstīm. No vienas puses - tas lika aktualizēties orientācijai uz vispārcilvēciskām vērtībām. No otras puses - tas bija labs stimuls interesei par cittautu kultūru un svešvalodu mācīšanos. Mūsu bibliotēkas galvenā misija ir ārzemju literatūras un kultūras popularizēšana. Ar šo mērķi mēs darbojamies: literatūras un mākslas konkursi, tikšanās ar ārzemju studentiem, izstādes, izrādes. Katru gadu septembrī mēs tiekamies ar japāņu studentiem. Mēs aicinām skolēnus no speciālajām skolām, kurās mācās japāņu valodu, un visus mūsu lasītājus, kuri interesējas par Japānu un tās kultūru. Viesi var apskatīt japāņu grāmatas, kuras ir mūsu fondā un jaunos žurnāla "Ugunsurs" (Кочур) izdevumus. Tas ir japāņu žurnāls, veltīts krievu bērnu literatūrai. Šīs tikšanās ir ļoti interesantas gan krievu skolēniem, gan japāņu viesiem. Tādēļ mēs nolēmām turpināt mūsu sadarbību ar Japānu. Pagājušajā pavasarī Sanktpēterburgā notika plašs japāņu kultūras festivāls.

Mēs ierosinājam sagatavot izstādi un mazu karnevālu pusaudžiem, kuriem patīk japāņu komiks "Manga".

Mēs strādājam arī ar Eiropas valstīm. 1996.gadā norisinājās Austrijas programma - tikšanās ar pazīstamiem austriešu rakstniekiem: Mariannu Gruberi, Feliksu Mitereru un Martinu Aueru. Bija viņu jauno grāmatu prezentācija un konkurss par Austriju. 1998.gadā divi vācu studenti stažējās mūsu bibliotēkā.

1998.gadā mūsu bibliotēkā notika plašs Austrālijas festivāls. Tā programma bija diezgan apjomīga: Austrālijas bērnu darbu izstāde un Austrālijas profesionālo mākslinieku darbu izstāde, viktorīna, koncerti un citi pasākumi.

No 2000. līdz 2003.gadam mēs plānojam paplašināt interešu sfēru un ierosināt tēmas ne tikai, domājot par ārzemju valstīm, bet arī par etniskajām grupām, kuras dzīvo mūsu lielpilsētā un rajonā. Kopš Sanktpēterburga no provinces pilsētas kļuvusi par starptautisku pilsētu, bibliotēka nevar sūdzēties par starptautisko kontaktu trūkumu. Mēs ceram saņemt palīdzību no Sanktpēterburgas Etnogrāfijas muzeja, no dažādām nacionālajām organizācijām un klubiem. Šīs programmas nosaukums ir "Sanktpēterburga - starptautiskās kultūras pilsēta" un tā veltīta pilsētas 300.gadadienai, kas būs 2003.gadā. Šīs programmas izpilde ir viens no svarīgākajiem mūsu darba virzieniem tuvākajā nākotnē.

Radošie pasākumi bibliotēku darbā

Visnozīmīgākie pasākumi ir literatūras un mākslas konkursi un bērnu darbu izstādes. Tie ir ļoti interesanti un piesaista daudz bērnu ne tikai no mākslas skolām.

1999.gadā par godu A.Puškina gadadienai kā starptautiska tēma tika pieteikts krievu-igauņu projekts "Bērni zīmē Puškinu". Vairāk nekā 80 bērni piedalījās finālā. Vairākums no viņiem bija dažādu mākslas skolu audzēkņi. Darbi bija izstādīti bibliotēkā no jūnija līdz septembrim. 1999.gadā mēs īstenojām projektu "Grāmatas ietērs Alisei", kurš bija veltīts L.Kerola dzimšanas dienai. Tas ierosināja bērnus radīt oriģinālus grāmatu ietērus grāmatām "Alise Brīnumzemē" un "Alise Aizspogulijā".

Konkurss tika veidots sadarbībā ar Sanktpēterburgas ārzemju kontaktu komiteju, Britu Padomi un grāmatu tirgotājiem "Snark", izdevniecību "Ābece" (Азбука) un žurnālu "Pieci stūri" (Пять углов). Sadarbība ar dažādām organizācijām ir rets, bet veiksmīgs notikums. Diemžēl ir grūti organizēt tādus pasākumus, kuri būtu interesanti abām pusēm - gan bērniem, gan grāmatizdevējiem. Pateicoties mūsu sadarbības partneriem, mēs varam apbalvot visus dalībniekus. Izņemot tradicionālo balvu - apbalvojumu no "Very nice Rabbit" vai "Very romantic landscape" u.c., šogad programma "Sanktpēterburga - starptautiskās kultūras pilsēta" ietvaros mūsu bibliotēka un krievu romanču cienītāju klubs (Tallina) vada starptautisko bērnu mākslas darbu konkursu ar nosaukumu "Skandināvu un igauņu literatūra tēli". Pirmās kārtas darbu izstāde tika atklāta 19.maijā. Otrā kārtā šorudenorītēs Tallinā.

Neskatot šo plašo projektu, arī daudzas nelielas izstādes, bieži vien veidotas pēc pašu lasītāju iniciatīvas, tiek organizētas mūsu bibliotēkas dažādās nodaļās. Literāro konkursu vadīšana ir jauna, bet ļoti daudzpusīga bibliotēku darba forma. Pagājušajā gadā mēs ierosinājām tulkot dažas Gēte poēmas. Šis darbs ir diezgan grūts pusaudžiem, bet viņi ar to veiksmīgi tiku galā. Daži no šiem tulkojumiem tika publicēti Sanktpēterburgas laikrakstos un žurnālos un novērtēti kā patiesi vērtīgi. Galvenās grūtības šajā darbā ir apstākļi, ka mums pašiem nav savas preses izdevuma - biļetena vai laikraksta - un mēs nevaram publicēt visu informāciju par savu darbu, bet mēs darīsim šo darbu, tāpēc ka tas ir ļoti interesants un noderīgs mūsu lasītājiem. Šogad vadījām Sent-Ekziperī dzimšanas dienai veltītu konkursu. Mēs ceram, ka palīdzēsīm jaunajiem lasītājiem attīstīt viņu talantus, un ka šis darbs kļūs par labu tradīciju.

Iestudējumi

Šajā jomā sasniegumi nav tik veiksmīgi. Parasti tas ir saistīts ar jubilejām vai brīvdienām. Diemžēl (mums par sarūgtinājumu) vecāko klašu skolēni reti interesējas par teātri, bet jaunāko klašu skolēniem tas ļoti patīk. Dažkārt viņi iestudē ludziņas paši vai ar bibliotēkas nodaļas atbalstu, bet galvenokārt mēs aicinām jaunos aktierus no mākslas skolām. Mēs uzturam kontaktus ar mākslas skolu "Заозерье" un divvalodu teātri "Cromeck", kur bērni spēlē angļu un krievu valodās. Visi ir gandarīti, ka mūsu jaunie mākslinieki un rakstnieki piedalās uzvedumos. Visas šīs netradicionālās bibliotēku darba formas nav tikai izklaidei. Tās rosina bērnos interesi lasīt un mācīties. Līdzdalība šādā pasākumā ceļ bērna pašapziņu. Mēs vienmēr lūdzam skolotājiem novērtēt šo darbu un to, ka bērni spēj oriģināli strādāt.

Secinājumi

Sociālā situācija Krievijā ir ļoti pretrunīga. No vienas puses - mums ir jaunas skolas ar jaunām programmām un augstu izglītības līmeni. No otras puses - daudzi bērni no trūcīgām ģimenēm mācās skolās, kurās trūkst skolotāju un klases ir pārpildītas. Daudzi skolotāji nav gatavi šīm pārmaiņām, pieaug bērnu neuzticēšanās pieaugušajiem.

Bērnu bibliotēkas Krievijā ir neatkarīgas no skolas un tāpēc mūsu saskarsme ar bērniem ir neformāla. Visās bibliotēkās ir nodaļas, kuras rīko pasākumus - mums ir videozāles un koncertzāles. Visbeidzot, bibliotēkas ir atvērtas visu sociālo grupu bērniem, bibliotēku pakalpojumi mūsu valstī ir bezmaksas. Visi šie priekšnoteikumi palīdz bibliotēkām veltīt uzmanību tam, lai sagādātu bērniem prieku.

Mēs turpinām meklēt sadarbības partnerus un sponsorus, kā arī kontaktus ar presi. Mēs domājam, ka mūsu metodes būs interesantas bibliotekāriem un skolotājiem, un visiem, kuri strādā ar bērniem.

Mēs ceram, ka mūsu darbs būs noderīgs visiem jaunajiem Sanktpēterburgas iedzīvotājiem, kuri vēlas izteikties un atklāt savus talantus.

NORVĒĢU BĒRNU LITERATŪRAS INSTITŪTA LITERATŪRAS PROJEKTS AR NOSAUKUMU – “TEKSTĀ”

Pēdējā dekādē īpaši būtisks jautājums ir norvēģu bērnu un jauniešu literatūras mākslinieciskā attīstība. Tulkojumu skaits svešvalodās ir palielinājies, un norvēģu rakstnieki ir saņēmuši starptautiskas balvas.

Nesen publicēto bērnu grāmatu lasītāju skaits ir nemainīgs, un 1550 eksemplāru ir izpirkti, tomēr ir izplatīts uzskats, ka skolu bibliotēkas un publiskās bibliotēkas ir Norvēģijas kultūras padomes kompetence. Acīmredzot, laba bērnu un jauniešu literatūra ir pieejama, bet vai to lasa?

Atbilstoši statistikai un ziņojumiem par bērnu un pusaudžu lasīšanas paradumiem, atbilde ir – nē. Pētījumi parāda, ka jauniešu vēlēšanās lasīt ir samazinājusies, īpaši tas ir attiecināms uz zēniem, kuri savā brīvajā laikā izvēlas citus aktivitāšu veidus, apejot lasīšanu. Šovasar norvēģu laikrakstos bija diskusija par to, kuras grāmatas atbilst zēnu interesēm un tika lūgta pieredzes apmaiņa. Grāmatas bija izklaidējoša rakstura un saturiski nebija sarežģītas. Laikrakstā “Dagbladet” (Aug.1., 2000.), vienā no vislielākajām avīzēm Norvēģijā, bija ievietots liels raksts, kurā bērnu grāmatu autore Lise Knutsena atbildēja uz jautājumu:

“Kāpēc mēs rakstām grāmatas par labi pazīstamo un labi zināmo?”,
 “Kāpēc rakstām zēniem, kuri dodas zvejot, par zēniem, kuri dodas zvejot?” Patiesi plašu lasīšanas pieredzi var iegūt, kad jūs ielūkojaties dažādajā un nepazīstamajā pasaulē. Ja bērni ir pieņēmuši faktu, ka lasīt nozīmē atrast informāciju par labi zināmo, ko viņi ir jau lasījuši – viņi bieži reaģēs negatīvi uz mazliet sarežģītāku tekstu. Gadījumā, ja teksts šķiet pārāk komplicēts, ir vērojama tendence to nolikt malā. **Norvēģijas Bērnu grāmatu institūts (NBI)** ir izpētījis, ka atsevišķi nesen publicēti darbi tiek vairāk vai mazāk ignorēti, pat ja tie no literārā viedokļa ir ļoti labi un ierosina jautājumu: “Vai jauniešiem ir nepieciešama palīdzība, lai iegūtu literāro kompetenci?” NBI finansiālu atbalstu sniedz Norvēģijas kultūras jautājumu padome trīs gadus ilgam projektam, lai informētu par un veicinātu literatūras attīstību, mēģinot atrast veidu, kā attīstīt literāro kompetenci, kā arī lai motivētu lasīt un attīstītu lasītprasmi. Projekta nosaukums ir “Tekstā” un galvenais tā mērķis ir palīdzēt jaunajiem lasītājiem “vairāk ieiet tekstā” un izjust nepieciešamību, kā arī, lai palielinātu pieprasījumu pēc literatūras, un visbeidzot – izaugtu par pieaugušiem lasītājiem.

Angļu autors un pētnieks Eidens Čembers apgalvo, ka pieaugušais labāk tiek galā ar tekstu, kļūstot par tā daļu. Lai bērni spētu sasniegt šādu

kompetenci, viņiem ir nepieciešams atklāt dažādus lasīšanas pieredzes veidus, dodot iespēju apgūt dažādus tekstu veidus. Grāmatā "Booktalk" (1985) Čembers apgalvo, ka bērniem dažkārt ir vajadzīga palīdzība, lai viņi izprastu sarežģītākus darbus. Saskaņā ar Čemбера teikto, izšķirošais ir viens vienīgs faktors, kā veidot bērnos vēlmi nebaidoties iedziļināties tekstā, atsijājot visus tos elementus, kas nav saskaņā ar viņu izpratni par realitāti. Tiem pieaugušajiem, kuri patiesi ir ieinteresēti literatūrā, tas ir saprotams. Daudzi skolotāji neiederas šajā kategorijā. Viņiem bieži trūkst zināšanu par pēdējā laikā publicēto literatūru, turklāt viņiem bieži nav iemaņu populāras literatūras izmantošanā saskaņā ar izglītības standartu sākumskolās un vidusskolās. Pieaugušie akceptē literatūru bērniem un pusaudžiem, tomēr šai jomai netiek pievērsta padziļināta uzmanība. Informācija vecākiem, skolotājiem un bibliotekāriem nav tik vispusīga, kā varētu vēlēties. Tas ir iemesls vājai sagatavotībai, ko ietekmē arī trūkstošā saikne starp jaunāko literatūru un jaunajiem lasītājiem.

NBI (Norvēģu Bērnu grāmatu institūts) rūpējas, lai šis projekts būtu veiksmīgs, tas ir nepieciešams ne tikai bērniem un pusaudžiem, bet arī pasniedzējiem, galvenokārt, skolotājiem. Skolotājiem ir nepieciešama informācija, iedvesma un profesionāls padoms, kā strādāt ar jaunāko bērnu un jauniešu literatūru. Tad, un tikai tad, skolotājs var būt kā katalizators, veikt pieaugušā pienākumus, kurš patiesi ir ieinteresēts literatūras procesā un ir spējīgs modināt bērnos vēlmi lasīt dažāda veida tekstus.

Skandināvijā galvenokārt Dānijas zinātnieki pēta dažādas metodes, kā veicināt lasīšanas kompetenci bērnos. NBI sadarbojas ar viņiem, tāpēc mūsu projekts spēj izplatīt idejas un pieredzi, kura vēl nav bijusi publicēta.

Viena no daļu pētniecēm Vibeke Hetmare, kas ir strādājusi Agderas koledžā, lasa lekcijas skolotājiem ņemot vērā to, kā pieaug viņu literārā kompetence. Projekta mērķis ir sasniegt starpnieka līmeni, ietvert skolēnus vecumā no 10 līdz 13 gadiem. Tas bija pamats, lai izraudzītos jaunus, pietiekami progresīvi domājošus skolēnus un motivētu viņus lasīt. Šī vecuma grupa noslēdz to apmācības posmu, kurā notiek lasīšanas iemaņu apgūšana. Tomēr, pat ja viņi apgūst lasīšanas mākslu, viņiem ir nepieciešama iedvesma un uzmanība kā lasītājiem. Plaši starptautiski pētījumi par lasītprasmi, IRA studijas, pierāda šo teoriju. Kas attiecas uz Norvēģiju, tad 9 gadus veci bērni uzrāda labākus rezultātus kā četrpadsmitgadīgie. Literārā kompetence bērniem pieaug vecumā no 10 līdz 13 gadiem, mainot metodes un stratēģiju, tas būs iespējams arī turpmāk. Vēl viens labs iemesls, kāpēc izvēlējamies šo vecuma grupu ir tas, ka viņu skolotāji bieži vien māca vairākus mācību priekšmetus, ne tikai norvēģu valodu. Tas ir veids, kā projektā iespējams integrēt arī citus

mācību priekšmetus, piemēram, studēt dažādus zinātniskās literatūras veidus sociālo zinātņu nodarbībās. Tā kā daudzas populārzinātniska satura grāmatas ir žanriski tuvinātas dailliteratūrai, jaunažiem lasītājiem ir nepieciešama konkrētā literatūras veida pārzināšana.

Projektam tika izvēlētas divas Norvēģijas pavalstis, kuras atrodas vistālāk uz dienvidiem, *Aust – Agder un Vest – Agder*. Norvēģijas Bērnu literatūras institūtam jau agrāk ir bijusi cieša sadarbība ar Agderas koledžu, kura ir visprogresīvākā Norvēģijā tieši bērnu literatūras studijās un apguves metodikā. Šajā procesā un literārajās programmās tiek iesaistītas arī vietējās kultūras iestādes. Mūsu projekts ir paredzēts, lai veidotu stiprāku saiti starp skolu un kultūru.

Projekta organizatore bija Marianne Lillesvagstu, pieredzējusi un ļoti aizrautīga skolotāja, kura strādā arī kā bibliotēku konsultante Pedagoģijas centrā Kristiansanā, Agderas lielākajā pilsētā. Tā kā viņas pamatdarbs ir skolā, turklāt kultūras darbā, tad viņa pazīst vietējos dažādu nozaru profesionāļus un ekspertus. Jau no paša sākuma viņa spēja efektīvi sastrādāties ar vietējo pašvaldību un kultūras pārstāvjiem. Turklāt viņas darbība izglītības sektorā deva viņai iespēju nodibināt kontaktus ar skolu direktoriem. Tāpēc projekts ir ar plašu publicitāti, un skolotāji plāno to uzsākt šā gada pirmajos semestros.

Kuras skolas izvēlēties piedalīties projektā – tas bija apspriežams jautājums. Apspriedās skolas, kuru administrācija bija gatava iesaistīt skolotājus projektā. Sākotnēji bija doma iesaistīt projektā septiņas klases. Daudzi skolu direktori uzskata projektu par labu veidu, kā celt sava personāla kvalifikāciju. Visbeidzot projektā tika ietvertas deviņas klases no piecām skolām, kuras izvietotas trīs pilsētās un vienā ciematā. Projekta grupa sastāv no projekta vadītāja un deviņiem skolotājiem. Šī grupa veidota eksperimentālam darbam. 2000. gada pavasarī grupa tika sagatavota darbam ar skolēniem, meklējot tekstus un diskutējot par metodēm. Projektu ir plānots uzsākt 2000. gada rudenī. Projekta veidotāji ļāva skolēniem ierosināt, kādus tekstus izmantot projektā, lai literatūras izvēle būtu pamatota uz skolēnu vēlmēm.

Projekta plānošanas grupa savukārt sastāv no projekta vadītāja un diviem skolotājiem, kur viens no viņiem pārstāv Agderas koledžu, pārējie divi – publiskās bibliotēkas un NBI. Plānošanas grupas dalībniekiem ir pienākums izstrādāt plānus un metodiskos materiālus projekta izmēģinājumam skolās. Turklāt tās ir īstenojušas sadarbību ar pārstāvjiem no vietējām kultūras institūcijām, grāmatveikaliem un jauniešu klubiem.

Projektā ir iesaistītas četras vietējās publiskās bibliotēkas, un skolas ar tām sadarbojas. Pēc tam, kad projekta vadītājs ir sniedzis informāciju par ieceri vecāku sanāksmē, vecāki paziņo par savu līdzdalību projektā. Lai informētu vietējo sabiedrību un veidotu

profesionālo vidi ap projektu, NBI ir izveidojusi plakātu un informācijas kopu. Šī informācija apkopo projekta mērķus sekojošā secībā:

- sniegt bērniem un skolēniem zināšanas par pēdējā laikā publicēto bērnu un jauniešu literatūru;
- sniegt skolēniem lasīšanas pieredzi, mudinot lasītpriekam;
- iepazīstināt ar jaunām metodēm, lai iekļūtu literatūras pasaulē un stiprinātu skolēnu literāro kompetenci, gūtu prieku, iepazīstot dažādus literatūras veidus;
- veidot sadarbību starp skolām un vietējām kultūras institūcijām literatūras jomā.

Iepriekš es uzsvēru šī projekta kultūras aspektus. Tas nav tikai skolu projekts – un projektu vadītāji aktīvi strādā citās jomās. Projekts ir paredzēts, lai veicinātu skolu bibliotēku, kā arī publisko bibliotēku ietekmi, iesaistot arī grāmatnīcas.

Literatūras izvēle un mācīšanas metodes ir domātas ne tikai, lai sniegtu skolēniem piedzīvojumu un veicinātu lasītprieku, tas ir arī veids, kā palielināt viņu literāro kompetenci. Mūsu projekta mērķis ir izmēģināt dažādas pieejas literatūras mācīšanai. Domu apmaiņa dialoga formā par tekstu, rakstīšanas darbnīcas, teātru un filmu, kurās ir literāri motīvi, apmeklēšana – tās visas ir metodes, lai attīstītu izpratni par tekstu tādā veidā, lai skolēni varētu mācīties, gūstot prieku no dažādiem literatūras veidiem. Skolēniem šis vecumposms (10 – 13 gadi) varētu būt izšķirošs dažādu iemeslu dēļ, un literārais materiāls būs izvēlēts no pēdējā laikā publicētās dažādu žanru literatūras. Izglītības standarts šai vecuma grupai pievērš īpašu uzmanību, lai veicinātu teksta izpratni ar literārās diskusijas palīdzību.

Kalvenais uzdevums šim rudens darbam klasēs ir sagatavot lasīšanas un rakstīšanas darbnīcas un tām nepieciešamās grāmatas, kur bērni varētu piedalīties, pārrunājot iespaidus ar skolotājiem vai klases biedriem. Lasīšanas darbnīcas skolās ir projekta būtiska daļa. Daudzi skolotāji domā, ka daļēji literatūras lasīšana skolā ir dārgā laika šķiešana, bet tajā pašā laikā, atstājot vietu klusajai lasīšanai, skolēni izprot tās svarīgumu. Pēc pētījumiem var secināt, ka daudzi skolēni mājās nelsa. Ja viņi sāktu lasīt skolā, tad turpmākā lasīšana nav tik liels pārbaudījums. Viņi iegūst pieredzi, ka lasīšana ir prieka avots, ne tikai zināšanu ieguves veids. Turklāt grāmatas izsniedz no vietējām skolu un publiskajām bibliotēkām, norvēģu izdevniecības dāvina 50 nosaukumus, pa 4 eksemplāriem no katra, lai skolēni vienlaicīgi grupā varētu lasīt vienas un tās pašas grāmatas. Ir pārstāvēti dažādi žanri. Dažas no grāmatām ir pieejamas ierakstos, tādā veidā padarot iespējamās diskusijas par literatūru, kuru skolēniem patstāvīgi ir grūti lasīt.

Plānošanas un projekta grupa sadarbībā ar NBI izvēlas grāmatas. Vairākās tikšanās reizēs tās ir pieejamas komplektā. Pamatojoties uz

grāmatu izvēli, skolotāji apspriežas, kā strādāt ar dažādiem literāriem aspektiem, piemēram, stāstīšanas ("Story telling") tehniku. Kā arī veicināt zinātkāri attiecībā uz tekstu – piemēram, ko tas atklāj un kā atklāj. Turklāt skolotājiem ir iespēja diskutēt par savām metodēm literatūras pasniegšanā: "Kāda jautājuma forma var tikt izmantota, kad runa ir par tādām grāmatām kā šīs?" Tas parāda, ka īstenībā skolotāja viedoklis nav vienīgā pareizā literatūras interpretācija, bet tikai viens no iespējamiem viedokļiem klasē.

Sākumskolā skolotājs izvēlēsies grāmatas skaļai lasīšanai klasē. Tomēr skolēni paši izlems, kuru grāmatu lasīt. Dažkārt viņi izvēlēsies tikai vienu no klases lasīšanai paredzētajām grāmatām, dažkārt 4 skolēni drīkstēs lasīt vienu un to pašu grāmatu vienā un tajā pašā laikā. Tas dos viņiem iespēju diskutēt grupās un sadarboties vienam ar otru.

Metode ir šāda: kad skolēni ir nolēmuši beigt grāmatas fragmenta lasīšanu, viņi raksta savās dienasgrāmatās – dažkārt pēc pašu iniciatīvas, dažkārt pēc skolotāja ieteikuma. Skolotājs, piemēram, aicina skolēnu uzrakstīt kaut ko par tēmu "Kas piesaistīja jūsu uzmanību?" vai "Dažas pārdomas par to, ko jūs izlasījāt", skolotājs redzēs, kas ir saistījis lasītāja uzmanību, un kādas ir bērnu pārdomas par izlasīto. Skolotājs lūdz skolēniem individuāli fiksēt dienasgrāmatās lasītāju atsauksmes. Tas dod iespēju skolotājam veidot dialogu ar katru skolēnu. Visi skolēni zina, ka ir iespējamas visai ikdienišķas diskusijas klasēs, kur piedalās tikai daži no audzēkņiem. Toties šis rakstītais dialogs starp skolotāju un skolēnu sniedz skolotājam iespēju pielāgot apmācību katram individuāli, iesākumā diskutējot grupās. Skolēni drīkst izmantot savas dienasgrāmatas. Fakts, ka katrs skolēns ir uzrakstījis kaut ko diskusijai, palīdz visiem vieglāk izteikties. Šo sarunu laikā ar skolas biedriem kļūst skaidrs, ka tekstu drīkst lasīt un skaidrot dažādos veidos. Skolēni drīkst pārdzīvoto "ietērt vārdos". Skolotājiem dienasgrāmatas sniedz iespēju attīstīt skolēnu literārās kompetences līmeni, un tas skolēniem ir būtiski. Jautājumi attīstīta bērnos daiļliteratūras sapratni tādā veidā, ka ļauj viņiem skatīt abus – gan sižeta līmeni gan interpretācijas līmeni.

Darba grupa sniedz izvērtējumu vienu reizi sešos mēnešos. Katra klase projekta laikā piedalās vērtēšanā. Līdzdalība projektā ir redzama plakātos un informācijas kopās skolās, publiskajās bibliotēkās un grāmatnīcās. Skolēnu interesi parāda arī piedalīšanās dažādos kultūras pasākumos. Rudenī, piemēram, daži Kristiansanas skolēni piedalījās "Autoru dienās" un, pārgērbusies kā literārie tēli, viņi devās ielu gājienā. Projekta vadītājs sagatavo jaunus ziņojumus par aktivitātēm klasēs un par to, ko raksta skolēni grāmatu apskatā vietējās avīzēs. Projekts piesaista masu mediju uzmanību, piemēram, atspoguļojot notikumus Kristiansanā.

Ir iespēja arī internetā informēt par projektu un ar to saistītajām jomām, mēs veidojam datu bāzi, ietverot lekcijas, kuras attiecas uz literatūru bērniem un jauniešiem.

Tā kā projektam ir ilgtermiņa raksturs, tiek veikti pētījumi, apkopoti un publicēti rezultāti. Divi zinātnieki no kādas koledžas Oslo, ir ieinteresēti pētīt, kādā veidā literatūras un kultūras stāstījuma forma ir personas identitātes daļa un identitātes veidošanās daļa. Kā skolēni apgūst kultūras vai uzvedības elementus? Vai iespējams, ka lasīšana – literatūras interpretēšana – palīdz sniegt eksistenciālu cerību un rādīt, kā atrisināt sarežģītus jautājumus arī reālajā dzīvē? Abi zinātnieki konkrētajā skolā vēro, kā skolēni interpretē tekstus, izmantojot intervijas metodi. Turklāt viņi iepazīstina studentus ar daiļliteratūras tekstiem, kā arī iesaista viņus tādu tekstu sacerēšanā, kā piemēram, monologi un dienasgrāmatas. Ar šīs metodes palīdzību pētnieki uzzina, kā skolēni interpretē tekstus. Pētījuma rezultāti tiks publicēti 2003.gadā.

Kopš pašiem pirmsākumiem NBI un projekta vadītāji ir pārliecināti, ka cilvēki, kuri ir jebkādā veidā ieinteresēti un spēj izmantot projekta rezultātus un pieredzi, ir paveicies. Katrs drīkst izmantot šī projekta metodes un idejas par interesantām mācīšanas un mācīšanās iespējām.

Pateicoties ciešajam NBI un koledžu tīklam, mēs spējam sazināties ar studentiem. Pedagoģijas centrs Kristiansenā sadarbojas ar citiem nacionālās pedagoģijas centriem – un ir radušās idejas par daudzpusīgu sadarbību literatūras mācīšanā bērniem un pusaudžiem, kas pamatojas uz šī projekta rezultātiem un iegūtajām zināšanām. Turklāt projekts apvieno nacionālās lasīšanas organizācijas, kuras strādā, lai veicinātu vēlēšanos lasīt. Tās ir ierosinājušas un koordinē vairākus lasīšanas projektus pa visu valsti.

Karina Beate Volde, NBI direktore, savā pārskatā norādīja, ka projekts "Tekstā", izmantojot dažādus informācijas avotus, dod izdevību jauniem cilvēkiem veidoties un attīstīties par lasītājiem. Viņi kļūst par lasītājiem, kas iepazīst tekstu tādā veidā, kādā viņi paši to vēlas. Mērķis nav lasīt *vairāk un ātrāk* vai *daudz un pareizi*, neapstājoties pie vārdiem. Mērķis ir atrast ceļu tekstā, un pamanīt, ko tas stāsta tieši jums.

13. oktobris

Jāna Tirni
Somija

GRĀMATU SPĒLES :

Sadarbības veids bibliotēkas lietošanas iemaņu veidošanā bērniem

Es strādāju par informācijas speciālisti Tapiolas bibliotēkas filiālē Espo. Espo ir otra lielākā Somijas pilsēta, kas atrodas netālu no Helsinkiem.

Tapiolas bibliotēka ir kultūras centra daļa, tā atrodas ideālā vietā tirdzniecības ielu tuvumā. Ik dienas mums ir apmēram divi tūkstoši apmeklētāju. No rīta, vēl pirms apmeklētāju laika, vienu reizi nedēļā pie mums notiek stāstu stāstīšana. Gandrīz katru dienu mēs bērniem sniedzam visdažādākos padomus par bibliotēkas izmantošanu. Es jums pastāstīšu par sadarbību, kas mums ir izveidojusies ar dienas aprūpes centriem un skolām.

Somijā publiskās bibliotēkas, dienas aprūpes centri un skolas sadarbojas jau vairākus gadu desmitus. Gadu no gada mēs mācījām bērniem, kā lietot bibliotēku, līdz sajūtāmiem izsmeltas un gribējām atrast citu veidu, kā labāk tikt galā ar šo grūto uzdevumu. Iepriekšējos gados mums bija daudz un dažādi projekti par jaunu darba stila radīšanu, un viens no veiksmīgākajiem bija *Matilde*, telemātiskais literatūras pulciņš (www.edu.espo.fi/~matilda/index.htm), *Grāmatu sarunas* un *Grāmatu spēles* (<http://espoonkirjasto.mork.net/kirjaleikki/bookgame/index.htm>). Mums bija arī īpaša, bērniem domāta, mājaslapa internetā par mūsu bibliotēkas datu bāzi *Plussie* (<http://www.libplussa.fi/plussanen/eng-apua.html>). Par *Grāmatu sarunām* un citiem ar literatūru saistītiem projektiem jau ir dzirdēts, es šodien pievērsīšos *Grāmatu spēlēm*.

Pirms dažiem gadiem mēs sākām paši sev jautāt, kā mēs varam dot bērniem zināšanas par bibliotēku vieglā un neuzbāzīgā veidā. Mēs gribējām vairāk pielāgoties bērnu vēlmēm, izstāstot to, ko viņi grib zināt. Tā mēs sākām eksperimentu, ko nosaucām par *Grāmatu spēlēm*. Šī ideja ir radusies Zviedrijā. Zviedriski tās saucas **Bokleken**. Mūsu projekta pamatā bija nolūks mācīt sadarbojoties.

Es jums mazliet pastāstīšu par *Grāmatu spēlēm*, par to, kā tas notika Espo.

Mācīšana

Pēc tam, kad bērni ir vairākus gadus mācīti, kā rīkoties bibliotēkā, bibliotekārs var sākt justies kā robots. Apmeklējumi sākas ar vieniem un tiem pašiem vecajiem jautājumiem: kurš jau agrāk ir bijis bibliotēkā, kuram ir bibliotēkas karte, kādā secībā grāmatas ir sakārtotas, utt.. Nav nekādas

nozīmes tam, vai apmeklētājs ir kāds, kurš tikko sāk staigāt vai students, jautājumi paliek tie paši. Bērni parasti uzdod jautājumus, uz kuriem jau zina atbildi. Pat tie, kuri ir apmeklējuši bibliotēku iepriekš, nav spējīgi atcerēties, kas tika pārrunāts pagājušajā reizē.

Šādi mēs jutāties pirmo reizi, sākot strādāt ar grāmatu spēli. Mums tikai atlika ieslīgt pārdomās, kāpēc bērni vispār apmeklē bibliotēku. Ja vizišu mērķis ir izglītēt, kā tam arī būtu jābūt, vai bērni patiešām mācās, vai tikai tā ir patīkama pārmaiņa viņu ikdienas dzīvē.

Tāpēc šķita nepieciešami, pirmkārt, balstīt Grāmatu spēli uz mācīšanos. Tikai dažus gadus mūsu skolotāji veic pilna laika apmācību. Tāpēc mēs nolēmām izzināt dažus uzskatus par mācībām mūsdienās. Pēdējos gados Somijā plaši ir apspriesta pirmsskolas izglītība, un mēs atradām dažas atbildes uz mūsu jautājumiem, studējot šo jautājumu. Tādējādi mēs izprotam sadarbības mācīšanos.

Ir liels atvieglojums apzināties, ka šajā īsajā laiciņā, ko mēs pavadām klasē, nav jāapgrūtina skolēni ar visu informāciju par bibliotēkām. Nav pat vajadzīgs informēt viņus par grāmatu klasifikācijas sistēmu, kāds sods ir par grāmatas nenodošanu laikā, u.t.t.. Viss, kas ir nepieciešams, ir aizrautības pilnas atmosfēras veidošana, tad arī radīsies dabiska interese par grāmatām un bibliotēku.

Arī domāšanai ir nepieciešama darbība. Domas un darbība ir saistītas viena ar otru. Bērni mācās darot, un vērojot, kā dara citi cilvēki. Bibliotekāram nav jābūt vienīgajam, kas runā ar atnākušajiem bērniem, labāk ir iesaistīt bērnus ikdienas uzdevumu veikšanā. A. S. Neils konstatē savā klasikā, "Summerhill", ka panākumu atslēga ir spēja strādāt ar prieku un spēja dzīvot ar pozitīvu attieksmi. Tāpēc nevajadzētu uztraukties par to, ka darbs iekavējas bērnu vizišu dēļ, bet jābūt laimīgiem par iespēju strādāt kopā ar bērniem!

Vēlēšanās izzināt un darbība rada sadarbības mācīšanos. Paturot prātā, ka mēs mācāmies kopā, vienlaikus mācīšanās pārtop par prieku mocību vietā. Bērniem parasti jau ir pieredze ar bibliotēkām un grāmatām. Šo pieredzi ir jānovērtē, jo visuzmundrinošākā ir sajūta ka tu *patiešām* vari mācīties un mācies.

Vienlīdzība

Piedzīvot prieku un mācīšanos - kādi jauki mērķi! Kāpēc tad mācīšanās process ne vienmēr ir patīkams un brīnumu pilns? Lai izjustu prieku un vēlēšanos izzināt, ir nepieciešama vienlīdzības sajūta. Domas sastingst, ja izjūtam bailes, pazemojumu un apspiešanu. Daudziem no mūsu vecākās paaudzes ir atmiņas par to, kā tikām pazemoti, un tas pilnīgi

izslēdza spēju atbildēt pareizi uz skolotāja jautājumu. Drošības sajūta ir nepieciešama, lai attīstītos doma.

Bērna pierastā pakļaušanās pieaugušajam nav tikai indivīda problēma. Protams, pieaugušie bieži aizmirst savu bērnību un tāpēc pārprot bērnus. Mūsu sabiedrības pamatstruktūras ir tādas, kuras indivīdam ir grūti salauzt. Daudzās institūcijās pieaugušajiem ir dotas iespējas izmantot visu pārspēku.

Visi no mums vēlētos būt vienlīdzīgi, ļoti nedaudzi atzīstas, ka grib būt tirāni. Tāpēc ir tik grūti atzīt nevienlīdzīgas attieksmes esamību.

Nevienlīdzība kavē domāšanas spēju attīstību. Priekšnosacījums patīkamam mācību procesam ir tas, ka bērni tiek uztverti kā līdzvērtīgi, tiek atbilstoši novērtēti. Situācijā, kur visi ir vienādi, visi var mācīties viens no otra. Katram indivīdam ir atļauts izzināt, mēģināt un izgāzties. Pat pieaugušajiem ir tiesības izgāzties, un izpētīt savus uzskatus.

Sadarbība ir galvenā šīs vienlīdzības sastāvdaļa. Tomēr, dažreiz bērni ir tik ātri, ka liekas, ka nav nekādu izredžu saprast visas viņu vajadzības. Mēs esam pamanījuši, ka garu atbilžu vietā bērni sagaida atbildi darbības veidā. Vēl viens aspekts, kas ietekmē sadarbības ritmu, ir izvairīšanās no steigas. Ir jābūt daudz laika, ko pavadīt ar bērniem. Visu apmeklējuma laiku var veltīt viena vienīga jautājuma noskaidrošanai. Ir grūti pieņemt to, ka bērniem labāk ir iemācīties vienu interesantu lietu, nekā dzirdēt veselu lekciju par bibliotēkas darbību, bet ir vērts pārdomāt, kura alternatīva dod vairāk labuma mazajiem apmeklētājiem.

Tradicionālajā mācību procesā tiek plaši pielietota nevienlīdzība. Tā saistīta ar jautājumu uzdošanu un atbildēšanu uz bērnu jautājumiem. Bērns uzdod jautājumus, uz kuriem izjautājamā persona zina atbildes. Bērni to saprot, viņi jūtas pazemoti. Tas, kā mēs atbildam uz bērnu jautājumiem, parāda, cik vienlīdzīgi mēs pret viņiem izturamies.

Bērnu jautājumi.

Bērni uzdod jautājumus pieaugušajiem, lai saņemtu informāciju. No otras puses, ar jautājumiem bērnu var mācīt, nodot viņam informāciju. Bērnu jautājumi bieži vien ir īsāki nekā pieaugušo jautājumi. Tādējādi bērnu un pieaugušo sarunās bieži vien noteicošie ir tieši pieaugušo jautājumi un atbildes uz jautājumiem.

Pieaugušie bieži vien nenovērtē bērnu domāšanas spējas. Mums ir mācīts, ka bērnu iztēle un domāšana ir naīva un nenobriedusi salīdzinājumā ar pieaugušo cilvēku racionālo domāšanu. Filozofiskā nozīmē domāšana, bērna doma ir ļoti bagāts ceļš, jo viņu pasaule vēl nav "sakārtota". Bērns

jautā, kas viņš ir, kur viņš ir. Bērna domu gaitai nav robežu. Bērni vēl spēj brīnīties, bet brīnīšanās ir filozofijas sākums.

Sarunājoties ar bērnu, mums vajadzētu izvairīties mēģināt iespaidot viņu ar mūsu zināšanām. Mēs esam pieraduši nodot informāciju citiem cilvēkiem, un tā mūsu izpausmes līmenis ir mūsu "profesionālās identitātes" ievērojama daļa. Protams, mums jābūt lepnēm par mūsu zināšanām, bet tajā pat laikā jārespektē citas personas - arī bērna - zināšanas. Ar zināšanām mēs varam bērnu nobiedēt, nevis palīdzēt viņam atrast atbildi.

Somu pētniece Monika Rihela ir pētījusi četras bērnu iestādes. Viņa savā pētījumā salīdzināja dārgu klīniku, dienas aprūpes centru, skolu un bibliotēku. Pētījumā ir aprakstīts, kā profesionāli tiek galā ar bērnu jautājumiem.

No pētījumā apskatītajām iestādēm izrādās, ka bibliotēkas ir vienīgās iestādes, kuru galvenais pakalpojumu mērķis ir padarīt bērnu redzīgu un dzirdīgu. Bibliotēkā bērnu uzdotie jautājumi izraisa sadarbību. Bibliotēka liek uzsvāru uz bērnu iniciatīvu un zināšanu alkām.

Citās iestādēs bērns nav nekas vairāk kā klients. Klienti ir viņu vecāki, bērni pamatā tiek saukti par "klusējošiem klientiem". Bibliotēka ir izņēmums to iestāžu starpā, kuru darbības pamatā ir uzskats, ka bērns ir klients. Bibliotēkā bērns iemācās, ka viņa jautājums tiek vērtēts tieši tā, kā tas uzdots. Bibliotēka iemāca bērnam rīkoties patstāvīgi.

Tagad es gribētu jums nolasīt Monikas Rihelas pētījuma citātu. Citāts ir diezgan garš, bet pēc manām domām - ilustratīvs. Viņa apraksta situāciju kādā vidusmēra pilsētas bibliotēkā.

Balets ātrā ritmā

"Bērnu nodaļas vidū atrodas informācijas galds, un bērni labprāt pie tā pieiet. Viņi ir pieraduši saņemt atbildes. Bibliotēka cenšas ievadīt bērnu patstāvīgā informācijas meklēšanā. Tomēr bibliotekāri patiešām mēģina ātri pāriet no viena plaukta pie cita, piestājot arī pie datora, ja nepieciešams, lai sameklētu aktuālāko, svaigāko informāciju. Kustības laikā bibliotekāri uzklausa bērnus un atbild viņiem tādā pašā, ātrā veidā kā bērni ir pieraduši sarunāties. Bibliotekāri neļauj bērnam apjukušam stāvēt vienam starp plauktu rindām. Gluži pretēji, bērns tiek vadīts no vienas vietas uz otru. Kad es viņiem sekoju ar magnetofonu rokā, es pamanīju, ka man ir jāpieliek solis, lai turētos līdz. Šķita, ka bibliotekāriem ir pašiem sava horeogrāfija ātrā ritmā, horeogrāfija, kurā darbinieki ievieļ savas neredzamās līnijas. Šķiet, galvenā ideja ir : uz bērnu jautājumiem jāatbild tieši, nekavējoties, ar vārdiem un ar kustību. Ja atbilde nav rodama uzreiz,

to meklē kopā ar bērnu datorā. Bibliotekāra darbošanās veids ir atbilstošs bērna domāšanai un pret bērnu izturas tā, it kā pie informācijas galda jautājājs būtu pieaugušais.

Visievērojamākais bija tas, ka bibliotekāri pret bērnu izturējās ar cieņu, kā pret līdzīgu. Bērna vecumam nebija nozīmes - darbinieks vienmēr pieklājīgi pajautāja, ko bērns grib vai atbildēja uz jautājumu. Darbinieki labvēlīgi izturējās arī pret bērniem, kuri savus mājasdarbus rakstīja bibliotēkā. Bibliotēka atgādināja parastu dzīvojamo istabu. Reiz pusaudze pienāca pajautāt, vai nav papīra lapas. Bibliotekārs nevilcinoties atbildēja: "Jā, ir gan". Es kā pētnieks, kam nav svešas izglītības metodes, biju pārsteigta. Bibliotekāri nejautāja, kādam nolūkam papīrs vajadzīgs, bet uz jautājumu atbildēja ar darbību. Noskaņā bibliotēkā visai stipri atšķīrās no citām vietām, kas arī nodarbojas ar klientu apkalpošanu. Šeit bērns tika augstāk vērtēts kā indivīds. Kad es jautāju darbiniekiem, vai viņiem šad tad nav vēlēšanās pakomandēt, viņi atbildēja, ka dažreiz ir grūti savaldīties, bet mēs cenšamies nedusmoties, jo kādu dienu šis bērns varbūt lems par to, cik daudz naudas dot bibliotēkai. Tāpēc labāk nomierināties un pret ikvienu izturēties kā pret klientu."

ROTALAS - patīkams ceļš uz zināšanām

Ja jūs kādreiz nolemsiet negarlaikot bērnu ar monologu par bibliotēku, tad jums būs jāizdomā, kā saplānot bērna laiku bibliotēkas apmeklējumam. Iesaistītā mācīšanās ir bērna dabiskais ceļš, tas tiek augstu vērtēts. Viens no šā dabiskā ceļa veidiem ir spēlēšanās. Spēle ir dzīvesveids, ko mēs apgūstam agrā vecumā un varam pilnveidot visas dzīves laikā.

Jums jāļauj bērnam pašam spēlēties. Spēle ir brīvprātīga izvēle, to nevar darīt piespiedu kārtā. Toties jūs varat radīt atmosfēru, kas rosina spēlēties. Spēlēšanos nevajag rupji izmantot mācīšanās nolūkiem. Pieaugušiem jārikojas tā, lai tiktu saglabāta rotaļīgā attieksme un ziņkārība.

Bērni vienmēr "kaut ko" spēlē, spēle norit gan spēlējot, gan rotaļājoties. Bibliotēkā ļoti daudz kas ir izmantojams spēlē. Bērni ir ar mieru "spēlēt bibliotēku", ja vien viņiem to atļauj un spēle netiek pārmērīgi kontrolēta. Spēlējot bibliotēkās, bērns analizē un organizē tikko apgūto, līdz šim nezināmo informāciju, tādējādi to papildinot.

Galvenā sastāvdaļa spēlē un izklaidē ir kustība, troksnis un pat briesmas. Tieši to mums pieaugušajiem ir grūti saprast. Kā var ļaut skraidīt un grūstīties pa tik mierīgu un klusu vietu kā bibliotēka? Mūzikas nodaļa mums šķita pietiekami plaša dejošanai, bet kad bērni tur sāka spēlēt paslēpes starp grāmatu plauktiem, prātu nodarbina jautājums: "Vai es esmu zaudējis kontroli pār notiekošo? Bērni šo telpu uzskata par savu

īpašumu, vai tas ir pieļaujams?" Atbilstoši bērnu liberālās audzināšanas guru A.S. Nīla viedoklim, pieaugušiem vienkārši jāpieņem un jāpacieš fakts, ka bērns ir trokšņains kopš dzimšanas - un īpaši, kad viņš spēlējas.

Kustība un briesmas nepastāv tikai un vienīgi pētnieku diskusijās par spēli. Kad es jautāju dēlam, ko viņš ar draugiem spēlē, sešgadīgais atbildēja: "Mēs ar Hanni izspēlējam ātras un draudīgas situācijas!" Pat zviedru bilžu grāmatu varonim "Mežonīgajam mazulim" patīk briesmas:

Allt som var farligt,

ville bebin göra

och mammans tjat

ville bebin aldrig höra

Tas viss bija bīstami

Ko mazulis grasījās darīt

un mātes bāršanos

viņš nekad neklausījās

Prast izklaidēties un sākt spēlēties bibliotēkā nešķiet viegli, bet, ja jūs esat līdz tam nonākuši, pārtraukt ir grūti. Mācīties ir nesalīdzināmi vieglāk, ja tas notiek spēlējoties! Prieks rosina, garlaicība stindzina iztēli un vēlēšanos mācīties. Sākumā varētu šaubīties, vai pamatzināšanas (pēc pieaugušo domām) var iegūt spēlējoties. Pēc mūsu pirmajiem eksperimentiem mēs ar atvieglinājumu pamanījām, ka vairums informācijas, kuru mēs "ielādējām" bērnos bibliotēkas apmeklējuma laikā, tagad tiek uzskatītas par pašsaprotamām.

Tagad mēs esam drosmīgi un varam vieglāk noticēt, ka bērnu pašu panākumi ir visnozīmīgākie panākumi. Ir svarīgi, ka bērni par bibliotēku iemācās to, kas viņiem šķiet svarīgākais. Somu pētnieks Matti Bergstroms dod mums vielu pārdomām, vai ir ētiski pareizi pārveidot bērnus indivīdos, kuri atbalsta mūsu pieaugušo pasauli, vienlaicīgi apspiežot viņu dabas dotumus.

Bet es patiešām ticu, ka bērniem ir talants labi pavadīt laiku. Viss kas mums ir jādara, ir jāmēģina turēties līdzī, kad tie sāk darboties.

Līdzekļi

Un kad jūs esat nolēmuši kļūt enerģiskāki un aizrautīgāki, ko jums vajag? Ir grūti spēlēt vienatnē, tāpēc ir jābūt bērnu grupai, kuri vēlētos spēlēties ar jums.

Tomēr vissvarīgākais ir jaut sev aizmirsties Grāmatu spēles grāmatplauktos.

Grupa

Nav labi spēlēties vienam. Lai dalītos laimes un kopības izjūtā, ir vajadzīga grupa, arī lai spēlētu Grāmatu spēli.

Piemērotus Grāmatu spēles dalībniekus, bērnus vecumā no 4 līdz 7 gadiem, var atrast skolā vai tuvākajā bērnudārzā. Varbūt jau ir šāda grupa, kas apmeklē jūsu bibliotēku? Vai arī, ja jūs esat skolotāja, vai strādājat par auklīti, kāpēc gan nenodibināt kontaktus ar jūsu tuvāko bibliotēku? "Galu galā", komunikācija ir abpusēja lieta.

Ja jūs spēlējat spēli ar vairākām grupām, katrā grupā 6 -7 bērni, tad būtu labi izdomāt grupai vārdu. Ir jautri sacīt: "Sikspārņi, nākat šurp! Tagad ir Robotu kārtā!" Tā arī bērniem būs vieglāk atcerēties, kurā grupā viņi ir, un darbības uzsākšana vairs neaizņems tik daudz laika.

Ir svarīgi, lai grupai būtu sava bāze, līgзда. Atrodiet jauku, klusu kaktiņu, kur visiem ir pietiekoši vietas. Šajā bāzē lasīsiet pasakas un sāksiet, un beigsiet katru spēli. Šeit būs iespēja parunāt, un vieta kur katras vizītes grūtie jautājumi var tikt atrisināti, varbūt pat tiks izdarīti secinājumi, ja atradīsies laiks, ko pavadīt kopā ar bērniem. Un šajā bāzē nedrīkst ielaist svešiniekus! (Arī spiegošana nav atļauta.)

Tu

Lai īstenotu Grāmatu spēli, ir jāspēlē kopā ar bērniem. Paturiet tiesības būt pašam - nenervozējiet! Vai jūs šo un to izdarījāt pareizi? Nav pilnīgi pareiza vai nepareiza veida kā spēlēt spēli. Ir jūsu personiskais ceļš, kā apmācīt bērnus, izmantojot kooperatīvās mācīšanās filozofiju. Spēles rezultātus var noteikt, paskatoties kā bērni smaida. Jo vairāk jūs zināt, kā Grāmatu spēle darbojas, jo biežāk jūs pamanīsiet, ka nav divu identisku spēļu. Dažādas spēles daļas var tikt un pat ir jāpārveido attiecībā no grupas lieluma un pieejamā laika daudzuma.

Aizmirstiet sevi, priecājieties - jums būs jādara kaut kas jauns un interesants! Esiet grupas daļa! Neviena netiks vērtēts.

Telpa

Espo mēs spēlējam Grāmatu spēli galvenokārt publiskajās bibliotēkās, bieži pirms bibliotēku atvēršanas laika, tā mums bija pieejams viss materiāls. Mēs zinām dažas entuziastes dienas auklītes, kuras pēc Grāmatu spēles spēlēšanas bibliotēkā, ierīkoja pašas savu mazu bibliotēkas stūrīti un turpināja spēlēt spēli dienas aprūpes centrā. Ļoti populāra spēle bērniem ir grāmatu paņemšana un atdošana.

Bet atcerieties, ka lai kur arī jūs atrastos, ir jārezervē pietiekama platība.

Materiāli

Kad jūs esat izlēmuši, kā organizēt savu Grāmatu spēli, ir laiks apdomāt, kādam materiālam jābūt jūsu rīcībā. Būtu labi, ja tas nebūtu nekas pārāk dārgs vai problemātisks?

Rotaļīgi bērni mīl saņemt kaut ko, tā var būt uzlīme vai mērķis, ko viņi var sasniegt. Espo mums ir "bibliotēkas pase", kuru var saņemt, izejot "kursu". Mēs arī lietojām mācību dokumentu, vienkāršu kartīti ar spēlētāja vārdu uz tās, uz kuras pēc katras reizes tika uzlīmēta uzlīme, lai atgādinātu spēlētājam par notikumiem un apgūtajām jaunajām zināšanām. Uzlīmju kartītē neuzskaita neierašanās gadījumus, uzlīmi saņem nākošreiz, kad topošais bibliotēkas apmeklētājs spēlē. Atcerieties, tai ir jābūt priecīgai rutīnai!

Varbūt jums vajadzētu radīt "sviestmaižvīru"? Ir jautri, praktizēt grāmatu novietošanu savās vietās plauktos, pārvēršot bērnu grāmatas par grāmatām tieši šim momentam. Jums vajadzēs populāru grāmatu priekšējā un aizmugures vāka fotokopijas. Uzlīmējiet tās uz atbilstoša lieluma kartona un savienojiet lokšņu augšējos stūrus tā, lai spēlētājam var "uzvilkt vākus". Tā bērniem priekšējais vāks iznāk uz vēdera un aizmugures vāks uz muguras. Īstenībā jūs varat izveidot arī gigantiskus vākus.

Grāmatu spēlē jūs varat iekļaut arī lomu spēli. Šim nolūkam jums ir jāiegūst vairāku veidu cepures, atslēgas, somas un citi objekti.

Jums būs vajadzīgas noliektas grāmatas (yuck-books). Noteikti bērni un jūs paši vēlēšities apskatīt vairākus veidus bojātu, iznīcinātu un izmirkušu grāmatu! Tēma, kā rūpēties par grāmatām, pieraksti un cits materiāls ir labs pamats sarunām, tāpēc sagatavojieties, savācot atbilstošas bojātas vai ieplēstas grāmatas. (Vai lielais ļaunais vilks nokoda šai grāmatai stūri?) Varbūt jūsu bibliotēkā šim nolūkam atradīsies dažas norakstītas grāmatas. Kā prezentēt materiālu ir jūsu izvēle. Vai varbūt mazie piedāvās labākus stāstus?...

Kā spēlēt

Tautas pasakas un grāmata

Nevar būt Grāmatu spēle bez grāmatām! Lomu spēlēs piedalās bērni, bet spēles karaliene ir grāmata. Kā saka zviedru dzejnieks Lenarts Helsingss:

*Grāmata spīdēs kā saule
Un mirdzēs kā zvaigznes debesīs.
Kā mēs lasām grāmatas,
tā grāmatas lasa mūs.*

Vai grāmatas var lasīt cilvēkus?

Protams viņas var!

Kā tad citādi viņas zinātu

Visu par mums.

Lennart Hellsing

(Latviskojis M. Davis)

Un tāpēc, ka grāmata ir spēles karaliene, mēs sākam katru nodarbību, pastāstot bērniem stāstu.

Mēs arī mācām bērniem, kā apieties ar grāmatām. Ir sāpīgi redzēt grāmatu, ar kuru ir nepareizi apgājušies, bet kura labākā gadījumā vēl būtu lietojama. Tāda grāmata, kuru pat bibliotēkas grāmatu labotājs nevar salabot savā grāmatu slimnīcā. Katram sevi cenošam Grāmatu spēles dalībniekam vajadzētu gribēt iemācīties, kā pareizi apieties ar grāmatu.

Grāmatas anatomiju var studēt, lai pārliecinātos kuras pozīcijas grāmatas muguriņai patīk vai kuras tā necieš. Jūsu spēlētāji var saliekt savas muguras sākumā uz priekšu, tad atpakaļ ar izstieptām kājām, un tad izskaidrojiet viņiem, ka tā jūtas grāmata.

Mēs arī jautājam bērniem, vai viņi ir dzirdējuši par biežākajām alerģijām. Ja tādas ir spēlētājiem, tad tādas ir arī grāmatām. Grāmatai ir alerģija pret šķidrumiem - sulu, pienu un kafiju. Tā ir alerģiska arī pret maizes drupatām un sviestmaizēm. Tā cieš no augļiem un jūtas slikti no saldumiem. Pajautājiem bērniem par vairākām lietām, un jūs sapratīsiet pret ko ir jūtīga mūsdienīga grāmata. Un ne tikai siena drudža laikā.

Lomu spēle un īsta pasaule

Ir svarīgi lai Grāmatu spēles dalībnieki veiktu īstu darbu. Mūsu spēlēs Eso vispopulārākā nodarbošanās ir bilžu grāmatu sakārtošana plauktos. Daudzās Eso bibliotēkās bilžu grāmatas ir sakārtotas ar īpaša krāsu koda palīdzību. Autoriem, kuru vārds sākas ar A vai B, ir sarkana strīpiņa uz muguriņas, C un F ir dzeltena utt. Ar krāsas palīdzību, grāmatas ir sakārtotas brīvi, neievērojot alfabētu. Daudzi bērni, kuri nezina alfabētu ir sajūsmā, uzzinājuši, ka viņu iemīļotās grāmatas ir sakārtotas pēc krāsu koda un ir viegli atrodamas. Un zināt, kur tās ir jāliek atpakaļ, arī ir satraucoši!

Mums ir bijušas aizraujošas lomu spēles Eso - bērni iemācījās saņemt un nodot grāmatas, pārgērbjoties par dažādu veidu pircējiem. Bija vecas lēdijas un aizdomīgi tipi... grāmatas tika atnestas ar nokavēšanos, nozagtas, dažreiz pa pusei apēstas.

Svinības

Visas spēles kopsavilkums ir beigu svinības. Tur var būt mūzika, dejas un leļļu teātris. Bet pats galvenais mirklis svinībās ir tad, kad bērni saņem savas jaunās lasītāju kartes. Dalībniekiem mēs dodam arī bibliotēkas pases. Pases atzīmēts viss svarīgākais, ko bērns ir iemācījies bibliotēkā. Kamēr auditorija vēro, bērns uzraksta savu vārdu uz jaunās lasītāju kartes. Mēs paspiežam roku un apsveicam jauno bibliotēkas klientu.

Mūsu eksperimentālās grupas Espo

Grāmatu spēle tiek izmēģināta ar vairākām grupām, kurās ir bērni vecumā no 4 līdz 7 gadiem (starp 1994 un -96). Šos eksperimentus finansēja Izglītības ministrija. 1996. gada pavasarī sākās projekts "Grāmatu spēle: Mūsu klases vizīte bibliotēkā". Spēlē piedalījās bērni invalīdi un viņu skolotājs. Spēlēt ar šiem īpašajiem bērniem, vecumā no 9 - 14 gadiem, bija izaicinājums, bet tas sagādāja arī lielu un patīkamu pārdzīvojumu.

Atmiņas par Grāmatu spēli

Es gribētu nolasīt jums stāstu, kuru ir sarakstījusi skolotāja Elina Murdena no Mārinnīti dienas aprūpes centra. Manuprāt ir svarīgi dzirdēt arī viņu viedokli.

"Mārinnīti dienas aprūpes centrā, mēs bijām sajūsmināti par ielūgumu piedalīties Grāmatu spēles eksperimentā. Mūsu bērnu grupā, vecumā no 3 - 6 gadiem, daži bērni bija dienas aprūpē jau vairākus gadus, daži jau no 1 gada vecuma. Jaunā spēle tika uzņemta ar prieku gan no bērnu, gan no darbinieku puses.

Rakstot šo, jau ir pagājis gads kopš eksperimenta, un joprojām bērnu prātos ir palikušas daudzas jautras atmiņas. Spēle ieviesa arī šogad dažas jaunas idejas! Paldies bibliotēkai par to, ka tā uzturēja sakarus ar mums.

Bērni jutās svarīgi un nozīmīgi, jo viņiem atļāva ieiet bibliotēkā pirms tās atvēršanas publikai. Viņi jutās droši, kad tika sadalīti trīs mazās grupiņās, un katra varēja izvēlēties sev vārdu.

Daži bērni grib apmeklēt bibliotēku kopā ar saviem vecākiem un iepazīstināt tos ar bibliotēkas darbiniekiem. Piektdienā ir "atnes savu rotaļlietu diena", un drīz vien daudzi bērni nesa savas grāmatas, kuras tie bija lasījuši mazajās grupiņās. Aptuveni tajā laikā komunālie darbinieki draudēja uzsākt streiku. Dažreiz mēs izlikām uz durvīm zīmi ar uzrakstu "Streiks", lai motivētu bērnus spēlēt arī kaut ko citu ne tikai Grāmatu spēli."

Nobeigums

Tagad Grāmatu spēle ir veids, kā iemācīt bērnam strādāt bibliotēkā. Ikviens to dara savā veidā, tāpēc Grāmatu spēle nekad nav vienāda. Nav vairs vajadzības būt garlaikotam, jo katrs bērns un grupa ir atšķirīgi: viņiem ir atšķirīgi jautājumi, viņi grib darīt atšķirīgas lietas un viņiem patīk dažādas grāmatas.

13.oktobris

Mogens Damms
Dānija

BĒRNI UN KULTŪRA DĀNIJĀ

Ievads

Manā priekšlasījumā uzmanība būs veltīta bērniem un bērnu kultūrai Dānijā pēdējos desmit gados. Process sākās ar 1989.gadā pieņemto Apvienoto Nāciju Konvenciju "Par bērna tiesībām", kura uzsver bērnu tiesības būt uzklautiem un bērnu tiesības saņemt viņiem būtisko informāciju. Bērnu tiesību konvencija ir īpaši noderīga viedokļu apmaiņā par bērniem un bērību. Ir vērojama daudz lielāka izpratne par bērnu kompetenci un viņu spēju attīstīšanu, lai viņi aktīvi darbotos sabiedrībā. Mūsu sabiedrībā ir pievērsta padziļināta uzmanība tehnoloģiju attīstībai un globālajai sacensībai, tas maina bērnu dzīvi un iespējas, veidojot arī sabiedrības uzskatus par jaunas, bērnus un bērību respektējošas politikas nepieciešamību. Mūsdienu paaudze ir izaugusi datoru, Interneta, čatošanas un video laikmetā, vecāku un bērnu bērība krasi atšķiras, un tādēļ sabiedrībai ir nepieciešamas īpašas vadlīnijas un ierosme.

Bērnu kultūras padome

Tās attīstības pamatā ir ziņojums, kas publicēts 1999.gada vasarā un apspriests Dānijas Parlamentā. Tika nolemts, ka 2000.gada 1.janvārī uz četriem gadiem tiks dibināta Bērnu kultūras padome. Darbam šai padomē Parlaments piešķīra 64 miljonus daņu kronu. Šī padome šobrīd ir oficiāli izveidota kā Kultūras Ministrijas padomdevēja struktūra visos jautājumos,

kas ir saistīti ar bērniem un kultūru. 2000.gadā vasarā padome prezentēja savu pirmo darbības plānu, aptverot periodu no 2000. – 2001.gadam.

Ar sirdi un dvēseli

Jauns virziens darbā ar Bērniem un Kultūru.

2000. – 2001. g. akcijas plāna nosaukums ir “Ar sirdi un dvēseli”, uzsverot padomes darbā nebirokrātisku un uz bērniem orientētu pieeju.

Darbības plāns akcentē, ka bērnu saskarsmes iespējām ar kultūru agrīnā vecumposmā ir imperatīvs raksturs, tāpēc ka šis agri iesāktais process dod iespēju attīstīt sevi un novērtēt vērtības, kuras veido mūsu sabiedrība. Visiem bērniem Dānijā ir nepieciešamas garantētas iespējas attīstīt viņu radošo potenciālu, visiem bērniem ir jāatvieglo pieeja kultūras mantojumam, panākot, lai visi bērni taptu uzklauti un viņiem būtu vairāk pievērsta pieaugušo uzmanība.

Jaunās iniciatīvas atslēgvārdi

Atslēgas vārdi visām jaunajām ierosmēm ir:

- sadarbība;
- dialogs;
- abpusēja atbildība.

Viena no padomes pamatnostādnēm ir sadarbība pāri tradicionālajām, profesionālajām un iestāžu robežām, tā ir būtiska attīstībai un jaunajam domāšanas veidam. Ir nepieciešama domāšana “Krustām – šķērsām”!

Iniciatīvas principu uzsvēršana

Lai uzsvērtu padomes iniciatīvu, darbojas četri galvenie principi:

- prasme izvēlēties;
- prasme līdzpārdzīvot, saprast un radīt (kultūras kompetence);
- prasme kvalitatīvi strādāt;
- prasme būt atvērtiem un vispusīgiem (kultūras dažādība).

Padomes uzdevums ir transformēt principus un iztēli darbībā, un lai sekmētu šī procesa secību, padome ir definējusi 5 darbības virzienus:

- *uzmanība videi, kas tuva bērniem*

Mērķis ir veidot un definēt visās municipalitātēs un grāfistēs bērnu un jauniešu politiku, ar piebildi, ka bērnu politika ir lielās politikas daļa.

Lokālās un reģionālās bērnu kultūras koordinators strādā sadarbībā ar Dānijas Bibliotekāru biedrību, tā stiprinot vietējo darbu bērnu kultūras jomā, bibliotēkām tas ir īpaši nozīmīgi. Viens no svarīgākajiem koordinators uzdevumiem ir uzņemties sadarbības iniciatīvu visā sistēmā starp bibliotēkām, muzejiem, teātriem un mūzikas jomu.

Praksē šie koordinatori par atbalsta punktu izmanto publiskās bibliotēkas, konkrētā darba aspekti detalizētāk ir aplūkoti Kirstenas Boeltas referātā.

Cits šīs darbības virziens ir vietējo skolu kultūras dzīve, mūzikas centru izveidošana un gadskārtējās bērnu kultūras balvas nodibināšana.

• *uzmanība kultūras dimensijai sabiedrības paaudžu starpā*

Šī virziena darbība izpaužas bērnu kultūras klubu, ģimeņu aktivitāšu un sporta pasākumu organizēšanā, lai būtu iespēja savstarpēji satikties dažādu paaudžu cilvēkiem. Vēlmi piedalīties pusaudžiem un bērniem dod vietējo klubu aktivitātes. Tas nodrošina viņus ar demokrātijas pieredzi un izglītību.

• *uzmanība jaunām metodēm kultūras izplatīšanā bērniem*

Te ietverts jauns darbības veids – muzeja aktivitāšu attīstīšana, īpaši bērniem domāto, kā arī jaunu metožu un stratēģiju ieviešana attiecībā uz teātriem, mūziku, mākslu un arhitektūru.

Šīs darbības virziens būs arī pētnieciska rakstura, tas piedāvās jaunus veidus izglītības un kultūras izplatīšanā, kuras centrā ir bērns.

• *uzmanība bērnu mēdijiem, to kvalitātei un bērniem – kā mēdiju radītājiem*

Šīs darbības virziens būs kā pārbaudījums jaunajiem mēdijiem, piemēram, izveidojot bērnu TV- forumu un elektronisku tikšanās vietu bērniem Internetā. Tas būs arī veids, kā ielūkoties filmās un video radīšanā bērniem, kā izplatīt jaunāko informācijas tehnoloģijas veidus.

• *uzmanība zināšanām, debatēm un cita veida domu apmaiņai par bērniem un kultūru*

Šīs diskusijas par bērniem un kultūru noslēguma posms būs ievietots Internetā. Diskusija ir plānota, lai sniegtu galvenās pamatzināšanas par bērniem un kultūru. Tās adresāts ir vecāki, speciālisti un bērni, tiek

strādāts ar datu bāzēm, jaunumiem, kalendāriem un katalogiem. Valsts līmeņa konferences, izstādes arī būs veids, kā ieviest plašāku, kvalitatīvāku un radošāku pieredzes apmaiņu.

Es ceru, ka sniedzu jums ieskatu, cik fantastisks un mērķtiecīgs ir šis jaunais padomes plāns.

Mēs saskatām ļoti daudz iespēju arī piedalīties šai darbā turpmāk. Šis plāns Dānijā ir izvirzīts dienas kārtībā, un notiek veiksmīgi, ņemot vērā bibliotēkas īpašo lomu bērnu dzīvē.

Dānijas bibliotēku asociācija un bērnu kultūra

Atspoguļošu bibliotēku un Bibliotekāru asociācijas lomu.

Dānijā mums ir ilga un labi iesakņojusies tradīcija nepārtraukti ar labu personālu nodrošinātas un labi apgādātas bērnu bibliotēkas, bet tas nenozīmē, ka šeit nav vietas uzlabojumiem. Kā es jau minēju savā priekšlasījumā, straujās un dramatiskās pārmaiņas mūsu sabiedrībā vēsta par jaunu domāšanas veidu visos mūsu darbības veidos, ne mazākā mērā neapstrīdot mūsu bērniem drošas, laimīgas un nozīmīgas bērnības garantēšanas nepieciešamību, tālab Dānijas bibliotēku asociāciju šajā jomā stipri atbalsta Kultūras ministrija.

Mēs saņemam atbalstu dažādos veidos.

Viens no svarīgākajiem posmiem ir izplatīt informāciju par iespēju piedalīties un par šīs iniciatīvas nozīmīgumu. Mums dienas kārtībā ir noteikts temats, kad vien mums ir iespēja, pievēršam tam uzmanību mūsu konferencēs, un mums ir speciāls žurnāls par bērnu kultūras tēmu.

Šajās jomās mēs veicam daudzus eksperimentus municipalitātēs un tajos esošajās bērnu bibliotēkās, bet galvenās pūles, lai visus šos sarpus pārvērstu realitātē, norisinās bibliotēkās, ko uzskatāmi demonstrēs Kirstena Boelta savā priekšlasījumā.

Bērnu kultūras padomei būs īpaši pārbaudījumi un pavērsies arī īpašas iespējas. Ja bibliotēkas gūs sekmes, spēlējot lomu, ko tām paver jaunā iniciatīva, tās iegūs nebijušu iespēju nodrošināt sev centrālo vietu municipalitātes koordinātoru lokālajā darbībā, rūpējoties, domājot par bērniem un kultūru ne tikai bibliotēku un kultūras respektēšanā, bet arī respektējot skolas, bērnudārzus un vietējās pašvaldības. Šī pozīcija būs nozīmīga un svarīga, attīstoties jaunajai publisko bibliotēku misijai. Bibliotēkām būs svarīgākā loma, lai sniegtu Dānijas bērniem bērnības vērtību.

BIBLIOTĒKU TĪKLS BĒRNU UN JAUNIEŠU INTEREŠU VEICINĀTĀJS

BIBLIOTĒKU TĪKLS ZIEMEĻU JITLANDĒ - VALDĪBAS DOKUMENTA "BĒRNI UN KULTŪRA" ĪSTENOŠANAI

Vispirms dažos vārdos paskaidrošu : mēs Dānijā strādājam trīs līmeņos: nacionālais jeb valsts līmenis, reģionālais jeb novada līmenis un lokālais jeb municipālais līmenis.

Tagad nedaudz par projekta vēsturi.

Šis projekts tika iecerēts 1998.gada beigās, kad Dānijas Parlaments diskutēja par tēmu "Bērns un kultūra", un tika pieņemts dokuments par Valdības politiku bērnu kultūrā. Pārstāvji no Publisko bibliotēku sekcijas ieteica Dānijas Nacionālās bibliotēkas vadībai, ka katrai vietējai pašvaldībai vajadzētu savu bērnu kultūras koordinatoru. Viņi ieteica, ka šis DNB koordinators varētu būt kāds no vietējās publiskās vai municipālās bibliotēkas.

Kamēr valdība diskutēja par šo dokumentu, Dānijas Nacionālā bibliotēka un reģionālās apgabala bibliotēkas kopīgi attīstīja modeli, kā izveidot bērnu kultūras koordinatoru reģionālajās apgabala bibliotēkās. Dānijā ir 14 apgabali, un katrā apgabalā ir apgabala bibliotēka. Apgabala bibliotēkas mērķi un funkcijas ir saistīti ar valsts un vietējo pašvaldību funkcijām un mērķiem. Tā nav jauna ideja : apgabala bibliotēkām piedāvāt atbalstīt vietējās municipalitātes. Apgabalu bibliotēkas jau ilgu laiku ir sadarbojušās ar vietējām municipālajām bibliotēkām dažādās jomās. Bērnu kultūras koordinatoru ieviešanas modelis bija gatavs līdz 1999.gada vasarai, kad tika izdots dokuments.

Atbildība par valdības dokumenta "Bērnu kultūra" ieviešanu tika sadalīta 2 frontēs. Viena bija Nacionālās Bērnu kultūras padome un otra - vietējo koordinatoru tīkls, kur tika iesaistīti darbinieki no publiskajām bibliotēkām.

Atbildība gūlās uz Dānijas Nacionālās bibliotēkas pārvaldi sadarbībā ar Nacionālo bērnu kultūras padomi. Vajadzēja ieviest šos projektus publiskajās bibliotēkās, un 1999.gada vasarā tika izstrādāts apraksts un vispārīga pieteikuma forma. Tad katrai apgabala bibliotēkai radās iespēja pieteikt savu daļību projektā un saņemt nepieciešamo finansiālo atbalstu.

Pieteikumi dalībai projektā tika saņemti, un līdz 1999. gada beigām 8 projekti jau bija realizēti 8 apgabalu bibliotēkās, tajā skaitā Ziemeļjūmtales reģionālajā bibliotēkā, projekts sāka darboties. Astoņi reģionālie bērnu kultūras padomnieki tika iecelti darbā.

Visiem astoņiem projektiem ir kopīgi vadītāji, viņu mērķis ir atklāt iespējas, kompetenci un potenciālu, kas piemīt publiskajām bibliotēkām, attīstot un koordinējot bērnu kultūras aktivitātes, un tādējādi nodrošinot šā valdības dokumenta ieviešanu vietējo municipalitāšu līmenī.

Projekta mērķis

Galvenais projekta mērķis saskan ar mērķi, kas izvirzīts valdības dokumentā. Tā ir kultūras attīstības garantija, kas jānodrošina katram Dānijas bērnam. Tādējādi uzsvars tiek likts uz reālo, individuālo bērnu vai bērnu grupu un uz viņu specifisko kultūras vidi un vērtībām, kā arī uz nepieciešamību pēc sadarbības starp institūcijām un profesijām. Uzsvars tiek likts uz labāku apstākļu radīšanu bērniem. Svarīgākais ir publisko bibliotēku darbs savā apgabalā un aktīva iesaistīšanās dokumenta ieviešanā dzīvē. Bibliotēkām ir jānāk ar priekšlikumiem, kā katram bērnam nodrošināt kultūras attīstību, kā to izdarīt reāli, kā arī sekot, lai visi pasākumi tiktu veikti.

Tālāk apskatīšu divus galvenos mērķus, kuri jāievēro "kultūras padomnieku" darbā apgabala bibliotēkā.

Pirmais mērķis attiecas uz apgabalu visumā un uz apgabala bibliotēkas funkcijām, atbalstot vietējās aktivitātes municipalitātēs. Padomdevējam jāatbalsta apgabala bērnu kultūra un aktīvi jāpiedalās valdības dokumenta "Bērni un kultūra" ieviešanā attiecīgajā apgabalā. Tādējādi padomdevējs var atbalstīt apgabalu, nodrošinot vairāk kultūras pasākumu bērniem, kā arī daloties savā pieredzē ar citām iestādēm, un organizācijām. Tās var būt visdažādākās : muzeji, mākslas skolas, informācijas tehnoloģiju joma, veicinot bērnu literārās un citas mākslinieciskās prasmes, mudinot bērnus vairāk apmeklēt muzejus utt.

Otrais mērķis vai fokusa punkts attiecas uz publiskajām bibliotēkām dažādās municipalitātēs. Te padomdevējam vajadzētu atbalstīt vietējo bibliotēku stratēģiju un metožu izvēli, attiecībā uz vietējo bērnu kultūru. Viena stratēģija varētu būt tāda, ka vietējā bibliotēka izrāda iniciatīvu un koordinē vietējo kultūras dzīvi, kas ir cieši saistīta ar bērnu kultūru, skolām utt.

Padomdevēji var palīdzēt un iedvesmot vietējās bibliotēkas veidot savu bibliotēku tīklu vai arī tīklu, kas apvienotu bibliotēkas apgabalā, lai dalītos pieredzē. Padomdevējs sadarbojas ar vietējo bibliotēku, lai

sagatavotu to un apmācītu darboties patstāvīgi vietējās kultūras arēnā - bērni, iestādes, politiķi.

Konsultantu mērķgrupa ir bērni un pieaugušie

Pirmā mērķgrupa ir bērni vecumā no 12 līdz 14 gadiem. Mērķis ir veicināt identitātes veidošanos bērnos, pavērt ceļu kultūrai un paplašināt viņu iespēju apjomu un veidus, kā viņi var paust savu radošo garu visās kultūras jomās - filmās, mūzikā, literatūrā u.c. Šī mērķa realizācija ir bērnu interesēs. Es tam vēl pievērsīšos, runājot par Ziemeļjittlandi.

Konsultanti īpaši aktīvi strādās ar pieaugušajiem, kuri ir cieši saistīti ar bērniem, strādājot bērnudārzos un skolās, utt. Bērnu iespējas ir tieši atkarīgas no tām iespējām, kādas tiem rada pieaugušie.

2. Ko mēs darām Ziemeļjittlandē ?

Reģionālā bibliotēka Ziemeļjittlandē ir Ziemeļjittlandes apgabala bibliotēka. Apgabalā ir 27 vietējās jeb primārās municipalitātes. Katrai municipalitātei ir tās bibliotēka, un pastāv cieša sadarbība starp šīm bibliotēkām dažādos bibliotēku pakalpojumu aspektos visā apgabalā.

Šā gada (2000.) februārī divi konsultanti tika norīkoti uz Ziemeļjittlandi. Konsultantu darba devēji ir reģionālā bibliotēka, un konsultants atbilst reģionālā bibliotēkāra amatam.

Viņi strādā sadarbībā ar reģionālo apgabala vadību, un aicina to piedalīties projektā. Apgabala vadība jau piedāvā vairākus pasākumus bērniem, galvenokārt sadarbībā ar skolām, kā arī tā jau bija gatava sadarboties ar konsultantiem. Kā jūs jau varbūt iedomājaties, arī es esmu viens no konsultantiem. Mēs regulāri tiekamies, lai rastu mūsdienīgus, praktiskus sadarbības veidus.

Padomdevēji var iedvesmot un iedrošināt pašvaldības rīkot vairāk kultūras pasākumus, var paust savu novērtējumu un var dibināt kontaktus starp cilvēkiem un iestādēm, kas strādā ar bērnu kultūru apgabalā vai reģionā. Citiem vārdiem sakot, centrēt uzmanību uz bērniem un bērnu kultūru un pacelt šos jautājumus apgabala vadības līmenī.

Vietējās pašpārvaldes ir otrais galvenais projekta punkts, un kā padomdevēji mēs esam apmeklējuši visas 27 vietējās pašvaldības apgabalā. Mēs esam intervējuši vietējās bibliotēkas darbiniekus, lai uzsvērtu bibliotēku lomu vietējo bērnu kultūras dzīvē un lai uzzinātu, kā tās savstarpēji sadarbojas municipalitātes robežās un ar ko tās sadarbojas. Vairākās vietējās municipalitātēs ir redzama piepildīta un bagāta kultūras dzīve - priekš, ar, un ar bērna dalību. Ir mūzikas skolas, mākslas skolas, bērnu teātri un daudzas citas aktivitātes. Ļoti bieži vietējā bibliotēka, radot kultūras aktivitātes

bērnām, sadarbojas ar dienas aprūpes centriem, skolām un citām bērnu iestādēm. Dažās vietējās municipalitātēs ik gadus notiek bērnu kultūras festivāli un ļoti bieži redzam, ka bibliotēka ir galvenais posms, kas vieno dažādas iestādes municipalitātē.

Kopīgais darbs - jeb kā mēs sakām, sadarbības tīkls.

Mūsu, konsultantu uzdevums ir norādīt uz iespējām un potenciālu katrā vietējā municipalitātē, lai atbalstītu vietējo bibliotēku tās pūlēs attīstīt vietējās sadarbības tīklu un atklāt jaunas iespējas bibliotēku darbā.

Un beidzot, mērķis ir valdības dokumenta par "Bērnu kultūru" īstenošana un globālais jautājums - iekļaut bērnu kultūru dienaskārtībā.

Ar nolūku atbalstīt vietējo municipalitātes bibliotēku, konsultanti izveido modeli, kas noderētu bibliotēkas darbā. Modelī tiek aprakstīts kā un ko darīt, ar ko kontaktēties un tā joprojām. Un vissvarīgākais - kā iesaistīt politiķus diskusijā par aktuālo bērnu kultūru un par to, kā turpmāk uzlabot kultūras stāvokli. Katra vietējā apgabala bibliotēka Ziemeļjūtlandē saņēma "darbarīku kasti". Tajā ir aktuālie bērnu kultūrpolitikas piemēri no citām municipalitātēm visā valstī.

Ļaujiet man izstāstīt : šajā projektā jūs varat arī zaudēt daudz laika, sarunājoties ar citiem pieaugušajiem. Protams, tas ir svarīgi - bet mēs gribam strādāt tieši ar bērnu. Mēs gribam sarīkot pasākumus, kas ir skaidri saprotami un kas piesaistīs daudz bērnu - un arī pieaugušo, tos pieaugušos, kuri strādā ar bērniem un bērnu kultūru. Mēs gribam pasākumus, kas atbalsta un veido sadarbības tīklu, ne tikai vietējo, bet arī starp reģioniem.

Tāpēc mēs esam iecerējuši projektu "Virsothe un Bumba", projektu, par bērnu kultūru, kura sākuma punkts ir literatūra. Projekta nosaukums saistīts ar Hansa Kristiana Andersena pasaku un arī ar Dānijas "virsothi" (Ziemeļjūtlande ir valsts ģeogrāfiskā "virsothe") un tas arī atgādina par jūsu "virsothes", jeb galvas lietošanu. Turklāt "Virsothe" ir sena dāņu spēle un tā tad sabalsojas ar dāņu tradīcijām un kultūru. Bumba, protams, spēļu bumba, arī ir rotaļlieta, jūs ar to varat spēlēties, mest citam spēlētājam, augšā gaisā, un kā nu gribat. Projekts mērķēts uz visdažādākajiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, gan lokālā, gan reģionālā mērogā, gan individuāli, gan sadarbībā ar citiem. Literatūru var izmantot kā starta laukumu, lai veidotu dramatisku uzvedumu, gleznotu, veidotu video, dejotu - un varbūt - arī lai radītu jaunus izteiksmes veidus.

Projekts ilgs nedēļu un darbam ar projektu tiks izvēlētas iestādes tikai uz vienu dienu, uz divām dienām vai uz visu nedēļu, pēdējo nedēļas dienu aizvadot ar visu dalībnieku kopīgiem spēkiem. Mēs esam izmēģinājuši dažus ļoti veiksmīgus sadarbības projektus Ziemeļjūtlandē. Savā laikā, pirms vairākiem gadiem, visi bērni Ziemeļjūtlandē vienā laikā lasīja vienu stāstu,

pasākumā piedalījās apmēram 90 674 bērni. Mēs esam realizējuši vairākus projektus un visiem ir viena raksturīga īpašība - ierosinātājas ir bibliotēkas un visi pavedieni bija bibliotēku rokās - notika efektīva sadarbība, citiem vārdiem sakot, 27 lokālās bibliotēkas aktīvi sadarbojās savā starpā, kā arī ar skolām un citām iestādēm.

Pašlaik norit sagatavošanās projekts Ālborgas pilsētā. Vairāk nekā 500 bērnu no dažādiem Ālborgas bērnodārziem sapulcēsies kopā un piedalīsies spēlēs, kuru pamatā ir literatūra. Bērni pētīs dažādus tēlus, viņi centīsies noskaidrot, no kādas grāmatas ir katrs tēls, viņi klausīsies nelielu fragmentu un tad viņiem būs jāpasaka, kas tā ir par pasaku vai grāmatu. Būs arī stafetes skrējieni, kurā grāmatas būs stafetes nūjiņas vietā. Ikvienu pasākuma pamatā būs literatūra, bet pasākumu būs daudz. Dienas beigās katrs bērnodārzs saņems maisu ar grāmatām - tieši tām grāmatām, par kurām visu dienu tiks runāts.

Nacionālais bērnu kultūras projekts beigsies šā gada decembrī - bet mēs ceram, to sarikot Ziemeļjūtlādē. Mēs esam labi sākuši, bet vēl daudz darba ir jāpaveic. Mūsu nolūks ir nostiprināt bērnu kultūras pozīcijas katrā municipalitātē, panākt, lai vietējā bibliotēka kļūtu par neapstrīdamu bērnu kultūras koordinātoru. Daudzas bibliotēkas šo mērķi jau ir sasniegušas, daudzām vēl ir daudz darba kultūras laukā - bet lielākā daļā municipalitāšu bērnu kultūra tiek uzskatīta par kaut ko īpašu - un nebūt ne par nepieciešamu normālas bērnības elementu.

Lai tas arī būtu valsts mēroga projekts - pieņemts valdības dokuments un apstiprinājusi Nacionālā Bērnu kultūras padome - tas jau ir ierakstījies bērnu kultūru politiķu dienaskārtībā. Un vietējie konsultanti atbalsta šos pasākumus. Viņi atbalsta un uzmundrina vietējās bibliotēkas municipalitātēs sākt darboties, skaidri paužot savas darbības pamatideju, atbalstot un iedrošinot viņus veidot "sadarbības tīklu" vēl aktīvāk vai agresīvāk ar vietējām iestādēm, ar nolūku pievērst vairāk uzmanības bērnu kultūrai, lai padarītu bērnu par neapstrīdamu municipalitāšu darbības objektu.

Es ticu, ka šis ir galvenais pavediens novadot valdības iniciatīvu līdz lauku aktivitātēm un vietējām municipalitātēm. Ziemeļjūtlādē mums bija konference, kuras tēma bija bērnu kultūra. Mēs veiksmīgi apvienojām daudz individuālu interešu, kuru īstenošanai bija nepieciešama piepūle, un mēs nopietni strādājam ar bērnu kultūru. Konferenci rīkoja Ziemeļjūtlādes Reģionālā bibliotēka, sadarbībā ar Dānijas Bibliotēku biedrību. Tādā veidā mēs varējām vērsties gan pie profesionāliem, gan politiķiem. Un tas ir dialogs, kas ir absolūti nepieciešams, lai šis projekts izdotos.

PĒCVĀRDS

Semināra trešajā dienā, 14. oktobrī, bija ielānots izbraukums uz Bausku, tas deva iespēju apmeklēt dažādas bibliotēkas: Bauskas bērnu bibliotēku, 1.vidusskolu un tās bibliotēku, Rundāles pagasta 1.bibliotēku, Bauskas rajona Centrālo bibliotēku.

Semināra dalībniekiem pieņemšanu rīkoja Bauskas rajona padome. Izbraukuma semināra norisi vadīja rajona Centrālās bibliotēkas direktore Baiba Tormane.

Sīrsnīgā uzņemšana, kā arī iespaidiem un diskusijām bagātā diena, Bauskas bibliotekāru entuziasma pilnais, pašai izlēdzīgais darbs iedvesmoja norvēģu dzejnieku Pēru Olavu Kaldestadu uzrakstīt sonetu, latviski to varat izlasīt 7. lappusē, bet angļiski – 87. lappusē.

Introduction

Meeting of the Baltic region librarian association was held in Riga from October 12th – 14th, 2000. It was an international seminar "Competence of Library Regarding Children's and Young Adult's Culture Policy." It was the first time that the seminar was not held in Nordic countries and theme was devoted to one certain problem. The central goal of this international seminar was concentrate public attention for developing the role of public libraries in helping to fulfil the needs of children and young adults in the coming age of information. 60 specialists related to children's libraries and culture attended the seminar. Among them lecturers from Denmark, Sweden, Norway, Germany, Finland, Latvia, Lithuania, Russia and participants mainly from Latvia as well as Lithuania, Estonia and other countries mentioned.

Our librarians have gained lots of experience from our northern colleagues – there have been seminars and conferences organized as well as educational trips and sometimes it seems, that quite enough has been done and we can stop for a while. But to continue this fruitful co-operation we have to meet. Latvian librarians are quite well known for their skills to work creatively with all new ideas and ability to realize projects rich in initiative. Unfortunately all this cannot stop the general decline of the culture policy regarding children and young people in this country.

So it was high time to start work with this problem clear of purpose. Seminar helped us deeper realize the role of society among educational, social and culture organizations.

Seminar was held in the premises of the Goethe institute, and the German colleagues were one of the main sponsors.

October 12, was a special day because of several reasons: we could listen to interesting reports. Jolanta Treile, manager of Culture Ministry strategy department introduced participants to the culture policy problems in Latvia. Professor from Germany Susanne Krüger, working at Stuttgart attracted attention of the audience with very profound analyses of library work respective to multinational audience. She formulated several aspects of library philosophy that are essential to German librarians working with children, paying special attention to the mission of librarians in protecting children's interests. Aldona Šiaulienė, the manager of Šiauliai public library children literature centre was reporting on less popular items: bibliotherapy and ways of using it in children's libraries. Per Olav Kaldestad in his report stressed the role of picture books as significant

Baltijas reģiona valstu bibliotekāru biedrību seminārs Rīgā 2000.gada 12. - 14.oktobrī
The Third Meeting of Library Associations of the Baltic Sea Region Seminar in Riga
12 - 14 October 2000

Bibliotēkas kompetence bērnu un jauniešu kultūrpolitikā

The Competence of the Library in Children and Youth Culture Policies

Semināru finansiāli atbalsta Latvijas Kultūras ministrija, Ziemeļu Ministru padomes informācijas birojs Rīgā un Gētes institūts Rīgā, kā arī Ziemeļvalstu bibliotekāru biedrības.
The Seminar is supported by the Ministry of Culture, Nordic Council of Ministers Information Office, Goethe Institut Riga and Nordic Associations of Librarians.

means of developing children's interest in reading. To do something special regarding picture books, Norwegian colleagues created a project "Ord & Bilde" ("word & letter").

Swedish librarian Wiviann Wilhelmsson from Örebro shared her experience in promotion of children's reading activities. Her report gave an insight in culture policy of the local community and also reflected the ability of local authorities to balance state and local financial investments to activate new readers. It turned out that any local authority had right to apply for state subsidies for project promoting reading with a precondition, that they would not cut down finances for buying books. Olga Andreeva Russian State children's library specialist from Moscow gave an interesting review on the role of library in cognition of the world, as well as reported about activities regarding the work with children in Russian libraries.

To give more many-sided impression about the work of children's libraries we have decided to organize a poster session. Thanks to our colleagues, it was very exciting and aroused great interest among participants. Regīna Šīmane had prepared wide illustrative material as well as report about "Children's Library Activity at Ilūkste Town Culture Council", that was written in English and in Latvian.

The example of Ilūkste was very inspiring for all of us. It showed that in the situation where there are many problems in general culture policy it is still possible to do a lot on the local level. The theme of Inguna Radziņa report was "Integration project in Jūrmala – "Smile Friend"." The manager of Dubulti children's library for a long time has been popular with her creative projects including puppet theatre for children. She succeeded quite well on the complicated integration project receiving help from members of Jūrmala library association and other partners. Ilze Karsa and Lolita Dreimane introduced with the activities of "Sunflower" – discussion club for young people in Valmiera children's library. This is also one of the projects of integration of national minorities that shows that library is open to various groups of society and able to help solving complicated social problems of young people. Sarmīte Galsa and Iveta Krūmiņa shared their experience about organizing reading group workshop at Latvia State library children's literature centre. Participants of the seminar could watch video on these activities as well as get a lot of additional information.

October 13, the second day of the international seminar brought lots of new excitement to our librarians. Ann-Christin Magnusson from Swedish town Laholm library with enthusiasm spoke about their book discussions as well as shared experience about their work with the little ones. The methods she discussed were already familiar to our librarians but it was very exciting to see the lector "change" into a little book girl

with a yellow hat and every listener could imagine himself or herself become a child of three.

Bente Bing Kleiva – librarian from Meland library in Norway spoke more on the new technologies showing methods existing today to make literature and art more accessible to children. Olga Mareicheva from St. Petersburg devoted her report to children's creative activities in libraries as well as us poke about Russian colleagues experience in providing adequate culture and information supply.

Hanne Kiil in her report "The Text – Norwegian Children's Literature Institute Literary Project" discussed experience from co-operation between libraries and educational institutions. Her statement that to help children in acquiring the reading process, it is first necessary to acquaint the teachers with modern methods they can use in literature classes as well as deeper insight in children's literature, draw much parallels with the situation existing in Latvia. May be it could be a good idea to develop the practice of "library teachers" who after having mastered the new pedagogic methods would be able to help teachers of literature to spread their know ledge about children's literature of today as well as encourage all children's reading activities. Many participants were astonished by the very detailed and innovatory view on library science, given by Jaana Tyrmä, information specialist from Espoo, Finland. Her review on Book game encouraged to change routine excursions in libraries, instead involving children as active participants, creative experimenters and developing their ability to find their way in the world of books – thus letting the children themselves become teachers' librarians who can further teach other children. As a bright testimony to a culture policy that is very considerate came the report of Danish library association president Mogens Damm "Children and Culture in Denmark". With the heart and soul – this could be characterisation of Danish culture policy for children. It is characterised by non-bureaucratic attitude to children and culture in which one can see the ambitious goal – to see democratisation of culture, quality, competence and many-sidedness as a means of striving for the better. Kirsten Boelt regional culture co-ordinator in Denmark acquainted the audience with the ways the project "Children and Culture" is introduced in Norherjitland. It is the library net that with the help of special financing and in supervision of a librarian co-ordinator is realising the culture policy in Denmark.

In the afternoon the participant's discussion took place in the Latvian National Library children literature centre. Questions for this discussion were handed in a written form. Participants were welcome to do it all the time during the seminar, therefore the questions were well

thought over and it was easy to run the discussion. The most important questions discussed were:

- What is the mission of librarian working with children?

The librarian must become the best guide in the future who is trusted by children and the librarian should master the new information technologies.

- What is the financial support from the local authorities and state investments in culture policy regarding children in each of the participating countries?

It is very different. The Baltic countries do not have any regulating mechanisms referring to these problems. The libraries themselves are looking for the ways to find financial support for their projects. Lithuanian colleagues highly appraised the support given by the Soros Foundation. The local authority financial support for Latvian libraries is very different. The majority of regional children's libraries refuse form the centralized financial support in favour of the village libraries?

- What are the ways of introducing the programme of developing information skills?

In Germany 5 libraries are working according this programme. Bertelsman Foundation is giving support for this work. The computer classes in the Baltic countries were regarded as being on a very advanced level.

- How is bibliotherapy related to giving a simple advice for reading?

Aldona Šiaulienė: Bibliotherapy starts when you together read and discuss a book, this is a very subtle thing. It is recommended to do it in a group, that may be consists of only one child who needs support but nothing can be forced on. All librarians are aware of the healing power of the book – the books are like doctors.

- How to develop picture book projects?

Per Olav Kaldestad: We are trying to arouse interest in teachers. We would like to see children more fond of picture books. There are various strategies: we are making travel exhibitions for libraries, organizing seminars.

- How to achieve, that reading projects are long lasting?

There would be less problems, if adults read more books. In year 2000 organization for reading was founded, It unites writers, librarians and other specialists. This year the organization received support from the state. It is important to make the government interested in projects promoting reading. Participation and activity, not reading is the most important. We need lots of adults who are involved. It should be done together with teachers, so those children feel safe.

- Future co-operation.

Sharing experience with the help of electronic means of communication. In 3 years organize another seminar dedicated to problems of children's libraries.

Developing projects of travel book exhibitions of every participating country.

Children's library and librarian activities directed to protection of children's interests.

Precondition for democracy – free access to information.

We would like to express our gratitude for the financial support received from Latvia Ministry of culture, Nordic Council bureau in Riga, Goethe institute in Riga, as well as Nordic librarian society and, of course, we are thankful to all participants for their active interest in this seminar.

SONNET TO LIBRARIANS OF THE WORLD

The evening sun is setting now on fire
the leaves of all the trees before our eyes.
It brings to mind a glimpse of our desire
which once will be our witness to the skies.

A day in Bauska makes our hopes grow higher
that we shall live to see a golden age,
that if our wildest hearts may never tire,
we'll read the future as a new-born page –

Like a spontaneous singing in the ballroom,
lifting our souls to reach a higher stage.
We'll never more be content with a small room,
but confident we shall await our wage.

So let's up and fill our glass with trust:
A better morning sun will rise – it must!

Per Olav Kaldestad

Culture Policy Regarding Children in Latvia

European Council work group has prepared a report on culture and development in Europe with a specific name "In from the margins", the Latvian name being "No atstumtības centrā". This name focusses on the marginal place of culture in the policy of most European states as well as points out the aim – culture must stand in the centre of attention. At the same time this title contains a call to all policy makers to look for every possible opportunities to enclose in the culture activities those whose access to culture is limited due to the existing circumstances.

What regards this document and its title, I wanted to point out the unsatisfactory situation which the culture policy is submitted to among other policies and also the important fact that children often form the dominant part of the group which is pushed aside and has limited access to culture.

Unfortunately the situation because of which this report has been written refers to Latvia where neither the children nor the culture are priorities. In a great extent it results from the fact that in the eyes of the state politicians children and culture take more from the state budget than they give back. But the politicians do not want to see the perspective that exactly the children and the culture make the greatest investment in the future of the state.

Un spite the shortsightedness of our politicians, those being involved in culture trade are much more farseeing. They view children as potential customers of their goods at present and in the future. Sure that they will get payed back they are ready to make huge investments in advertising that infects children with the consumer psychology virus that diminishes or even kills the creative moment in children themselves. The global culture industry spreading so rapidly creates threat to such essential values as identity, creativeness, uniqueness, diversity as a substitution offering unification and banality of culture and public opinions. Unlike adults whose value systems have been established before globalization era started, the children of today are especially endangered because their conceptions and value systems are just forming and they lack any immunity against mass media actively produced and advertised consumer attitude to life instead of creative. Thus respectively children the culture policy has its urgent mission, in contrast to the unifying pressure of commercial culture, to strengthen children's awareness of their culture

identity and true values and to encourage them to be aware of their own uniqueness in the creative variety of the world.

The culture policy regarding the children is still in its formation process. With Latvia regaining its freedom totally new basic attitudes of culture policy were established with free independent and democratic personality in the centre. In all programmatic, conceptual documents of culture policy, that have recently been formed (like Latvia State Culture Policy Principal Theses, national programme "Culture") the culture policy aspects regarding children have been pointed out, though rather vaguely only as acts of good will and something preferable that still in reality lack resources (financial as well as administrative) and thus any concrete actions are shifted away to some further future not taking into account that a child lives only at a definite moment – at present.

Co-ordinating functions in all issues related to children in Latvia are delegated to State Children Rights Protection Centre (that is a substructure of Education and Science Ministry) and co-ordinates the state program for improving the status of children. I have to admit that regarding children in Latvia as priorities come only as the social items – restriction of violence, elimination of poverty, health protection and ensuring the primary education. Again culture is left at a marginal position. Culture socializes the child, gives him positive humane understanding of values and social skills, making him a real living being.

At present, though rather uncertainly new attempts to integrate culture policy in social policy in certain state programmes like "Equal Rights to Everyone" (involvement program for invalids) "Poverty Elimination programme", "Social Integration Programme" and other programmes. Unfortunately most of these programmes only sum up information about what has been done but they lack financial resources for starting new activities. Thus they in most cases are filling informative function rather than acting as programmes directed to the future. Exception, perhaps, is the "Social Integration Programme" in realization of which a special foundation will be created.

As I have already stated before, the culture policy regarding children is specific with its orientation towards development of value systems, value hierarchy and the distinctly educational function of this process. Therefore the culture policy regarding children is very closely linked with education policy. Unfortunately these links are not strong in Latvia. Lack of co-ordination and barriers existing in different departments are obvious. The only cases when these barriers are overcome refer not to the level of state institutions but are mostly private initiative (as an example I can mention the school libraries functioning independently from the public children's libraries as they are both being controlled by different

ministries but following the initiative of librarians themselves school librarian association has been formed and now it is closely co-operating with the public libraries. Adverse culture policy regarding children has changed to the worse also the situation in children's literature and book publishing. Publishers are avoiding or even refusing to publish books by Latvian writers as they are expensive to publish and on the book market they cannot compete with the less expensive and widely advertised Disney and other industry commercial publications. The number of the writers writing books for children is quite limited (M. Cielēna, J. Baltvilks, M. Rungulis, P. Brūveris, Viks, V. Auseklis, V. Rūmnieks and perhaps a few others) and they are not younger than forty. The young writers turn away from writing children's books. On the state level there practically exist no stimula (for example the annual book awards) that would stimulate their creative potential.

Recently after the creation of the Culture Capital Foundation the situation is slightly improving. It becomes more real to receive certain financial support in the form of scholarships and subsidies for publishing. Thus some periodicals for children are gaining certain stability.

From the previous years that were characterized by totally ideologized culture policy regarding children as a positive heritage we can mention the fact that the infrastructure of culture institutions has not changed.

Unfortunately the children's libraries that also form a part of this infrastructure are decreasing in number with every year.

1990 – 109 libraries

1997 – 81 libraries

1998 – 74 libraries

1999 – 66 libraries

In spite of these unfavourable conditions the attendance in libraries is increasing. In 1999 children have attended libraries 881 750 times. (In 1998 – the number was 850 962).

Another very negative tendency is the decrease in the amount of new books coming to libraries: in a year 30234 more books have arrived but 39442 have been excluded from the stocks. The amount of books as used by one child or one user was 17,1 in children's and 22,7 in adult libraries in year 1999.

Many problems exist also in buying new books for the libraries. The budget allowed from the state is only 28 000 Ls a year from which children's libraries in 1999 have received 4060 Lats. Buying of the book stock is centralized and the opinion of librarians is not much taken into

account therefore very few books by Latvian writers writing for children are obtained. The children coming to libraries have to wait for a long time to receive the book for reading. On the one hand it could be viewed as a positive statement reflecting the interest in reading but on the other hand it makes us to pay attention to the fact that if nothing improves in this field children will sooner or later turn to other ways of spending their free time. Not to let this happen the national programme "Culture" is working out certain measures. "Culture" is a strategic document of culture policy for the next 10 years comprising all fields of culture. It has been worked out in several directions including formation of a definite programme for promoting financial support for children's culture policy as well as forming a specific programme to encourage children to reading. Still the chances to fulfill this programme are rather vague. After its ratification the Cabinet of Ministers is not giving any promises to give any extra financing for its realization.

Could the existing situation in Latvia be improved with a separate document or programme referring to children's culture policy? Possible, but the main problem remains – the financial resources required for its realization greatly exceed all that the state budget can offer.

Latvia has received a significant support from Scandinavian states – Sweden, Denmark, Norway where the culture policy regarding children exists as a priority. Besides the financial support we have acquired a very valuable experience and ideas among them ideas of the ways to promote children's reading which we have acquired in the result of our active diverse contacts.

This seminar is also one of the witnesses of the close ties that have a very positive effect on children's library work with their readers in the present situation where the culture policy is unsatisfactory.

Melting Pot Germany?

Strategies towards successful intercultural programs in German Public Children's Libraries

1. Between the chairs: which children do we serve?¹

I would like to introduce you two typical groups of our clients:

There are the children, who are brought to the library by their parents, who are eager to look for their favourite media, who are interested in books and information and who like to take part into the activity programs. They are easy to motivate, to activate and there are no difficulties with discipline. They spent some time in the library, but not too much – there is a music class, a sport event waiting and they have a tough timetable– they borrow their media and off they go.

These children grow up in a safe surrounding, are very much supported and supervised by their parents who spent time and money for the wellbeing of the child.

Librarians tend to focus to that kind of clients, they are so easy to handle! Sometimes the parents are a little difficult, because they always want the best for their children, first and at once. Some of these parents and their children are self-centred and not so much interested in the fact that the librarian has to keep attention to other children too.

The second group of children are the children of the neighbourhood and this group reflects the social mixture of the neighbourhood. Children who live in the streets next to the library have chosen the library as a room to spend time, to warm up, to meet friends, to laugh and shout with them. They are less interested in reading, but very much in games, popular magazines and music. They are often latch-key-children, not supervised by any parents, who work the whole day. In Germany, the compulsory school schedule is finished at latest at two o' clock in the afternoon, lot's of time to get over. Why not meet in the library? But concentration, motivation, reading-abilities, information literacy – the virtues of library clients are not implemented in these children. Therefore the librarians need much time, energy and commitment to these children to set and carry through rules, to help them to integrate and to use the media in the

¹ Franziska Gruler: Zwischen allen Stühlen. Erfahrungen mit Kindern und Jugendlichen in einer Mittelstadtbibliothek. IN: Zusammen sind wir bunt: Interkulturelle Projekte in der Kinderbibliothek. Berlin, 1997. Mehr mit Medien machen. Bd.4. S.9

appropriate way. Children's librarians are asked to take over from time to time the role of an educator, a social worker, an animator or even mother and father to meet the real needs of these children.

It is easy to promote the children's library as a public room with open access to all information and leisure activities theoretically. When children come and use the library but in the way they need it, the discussion about the "limits" is very quick by hand. "We are no teachers, we are no socialworkers, we are no playground, it is too noisy" – the critic you often hear from the colleagues of the adult section. By the way, the discussion is as old as the institution of Public Libraries exist: which children do we serve, theoretically and practically? Do we pick and welcome just the suitable children in our libraries or does the library really engage to adapt the institution to the needs of our children?

Librarians in Germany are mainly middleclass, educated people, well brought up, live in a safe surrounding and have no difficulties to deal successfully with people of the same kind. But they are not used and not sufficiently prepared to deal with socially different people. How to bridge the gap between different behaviour, different attitudes, different life-styles to satisfy both parties, that's the question.

What's so difficult about the topic, it is a taboo to talk about.²

2. Perspectives of Difference and Diversity

What does it mean "to be different"? We look at "the other" with many feelings: to make it clear I mention the extreme ones.

On one hand we are positive attracted with curiosity, even fascination by the different person. We are curious and eager to learn more about the different culture. On the other hand we are filled with fear even hatred. We are convinced we have to defend our culture against the "others", who will ruin our values. The "others" have to adapt to our rules completely or should be kicked out. The "others" just don't fit to us.

Both feelings have an archaic core and are part of the old psychological pattern of the human being. This is very important to accept that as a fact.

It might be as important to discover, that difference seen in a horizontal way - diversity seen as a positive factor of different but as equal accepted values and attitudes is much easier to accept and meet with programs than difference

² Jörg Schröder: *Farbenblind im Kunterbunt? Möglichkeiten und Grenzen von interkultureller Erziehung in Schule und Bibliothek. Eröffnungsvortrag zur Tagung „Ganz schön bunt hier?!“ Interkulturelle Versuche in Schule und Bibliothek. Stuttgart 26.-28.6.1998, published in Schulbibliothek aktuell 2/1999, S.121-132*

seen in a vertical way of hierarchies, with categories of upper and lower classes and behaviour.

2.1 The situation in Germany

In our German society, when we talk about differences and diversity we talk mostly about the immigrants, who came to seek work in our country. Here the Turks are the main group, after Greeks, Italiens and people from former Yugoslawie. In the 60ies they were invited as so called "Gastarbeiter" – guestworkers - to work for several years, but then they stayed and brought their families with them. Nowadays we realize that they are in fact immigrants, whose children are born in Germany and develop their identity within two cultures³. Different from the legislation in other nations they don't get a German passport but at the age of 18 when they have to decide what nationality they want to keep, the nationality of their parents or the German one.

Very much discussed were also the refugees and asylum-seekers, although their number is very low.

Many more people come still from eastern Europe and the former Soviet Union, the so called "Aussiedler", immigrants, who can proof an ethnic german root and are seen as ethnic Germans, even if they have difficulties to speak German and are often labelled as "Russians" in the public. I have several students whose families came f.ex. from Kasachstan and they told me about their embarrassment, when they realized after being outlawed in their former homecountry as "Germans" or even "fascists" are now outlawed as "russian mafia". Many people coming from the former Soviet Union are educated, used to books and libraries and eager to find books in russian language. So many libraries react to that need and bought books in russian languages.

In the big cities with the highest percentage of immigrant population, the population of people without German pass, is about a quarter (25%), f.ex. Frankfurt and Stuttgart.

In the "New Bundesländer", in the States of the former German Democratic Republic before the fall of the wall, the percentage of foreigners is in the average 1,6%. It is obvious, that in the cities and villages, where the hatred grows on foreigners, hardly a foreigner is seen – in the cities with a high percentage the tolererance in practice is impressive. It is obvious, that the right wing movement, the nationalism in its xenophobic way takes the foreigner as a scapegoat for all weaknesses of the society. When there are no foreigners to be beaten up, they attack the "other" in form of handicapped people, homeless people or people who try to defend tolerant principles.

³ The new Shell Youth-study emphazise on these group of young people: Jugend 2000. 13.Shell Jugendstudie. Opladen 2000

The conflict between "Ossis" and "Wessis" – Easterners and Westerners of Germany, after the western part more or less took over the eastern part like it was a defeated country, destroyed self-esteem and created a feeling of uneasiness and hatred in people, who want to be proud of their existence and were told by the majority to be "nothing worth of". They were forced to take over a form of society they were not ready yet.

Librarians don't have any problems with immigrant children as long as they behave in a suitable way. "The other" in the library is more often the group of young adolescents, whose culture and behaviour is to some librarians as alien as if they come from another planet. In the seventies very many new housing projects were built up, where many people and children live packed in a surrounding with few social institutions. Libraries in the neighbourhood were forced into functions like youth centers and the discussion about the "limits" has started from there.

It might be very interesting for our discussion later, to realize that everywhere, in every country the "other" exists in different shapes and the difficulties to deal with the "other" might everywhere be very similar.

3. Intercultural Programs in German Libraries

Children's Libraries can play a very important role in both, horizontal and vertical ways of bridging the gap of knowledge and understanding:

To celebrate diversity as a positive value of a society Children's libraries can launch intercultural programs which emphasise the richness, the cultural heritage, the history and influence to the present society of different ethnic, cultural or religious groups.

The objectives of these programs are:

To empower the sense of the value of diversity in a society, because:

- Diversity needs acknowledgement. The different groups have to feel the acceptance of the mainstream society, they want to be "seen". So f.ex. the curriculum for literature should not only embrace the German authors, but also the important authors from Turkey, Italia, Greece etc.
- Diversity needs structure and longrunning concepts (it is not enough to have an annual folklore festival...) to create an atmosphere of tolerance
- Diversity needs perspectives⁴. To be able to change perspectives might be another definition of "tolerance"

Strategies of these programs are:

⁴ Jörg Schröder: Farbenblind im Kunterbunt? S.a.

- To enhance the knowledge about the culture.
Children who come from a different cultural background have to suffer because of the ignorance of the mainstream society. The library has all the resources to distribute information in an interesting way.
- To give positive models to help children to identify with their roots. It is important, that they can develop to both cultures, the mainstream culture and their background culture a positive attitude so they are free to choose from both cultures the positive factors. New researches demonstrate f. ex. the importance of the mothertongue in bilingual education: for children it is necessary to learn to speak properly in the mothertongue to be able to develop an elaborated level in the second language. The mixture of languages which is spoken in immigrant families very often develops a weak first language and a kind of pidgin German and makes it much harder for the kids to succeed in school.

Used Methods in Children's Libraries:

- Storytelling of myths and tales of different ethnic groups
- Bilingual programs⁵
- Meeting with authors and fiction of modern children's literature of different countries
- Talk shows with (prominent) representatives of the discussed group
- Exhibitions
- Cooperation projects with ethnological and historical museums⁶

Examples:

3.1. Frankfurt

In Frankfurt Central Children's Library the percentage of visiting children with non German passport is 50%, because the building is situation in the inner city area, where a lot of immigrant children live. The city has about 600 000 inhabitants and 25% of the population is of foreign nationality.

The Library has hired a pedagogue who is the contact person for the visiting children. She organises activity programs, but is very committed to the children and helps them in all upcoming questions. She even visits parents when she feels it could be good for the children.

A Program she established in the library, I think could be a model: It is a talkshow, named "Children talk about their country".⁷ The librarian is the

⁵ Birgit Knust/ Judith Schleyer: „Invasao Brasileira“ - eine zweisprachige Lesereise. IN: Zusammen sind wir bunt...S.59

⁶ Susanne Krüger: Projekttag zum Thema „Islam“ und projektwoche zum Thema „Linnea im chinesischen und japanischen Garten“. In: Zusammen sind wir bunt... S.67ff

moderator of the event. She meets several times with the group of immigrant children who will talk about their homecountry. Sometimes these are brothers and sisters of the same family. She asks them what they remember, she motivates them to interview their parents, grandparents, to bring fotos and material. The second meeting is devoted to the visualisation of the results: the children draw pictures to explain a fact, they have chosen music, the parents bring the food they have prepared. It is important to speak to all senses, not to talk with words only. So it is easier to explain that f.ex. Pizza is not a German National dish, as it is seen now, but brought by the Italian Immigrants to Germany. They talk about stories, music, religious rituals, food. The children are free to choose what they want to tell other children about their homecountry, so they are enthusiastic enough to get all attention.

In the meantime there were events about Sri Lanka, Iran, Afghanistan, Turkey, Italia, Spain, France and Brasil. All of them were very successful.

3.2. Rüsselsheim, Hessen

Rüsselsheim is an industrial city of 60 000 inhabitants. 26% of the population have no German passport (109 different nationalities, 9.5% turkish, 3.7 greek, 2,7% maroc)

Among the children the percentage is partly higher, in some school-classes of several neighbourhoods the percentage of children with no German passport is 80%.

The children's library is very committed to their clients.

They hired a turkish speaking assistant for 2 afternoon programs and 2 other afternoon programs are run in mixed groups. The library offers enough room to play and withdrawal, when children want to do their homework. There are also from time to time events in the mother-tongue. The cooperation with teachers is very good.⁸

Now I give you an practical example for the second category how the librarians there fought explicit to bridge the gap between vertical, social differences⁹:

It happened that in the Public Library of Rüsselsheim an foto-exhibition and some high-rated lectures about the culture of Roma-people took place, when a accidentally visiting group of Roma Children discovered the children's library and took it over. The first afternoon was a mess. But the librarians did'nt follow the first impulse: to kick them out, because the gipsy children cannot behave and

⁷ Linda de Vos: Kinder erzählen aus „ihrem“ Land. In: Zusammen sind wir bunt: Interkulturelle Projekte in der Kinderbibliothek... S. 45

⁸ Angelika Lange-Etzel: Die Multikulturelle Bibliothek. In: Giraffe 1 (1999) H.2. S.88

⁹ Angelika Lange-Etzel: Roma-Kinder in der Kinderbibliothek. In: Zusammen sind wir bunt...S.26

use the library in the appropriate way – it would have been too much a contradiction to the discussion of tolerance around the exhibition. No, they decided to meet the challenge and to concentrate the majority of the team in the children's library. The librarians were now prepared to welcome the Roma Children and to show them how to use the facilities. They got into personal contact with the children, played games, showed them the picture and illustrated books and after two days the children felt at home and behaved like welcomed guests.

The objectives of Children's Library:

- To welcome all children of different cultural groups, different social classes, to give them access to the information and leisure resources.
- To try to understand the needs of children and to meet them there.

The strategies:

- building a strong, committed team
- formulating a common mission
- improving the social competences of librarians: supervision, mediation techniques, conflict management
- Setting up rules, which adapt to the needs of children but also set limits so that everybody can feel at home. Strict consequences when breaking the rules.
- Networking: cooperation with other social institutions of the neighbourhood (Round Table).

3.3 Stuttgart

In Stuttgart, city of about the same size of Frankfurt, same percentage of foreign nationalities, the situation is different. The library is situated in an inner city shopping and administration area, where kids have to be old enough to cross busy streets or were accompanied by their parents or visit the library in the frame of a guided tour with the school. The children's library Stuttgart has no difficulties with children who are not used to use the facilities like it should be but nevertheless intercultural programs are part of the activities. For example four weeks of storytelling: world of stories, with storytellers from different cultural background. Or the internet-project of a virtual European Children's library: CHILIAS¹⁰. Children aged from 9-12 from five European countries created a website with information on authors, books, regional information etc. With the Internet the opportunities to get first hand information about different countries and people will improve enormously. By now there are lots of interesting programs running.

¹⁰ <http://www.stuttgart.de/chilias/>

4. Foreign media stocks

In most of our libraries we have stocks of foreign language books, in quantity and quality in following range:¹¹

English
French
Turkish

In the same range: Italian, Russian, Serbian, Croatian, Bosnian, Spanish and polish.

Scandinavian languages only in the borderline areas, Greek and Portugese very few.

In big cities there is also Arab languages and Persian. Compared to Scandinavian countries the stocks are still very poor.

It is always a question, where to get the books from. Our central library supplier is very hesitant to offer sufficient material. There are special books shops and book stores who send by mail. I think, the development of internet-resources will make it easier to purchase the material in the future.

5. Resumee

It is not easy to get any statistics and reports about our topic. You know, Germany is politically a federal state of 16 states, which are independent decision-makers in respect of culture and education and the authorities for public libraries are in the responsibility of the community. We have no national wide library laws, just recommendations. Our only national wide library institute will be shut down at the end of the year. Therefore the development of libraries and library programs is very divers and I can give you just some examples, which cannot be generalized.

The location of the library, their mission, the professionalism, the services, the public relations are factors influencing the acceptance of the library by different groups of clients.

But above all, the commitment of children's librarians is the crucial factor.

Children's libraries are part of the society, of the community. The microcosmos there is a reflection of the macrocosmos. Therefore children's librarians must be aware of their function as the lobby for children, who fight for the children's rights not only inside the library but outside as part of the political world.

¹¹ Judith Schleyer, Waltraud Langer-Weber u.a.: Fremdsprachenbestände Öffentlicher Bibliotheken. Situationsanalyse und Bedarfsermittlung von zentralen Serviceleistungen. Bibliotheksdienst 33(1999)H.12. S. 2094

Literature:

Zusammen sind wir bunt: Interkulturelle Projekte in der Kinderbibliothek. Hrsg. Von S.Krüger. DBI Berlin, 1997. *Mehr mit Medien machen. Aktive Literatur- und Medienvermittlung in Kinder- und Jugendbibliotheken.* Hrsg. Von der Kommission Kinder- und Jugendbezogene Bibliotheksarbeit im DBI. Bd.4. S.9

Here you find:

Franziska Gruler: Zwischen allen Stühlen. Erfahrungen mit Kindern und Jugendlichen in einer Mittelstadtbibliothek

Linda de Vos: 7 wilde Watze – Kindercliquen in der Bibliothek
And:

Kinder erzählen aus ihrem Land

Angelika Lange-Etzel: Roma-Kinder in der Kinderbibliothek

Susanne Krüger: Projektstage zum Thema Islam and:
Projektwoche zum Thema: Linnea im chinesischen und japanischen Garten

Monika Klauscheke: Deutsch-polnisches Bücher-Brücken-Fest in Frankfurt/Oder

Anke Mathias: Guck mal übern'n Tellerrand: Frühstück international

Jörg Schröder: Farbenblind im Kunterbunt? Möglichkeiten und Grenzen von interkultureller Erziehung in Schule und Bibliothek. Eröffnungsvortrag zur Tagung „Ganz schön bunt hier?!“ Interkulturelle Versuche in Schule und Bibliothek. Stuttgart 26.-28.6.1998, published in schulbibliothek aktuell 2/99. S. 121-132

Judith Schleyer, Waltraud Langer-Weber u.a.: Fremdsprachenbestände Öffentlicher Bibliotheken. Situationsanalyse und Bedarfsermittlung von zentralen Serviceleistungen. Bibliotheksdienst 33(1999)H.12. S. 2094

Jugend 2000. 13. Shell Jugendstudie. Bd. I und 2, Opladen 2000

Bibliotherapy: Theory and Finding Possibilities to Develop it in a Children's Library

Every day, our libraries are filled with active children. Librarians see them at their best – happy and eager to learn, and they see them at their worst – fighting, confused, frustrated. With the many social problems and concerns of today, many of our young library users deal with difficult issues on a daily basis. No two children react the same, yet one constant remains – everyone of them is trying to find “just the right – book”. Therein lies the familiar challenge for librarians – bibliotherapy.

Nevertheless, bibliotherapy is not at a stage where it has been fully accepted and established as a means of therapy in public children's libraries. And there are many reasons to take into account. Some of them arise from highly controversial aspects about bibliotherapy, some rest with certain fears about the conception of bibliotherapy, some with questionable comprehension that bibliotherapy can be one of the means of attempting to help children learn to cope with emotional disruptions they may encounter.

Before dwelling on the subject it is necessary to note, that there was a great deal of interest in bibliotherapy among librarians and other professionals during the 1970's. However, as the focus on technology grew, interest on social services declined and bibliotherapy's popularity waned. Today, as health care becomes more expensive, more emphasis is being placed on alternative forms of therapy, cost containment and short term treatments. Because bibliotherapy can provide didactic information on patients that has traditionally been obtained through psychotherapy, it is making a comeback in the “helping” profession.

What concerns bibliotherapy with children, the seeds of it can be seen in the early twentieth century. Until that the majority of books written for children, were intensely and unapologetically didactic. To a large extent, the use of bibliotherapy with adolescents has followed the same general path as ‘growing’ young adult literature, although the changes in bibliotherapy have consistently occurred ten-to-twenty years after the changes in literature. These years saw the influx of serious novels and other less “serious” stories, and parents as well as educators and other professionals worried about an impact of such books on their readers. The logical response to this frightening state of affairs was to establish a set of guidelines to help parents identify what books were

worthile and which were trash. To this end, book lists were published that indexed acceptable books for children and adolescents, and as an added bonus also indexed the specific moral values that a child would gain through reading these books. Basically, the authors of these lists were saying, "Here is how you can mold your child. These are the books that will change children's behavior and enable them to be obedient, productive members of society".

A more child-focussed application of bibliotherapy can be seen from the 1940's to the 1960's. The professionals, especially in the USA, attempted to use bibliotherapy as a means of helping children and adolescents feel better about themselves, and no doubt in many cases they succeeded, though methods used were inappropriate from today's point of view. Finally, the end of the twentieth century saw the growing complexity of the world and the issues adolescents dealt and deal have changed dramatically. Now, in addition to worrying about popularity, kids worry about divorce, suicide, rape, pregnancy, homosexuality, AIDS, prejudice, drugs and alcohol, social alienation, and even mental illness. The complicated nature of these problems demand far more than the sentimental pat on the head that previous bibliotherapy tended to offer.

In the early 1970's the psychologists, doctors, educators and other professionals in the USA, Canada, Australia and many other countries slowly shifted to a more realistic application of bibliotherapy with children and adolescents. In 1975 Henry Olsen argued that bibliotherapy is especially appropriate in the modern world because it allows kids a safe way of confronting dilemmas. "Through bibliotherapy," he states, "children have an opportunity to identify, to compensate, and to relive in a controlled manner a problem that they are aware of.. He compares bibliotherapy to prevention of a disease, and suggests that books help a child develop his or her self-concept, the child will be better adjusted to trying situations in the future.

A further illustration of bibliotherapy's realistic approach can be found in its modern-day usage not only with 'normal' teenagers and children, but with specialized populations as well. For example, Ronald Lenkowsky effectively used a program of bibliotherapy to positively influence the self-concept of learning disabled and emotionally handicapped adolescents. Thomas Herbert used bibliotherapy to meet special needs of bright boys, and John Sheridan implemented a bibliotherapy program for children with divorced or separated parents. Other populations with which bibliotherapy has been successfully used are incest victims, rape victims, juvenile delinquents, drug and alcohol

abusers, and children with low self-esteem. In all these applications, bibliotherapy was used as one of several methods of intervention, a point that illustrates another aspect of the realism that was emerging in bibliotherapy's use. Bibliotherapist Thomas Herbert concurred, warning, "Bibliotherapy is not cure-all that will automatically influence... attitudes or behaviors in the desired direction".

An additional aspect of modern bibliotherapy's approach can be seen in its use of contemporary young adult novels. This approach is in accordance with both the realism of modern young adult fiction, in which sometimes problems are not resolved. Modern bibliotherapy assumes that adolescents cannot be "fixed" by the proper application of just the "right" book. Broadly speaking, the development of children's literature has arrived at the point where we can say that the genre of contemporary realism is flowering: there are no previous taboo topics, children from all classes of society are represented, the events are illuminated from the child's point of view.

But the two highly controversial aspects about bibliotherapy known as two opposing schools of thought still exist. The first views bibliotherapy as "a highly specialized process of treating specific disorders of emotional or nervous origin, to be used **only** by skilled practitioners". The advocates of the first school of thought point out that bibliotherapy exists as a tool within the many spheres of therapy. It would seem unwise to look forward bibliotherapy as a cure. Just as giving children's books about the facts of life does not constitute adequate sex education, so it is that the offering of books cannot be considered adequate education or preparation for challenges of life. Some present-day educators flatly refuse the term "bibliotherapy" to be used in connection with the role of teachers, teacher-librarians or librarians, because it suggests a medical or psychiatric model, although:

- they are not trained doctors, psychiatrics or counsellors;
- they do not have time to work with children on a one-to-one basis;
- they do not have access to the full range of information about the children in libraries and classes.

The second school of thought conceives of bibliotherapy as "a guidance tool which may be used by **virtually by anyone** interested in books, reading and other people's problems". The advocates of the second school of thought emphasise that anyone who has ever been completely absorbed or strongly influenced by a book understands the power of the written word. Bibliotherapy, they say, is the practice or art

or science of taking that influence and constructively applying it to anyone's life. It requires cooperation and desire on the part of the reader and skillful guidance on the part of the therapist, librarian or facilitator. The written word in their opinion is not intensive as the spoken word, nor is the written word likely to have been as associated with demands or prohibitions and other anxiety-provoking experiences as the spoken word. Accordingly, many children can approach a book with minimal defensiveness and maximal accessibility. For many children the written word has an exceptional authority and authenticity.

As a matter of fact, the controversial concept of bibliotherapy in everyday practice turned into two types of bibliotherapy known as clinical and developmental. Clinical bibliotherapy refers to the use of imaginative literature with groups of clients with emotional or behavior problems. The setting is either an institution or the community and the facilitator is a librarian or a doctor. Developmental bibliotherapy refers to the use of both imaginative and didactic material with groups of normal individuals. This type of bibliotherapy is often provided in schools, libraries and other settings. Developmental bibliotherapy is by many professionals regarded as a safe practice and has more advocates than opponents.

Joanne E. Bernstein, an author of many investigations on bibliotherapy also assures that bibliotherapy can be and is safely undertaken by those with less sophisticated expertise in human nature: teachers, librarians, doctors, lawyers, parents, and others. Adults, she says, who find themselves in guiding positions, need not and should not be fully embarrassed by their inadequate backgrounds in psychology. Perhaps, instead, adult guides should try to meet other obligations. These include the obligations of knowing **how and when** to introduce the materials, being sufficiently familiar with the materials, and knowing each child's particular situation. Another important figure of today Rhea Rubin points that the approach of developmental bibliotherapy is used in public libraries and schools...because it is compatible with the goals of contemporary education, which include fostering development of a whole, adjusted personality able to deal with today's world.

As George Calhaun declared in 1987, "...the advantages of bibliotherapy are many, and the disadvantages relatively few", so it is likely that the use of bibliotherapy with children and adolescents will continue to grow.

With these encouraging words I think the time has already arrived to find possibilities to apply bibliotherapy in children's libraries. I can't

speak on behalf of the libraries in other countries where it is not used, but in Lithuania there is a great deal of potentiality to employ and to make a successful use of it. The potentiality includes a great deal of imaginative and informational literature, both of national writers and numerous translations from the best foreign authors, dealing now practically with all kinds of children's issues and problems. The potentiality also includes children's librarians that are devoted to their work and very often open to innovative approaches. Certainly, bibliotherapy is a new phenomenon in library work with children and first of all it needs promotion. New things do not push their way very quickly into every day life and there are obstacles that one cannot easily deny.

First of all, there must be some policy at the governmental level on the issue concerned. That would enable our higher schools or In-service Training Institutions to arrange courses for librarians-bibliotherapists to work alone or in a team. Model training programs for bibliotherapists should be worked out and launched. Secondly, these arrangements involve finances, so with a low economical situation as it is, things become more complicated. Thirdly, successful bibliotherapy requires more cooperation with schools, teachers, psychologists and other professionals, so with reduced staff it is not easily achieved.

Meanwhile, even with these existing problems, which, to my mind, will be settled in one way or another in the future, we can and must find ways to help children cope better with their crises. To put it in other words, we do not have to replace professional counselling but rather to ease the concerns and fears of young people in today's world.

Our librarians go out of their way organizing entertainment programs, clubs, festivities, make efforts to supply children with computer games, prepare splendid events. They are very resourceful in this respect, sometimes working wonders with scanty means. Well, this is praiseworthy, libraries are becoming relevant places in the communities and children can have good times in public libraries. However, whatever playful library programs we may hold, they will never change the meaning of reading, the influence of books. Only through exploration of stories, discussion and reflections on their own experiences, children can begin to perceive the complexities of the world they live in.

In my opinion, children's libraries and librarians forget that a book is the main tool of their work. Only a book is a means of helping young people cope with problems in our settings. There again bibliotherapy comes in. Does anyone believe that reading aloud to children, little ones and young adults, is the most attractive library event?

I do. Librarians seem to have forgotten it. Storytelling to teach and heal in a non-intrusive technique that has been used with children since the beginning of human history. Certainly, succesful bibliotherapy requires discussion afterwards, otherwise, it would be only a guided reading. Why not arange summer 'read aloud and debate' programs for holiday makers in children's camps? Camp organisers are so eager to cooperate. Why not provide reading opportunities in classrooms at schools? I mean librarians leaving libraries, initiating 'reading campaigns', furnished with puppets and the best selected stories on the topicality in the agenda. Let it be a book which is as much about understanding others as focussing on one's own problem. Reading and discussing such stories will add much for human relationships education, which is a much broader approach than focussing on one problem. Let stories include dealing with anger, accepting differences, tattling, keeping friends, etc. Librarians ought to know that no particular children are singled out in general discussions during which additional resources including fiction are promoted. It would be ideal if such 'campaigns' included other specialists from the field in discussion.

Children, frequenting libraries every day, should find on the shelves or in placed exhibits books that reflect their situations. The principle is that materials are readily and obviously available, but the choise is left to individuals. Range in tastes is great. The suggestion of the book by its presence **in a collection** rather than by its prescription, will give children the central role. The book will not be forced on children with the implication "It's good for you". Instead, children will be self-motivated.

Children's libraries could achieve even more by supporting families through organisations such as Family Supprt Centres, reaching them through hospitals, outpatient clinics, kindergartens. There always exist families that would like books to cope with their child's illness or disability. Early childhood is also the time when many parents first encounter the signs that their child has special needs and so they also may want information and support in order to gain confidence and meet the needs of their exceptional or gifted or disabled children.

As long as books continue to appear, we will be able, through the literature, to help children better understand themselves and others and understand the forces that shape our complex and rapidly changing world. There is no end of new possibilities to be employed in children's libraries and bibliotherapy is one of them. It has its history, but it also has future with public children's libraries.

"ORD & BILDE" – A NETWORK FOR THE PROMOTION AND DEVELOPMENT OF THE PICTURE BOOK

Background

The network Ord & Bilde ("word & picture") was formally established in January 1999. There are three organizations behind the network: Association of Norwegian Designers and Illustrators, Norwegian Writers for Children and Library Association of Norway. We are also generously supported by the Norwegian Art's Council.

Ord & Bilde is meant to be a meeting place for illustrators, writers, librarians, teachers, scholars, critics and publishers who show a special interest in the picture book as a means of expression and as an art form. Not only do we work to present, transmit and promote existing picture books in various ways and on various occasions – we also want to prepare the ground for experiments that may lead to exciting new ways of combining words and pictures in the book form.

There were several reasons why a little group of enthusiastic librarians, illustrators and writers came together and decided to do something extra for the picture book. Above all there was the state of the Norwegian picture book itself, which has represented one of the most prolific fields of our children's literature during the last twenty years. Many of our most outstanding illustrators and writers have made picture books, and some of them have done their best work in this genre (a few examples will be given).

However, we had the impression that the picture book needed a little help from its friends. Despite the great variety of magnificent books on the market neither educators and critics nor children and parents seemed to be aware of the literary treasure that was under their nose. An active and comprehensive programme of presentation and promotion was obviously required. Also it appeared to be a great need on the part of readers – both old and young – for developing an adequate understanding of the picture book as an art form: How the united effect of words and pictures make up a new medium.

The importance of the picture book

In a world marked by a rush of incessantly changing pictures it is the picture and not the word that is in the greatest danger. The picture book may help us rescuing both for the benefit of ordinary people. In the

good picture book there is a dialogue between words and pictures that works to open the mind – making room for meditation. The word endows the picture with reflective material, the picture endows the word with sensuous dimensions – in addition to the sensuous aspects of the word itself, such as sound and rhythm (an example will be given).

Children are constantly finding their way into language, and they do it by trying out the various aspects of words, constructing and deconstructing, to convey their experience of the world. This is their way of linguistic self-development, and they do it out of existential necessity as well as playfully. Combining words and pictures in exquisite ways the picture book may meet this need in children for embarking into the unknown. The picture book - trying to bring into being a new kind of language – should thus be perfectly suited to children's basic way of sorting out visual and mental impressions in order to master the world on their own premises.

Main activities

Ord & Bilde is working on various levels and in different ways: 1) Making exhibitions 2) Arranging seminars 3) Acting as lobbyists.

1) Exhibitions

In January each year we have an exhibition based on all Norwegian picture books and illustrated books published in the previous year. This takes place in Oslo and is addressed to the general public. In fact our first exhibition of this kind was arranged as early as 1998 – before we really existed. We also arrange special exhibitions in connection with seminars. At the moment we are planning a travelling exhibition addressed to young people from 13 to 15, opening at a Nordic conference on children and youth literature in Stavanger in February 2001.

2) Seminars

In connection with our yearly exhibition in January we have a seminar discussing current topics in the field of picture books. We have also arranged seminars on strategies for transmitting picture books and contributed to various conferences on children's literature. As mentioned above Ord & Bilde would like to contribute to the development of the genre, and at the moment we are planning a workshop seminar with some of our most brilliant illustrators and writers – and the purpose of this seminar is of course to make picture books that are wonderful beyond any preconceived idea of the thing!

3) Lobbyism

Ord & Bilde regards itself as a guerrilla group, provoking publishers, authorities and colleagues to action for the well-being of the picture book. We are also much concerned about the preservation of valuable illustration and picture book material and have put pressure on the Norwegian Art's Council, our National Gallery and our National Library to make them realize their responsibility for this.

Plans for the future

The Norwegian picture book is currently a vital genre – and it is not restricted to children's literature alone: We have examples of books both verging on and operating within the adult field of literature. And most of the really good picture books for children are good literature for adults as well. We have seen much fruitful experimentation in recent Norwegian picture books – owing greatly to the favourable attitude of the Norwegian Art's Council and industrious and competent publishers.

But it seems that many of the most remarkable books are difficult to promote abroad. And it has also proved difficult to have unique picture books from other countries translated into Norwegian – partly because there is very little economic support to stimulate the publishing of foreign literature. Ord & Bilde would like to do something to break this vicious circle – and we wish to get in touch with people in other countries who feel as we do and want to cooperate with us. We have reason to believe that such people exist. Earlier this year we made a small exhibiton of Norwegian picture books at a Nordic children's book fair in Copenhagen. The response from librarians, teachers, illustrators and writers from other Nordic countries visiting our exhibition was overwhelming – they had not seen anything like it in their own countries and were eager to know more about our picture book production. And looking at new and outstanding picture books from Denmark and Iceland at the book fair, we strongly felt the need for a united effort accross borders.

November 9th and 10th this year Ord & Bilde will arrange a picture book seminar in Bergen, presenting illustrators and writers from Denmark, Finland, Iceland and Norway to a Nordic audience. This may be seen as the beginning of our international activity. But we are also planning a more ambitious and long-lasting international project – to be launched next year – and I shall end my presentation by sketching the main elements of it.

The title of the project is "Ord møter bilde over alle grenser" ("The meeting of words and pictures across all borders"). In short it is a multilateral project for the presentation, transmitting, translation and development of picture books – and we would like to include the Nordic

countries, The Netherlands and the Baltic countries. The project will focus on four main activities:

1) Presentation

Informative lectures and exhibitions in connection with seminars, conferences and book fairs. We will be present at arrangements initiated by others, and we will arrange various meetings in different countries ourselves.

2) Transmitting

It seems important to evolve strategies of improving the general understanding of the picture book as an art form. Also it will be essential to deepen the mutual understanding of the picture book traditions of the respective countries included in the project. This would require a series of special seminars with varying focus – also addressed to children and parents.

3) Translation

A systematic translation programme of important picture books will be planned in close connection with our transmitting activities.

4) Development

We believe that bringing together illustrators, writers, translators, librarians and teachers from different countries in itself may vitalize the picture book production in each individual country. But we would also like to contribute more directly to this process by arranging workshop seminars with illustrators and writers from different countries – on a bilateral or on a multilateral basis. Such meetings of words and pictures across borders may lead us into wild and marvellous landscapes outside all borders – for the enjoyment of both children and adults of the future.

The project sketched above will need the active collaboration of illustrators, writers, translators, librarians, teachers, publishers and cultural authorities. It is also, obviously, a thing of the future. But we think it is a good thing – and we can't avoid thinking about the future, can we?

"Like a Fish in the water"
- 46 Reading promotion projects

Every child has the right to feel "like a fish in the water"; at school, in society and, not at least, in language and reading. (The expression "like a fish in the water" is a direct translation from Swedish, the more correct English expression would be "to be in one's element".) To create a way to a good language, to joyful reading and to make books available for every child is the aim for children's libraries and children's librarians in Sweden and everywhere.

Like the fish in the water – children's way to language and reading is the title of a book that recently been published in Sweden. The book presents 46 reading promotion projects in libraries, in day care centres and in schools throughout the country. The initiative to this book came from The Swedish Library Association and its committee for library work among children and young people. The members of the committee have collected these projects through their library-network and through the County Libraries. The book has been published by the publishing house Bibliotekstjänst AB and I have interviewed librarians and teachers working in the projects and written about them.

An important fact for the realization of many of these projects is that the Swedish state support purchasing of children's literature. Since 1997 we have a new form of support for literature purchases by public and school libraries. The libraries can apply for grants for purchases of children's books on condition that they don't reduce their own purchase grant (this is a very important point). This contribution is amount to **25 million SEK** a year. 1 million SEK is worth about 100 000 dollars.

For **reading promotion** directed to children the State has a grant of about **7 million SEK** a year, from which libraries, schools and organisations can apply when they are planning a project to encourage reading. The grants are administrated by The Swedish National Council for Cultural Affairs (Statens kulturråd). These two grants have encourage a lot of reading promotion projects all over the country and I am convinced that it would be possible to write another book and describe another 46 projects.

I will present a few of these projects and the methods used to stimulate children's language and to make children fancy reading.

Many libraries give **gift books** to the children. One example is the library in Kumla. There is a project going on since ten years, called **The Book-ball**. A pre-school teacher works in the library, co-operating with the health clinic and the staff in the day care centres. She is a very good story-teller and puppet-player and when the family doesn't come to the

library for the book she makes an appointment with them and visits the family at home. There she sits on the floor with the child telling a fairy-tale with her puppets, gives the child the book and talks to the parents about reading.

The first gift book is given to the children at the age of 8 months and they also get books when they are 3 and 4 years old. When the children turn six they attend the **pre-school**, then they receive two new books which they work with during a whole year in pre-school. The teachers of pre-school participate in choosing the books together with the children's librarians. The library organizes further education for the teachers to make the "book-work" better and more meaningful.

In Mölndal, a municipality in the west of Sweden, the library gives the same **picture book to all six years old children**. It is both a gift and a material to work with during the year in pre-school. All pre-school-classes are invited to a study-visit to their local library. The book, its author and illustrator are introduced and the children get their books. "Can we keep them always", said one boy when he got his book.

1997 was a pirate-year in Mölndal. The book of the year was *Sjörövarboken* (The Pirate-book) written by Lennart Hellsing and illustrated by Poul Ströyer. During that year a lot of the "book-work" was about piracy, treasures and treasure-maps. The children became very interested in boats and ships and wanted to be acquainted with different kind of ships. Many pre-school-classes found treasures buried in the ground in the neighbourhood. The pirate-year ended with a parade through town and a pirate-party in a park. 500 children and their teachers were dressed as pirates and invaded the centre of Mölndal.

The Maja-project in Gotland is concentrated to one **children's book character**, Maja, the book *Majas alfabet* by Lena Anderson and a songbook with the same title. 2 300 five year old children, their parents and the staff at day care centres have participated in the project. The children read the verses, one for each letter in the alphabet, in the book, sing the songs and work with the book in different ways. As a final for the Maja-project each year the children take part in a concert together with an orchestra.

At one school in Helsingborg all classes are working with a **special author**, Ulf Nilsson and his books. This project is called **Boeing 747**, (the title of one of his books) and it all started with that Ulf Nilsson visited the school, met all the children, the staff and the parents were invited to an evening lecture. This visit introduced a lot of reading. Ulf Nilsson has written many books for all ages; picture books, novels and mystery books. The classes made different presentations: exhibitions, landscapes with rabbits, own books and a ghost walk.

School is a natural co-operator for the library and many of the 46 projects are of that kind. **The clever fox** is a very interesting and successful project in a suburb to Stockholm called Rinkeby.

The teachers wanted to try a method from New Zealand, where the children learn to read by the "Whole Language"-method. To break the reading-code they learn to recognize whole words. These 24 children in Rinkeby, of whom everyone had another language than Swedish as their native language, learnt to read by reading simple fiction books. They got depositions of books from the local library, presented by the children's librarian. They read very much in school, worked with different themes like Astrid Lindgren's world and Swedish kings and queens. After 3 years in school they had all read more than 400 books each.

Then they were tested and compared with other children of the same age in Stockholm. The results for these children were above the average result for other school-classes, even those with Swedish parents. Their result in mathematics also turned out to be better than the average.

The **Sork-project** at the island of Gotland ("sork" is a local word for boy) is big school - library-project going on during three years and the project-leader works together with five schools each year. In all the schools the work to encourage reading is directed to both girls and boys but in the further education and in the discussions among the teachers the focus is on boys reading, boys books and boys interests.

The different schools in the project work with different methods to stimulate reading but to build good school-libraries is important everywhere. But just making books available is not enough to get children to read them. They also need concentration, reading time and a nice place to read in. The importance of good surroundings for reading has become more important during the Sork-project.

Reading promotion towards children and young people concerns large groups of people in Sweden: parents, grandparents, pre-school teachers, teachers, librarians, staff at health clinics, speech therapists and so on. All important adults around the children are our allies.

In several municipalities they have reading projects going on including retired people. Grandparents and other old people visit the day care centres to read aloud to the children and tell them fairy-tales. They do this for free and enjoy it very much. It is called **Everybody's grandchildren** and these retired people come together in meetings where librarians tell them about children's books and language development. This is very appreciated by the children and the staff.

In many of this projects effort is made to give further education about books and reading to different groups of adults. One example is in the northern of Sweden, where four counties and county libraries co-operate to educate **representatives for joyful reading** among the staff at day care centres. During this year the future representatives attend study

circles in their municipalities in order to be more prepared to co-operate with the local library, inform colleagues about books and reading and read aloud to the children and tell them fairy tales.

In this book, *Like the fish in the water*, we have tried to collect good ideas and methods to work with reading promotion. The creativity and the variety of these 46 projects gives good hope for the future of our children and for the reading society.

Olga Andreeva

Russia

WORLD DISCOVER THROUGH LIBRARY

1 Russian Libraries Yesterday and Today

When I say I come from Russia, it's already means a lot. I'm not going to speak about situation in my country, it's enough to say – Russia's a really big country with a complicated, sometimes tragic history.

The recent ten years have brought numerous changes in all the spheres of life – politics, economics, religion, social mind, daily routine. Libraries as a part of that realized that they had to find their new place and role in the society or they risk to become poor useless institutions and probably die.

First, a few words about the libraries' status in previous years. In the times of socialism libraries, which usual role is to help people get education and culture, had their special task from authorities. That was pretending to do their normal business to manipulate people mind by "propaganda". Libraries had to recommend "good books" (classic, "patriotic" works, political literature, documents of the Communist party and so on). Libraries had to be very active about this kind of books – to organize books exhibitions, meetings with the authors and others. I must say, this was convenient for readers, young readers as well, as that was just that they were expected to say in school, to write in their compositions. The authorities believed this ideological role of libraries was important, that's why there were plenty of libraries in all towns and villages of Russia.

But we must take into account that the libraries did this political task very badly, mostly, librarians, educated and cultural people tried to ignore this official task and really help readers find what they wanted to read according to their interests or professional needs. The Public

Libraries tried to save so called "brave" books, which were published rarely, occasionally, had a small print run, at the same time they tried not to throw away the books, which they were told to. In the 60s, 70, 80s a lot of interesting discussions were organized in Public libraries. Russian librarians say that because of their "bad behavior" library budget was always very poor, especially the salary.

2. New Image of a Children's Library

Things began to change about ten years ago. Plenty of books were printed in the 90s, very-very different, suggesting different ideas, views, using different method, not only realism. A lot of librarians, certainly, were very glad, that people could read them. But together with this news new problem came to the libraries.

First – money. I said, the library budget was poor, but it had always existed. In the 90s Russia faced so many problems that it was very difficult for government to find money for such a nonprofit institution as a library. Local authorities didn't want to hear about money for libraries when they didn't have money for miners' salary, for buying bread, for hospitals. One of my colleagues told me that she had come to a cultural official and had complained she hadn't got money to buy books. "How many books are there in the library," - asked he. "78 000", - answered the Library director. "Great! - said the official, - it's enough". But you know, no library can live without new books, especially if previously the choice at the national book market was very limited.

The bookstores vice versa offered a wide range of books. So, what are the libraries for in this situation? For some time Public Libraries, which always were, or seemed to be obedient were waiting that the bosses would say: "You should do the following:...", but then some of them, first the most independent understood – the time to make their own decision had come.. To survive we have to be useful. Though people can buy books they would prefer to use library in many situations (if they need books for a short time, if they need very many books, if they don't want to spend money to buy them, if they don't have good work condition at home, if they need books which can't be found in Russian bookstores yet and so on and so on).

And then a library may become a very important and respected institution. But a library can't guarantee good service to readers without money or something that can be used instead of money. Where can we get it?

In general we can say that the future of a Russian library depended on the answer to this question. The libraries which waited for budget money were not very successful. The libraries, which tried to earn

something, for example, for their additional services, succeeded, if they used earned money for the library development.

But this next point is very important too. How to develop, where to move, what to buy, what to write off, where to get books (the old system of book distribution broken), what technical facilities to installate.

Russian librarians certainly don't have one general opinion about their role in new society and their new professional aims. Mr E. Kuzmin, The Head of Library department of Russian Ministry of Culture made a research of the changes in Russian Libraries in his book "Library Russia on the border of millenniums"¹. There he writes: "The idea about what is normal and natural differs in professional library environment very much up to now". (p.90) I represent the view of my library and my personal view.

We think Children's Library today shouldn't press our young readers. I remember a conversation with a reader, a schoolboy, who visited the library reading room daily. Once a librarian just asked friendly: "Why do you come every day?" "Because nobody teaches me here", - answered a boy, - everybody in school teaches, mother and father, as well, now my grandmother has come from the country and started to teach me too. I'm fed up".

Our task is to satisfy readers demands as much as possible.

3. "*Kaleidoscope*"

As I believed Russian Children's libraries can use foreign experience in the field, in 1993 I started to publish "*Kaleidoscope*", a small professional journal for Children's librarians, which told about work of our foreign colleagues. It wasn't a scientific edition. "*Kaleidoscope*" gave, and still is giving information about children's library abroad ("*L'heure joyeuse*", - Paris, "*Arkadii Gaydar*" - Berlin, children's department in Public libraries: in Deuchmann Library - Oslo, Bibliothèque de la Cité - Paris, International Youth Library in Munich and Vienna and others), stories about children' books and authors, International book fairs, book prizes and others. All this Russian Librarians hardly knew before. Sometimes it was difficult to get information, most part of it came from the guests of our libraries, who later became our "foreign correspondents", I mean, they write us letters. My colleagues and I often gave on the pages of "*Kaleidoscope*" our own impression from rare foreign business trips or international professional events in Russia, summarized professional articles, even foreign libraries bookmarks, advertisements, posters, as Russian Libraries have never had to advertise themselves before.

We tried to make "*Kaleidoscope*" interesting to read and hoped it would provoke some innovation. After some time we started to get letters

from Russian librarians, they told how they had used "Kaleidoscope" articles.

A couple of short examples:

In one of the issues we told our readers about the emblems of different libraries and children's reading institutions, the librarians of Ural town Perm made their own emblem. They had an interesting discussion about the idea, students of a fine arts college designed it.

The children's department of a Public library in Lesnoy, Ekaterinbourg district organized the festival "New faces". They took the idea from a "Kaleidoscope" article of a school leader from the USA, who organized such an event in her school. It's a creative project which lets everybody participate according to their interests.

Now 20 issues of "Kaleidoscope" have been published. Russian Libraries have changed a lot during this time, and perhaps "Kaleidoscope" is not as exiting now as it was seven years before, but I'm sure to tell on its pages about this conference.

Of course "Kaleidoscope" was only a small part of professional publications, discussions, conferences, where librarians planned their new life. Step by step a new image of a modern Children's library cleared. It would be the library to world discover.

4. How Can a Library Help to Discover the World?

Astrid Campⁱⁱⁱ, a German psychiatrist thinks, that "children get their ideas about the world first by reading. The impressions in the reading world help a young reader do his first steps away from parents. He first realizes that he can have his own secrets, and not share them with anybody".

I find this thought true as a child's real life is short yet, he hasn't survived much and thanks to books he gets more experience, meets other life (different times, different countries, different people).

But not only an enormous quantity of different books enables discover the world. To search information is sometimes very difficult and the advantage of a library is that information there is available. I mean the catalogues, space design, professional consultation. In the library young people can compare books, facts, opinions and conclude, developing their own critical thinking.

Joan Ormandroyd, librarian of Cornell University (USA), told, how she helped her students to work with information. The library published a short "guide" "How to critically analyze information sources",^{iv} which recommends, for example, to pay attention to the author (back ground, experience, check the name in Who's Who), year of publication, edition (first or revised, if many editions have been made, the book might be reliable), publisher and so on. One more point from the second part of it (content analysis):

"Is the information covered fact, opinion, or propaganda? It is not always easy to separate fact from opinion. Facts can usually be verified; opinions, though they may be based on factual information, evolve from the interpretation of facts. Skilled writers can make you think their interpretations are facts." The experience of Cornell University was published in "Kaleidoscope" and this kind of work we can meet in many Russian Children's Libraries.

Using information this way young readers are sure to find routes in their world discovering travels.

But today to have only books in the library is not enough. If a library has media as well, the discoveries are more exciting and when we add here Internet they become unlimited.

Sure children can get all this in their home library, but the present level of life in Russia is not very high. For more than 90% of young people a Public Library is the only opportunity to get unlimited choice of media. But even if a family is rich enough and intellectual enough (that not so often goes together) and can and want to afford an enormous media library, a Children's Library can be a communication center where children and teenagers not only get information but also discuss it with contemporaries, find friends with close interests and so on.

Another American specialist a library consultant from Miami says: "What is not very good about our time that we don't communicate enough. Children don't build wigwams with their friends anymore because it's very dangerous, or because they play with computers alone. In this situation the library can become a cute place of communication".^v

5. Books in foreign languages.

Books and media collection in foreign languages is a special part of a library collection. Using it readers can extend their world discovery.

A specialized department of literature in foreign languages was opened in our library in 1989. Then we practically couldn't buy books and our collection consisted only of gifts and Russian editions (textbooks, translations from Russian, easy-reading series).

In the 90s foreign publishers came to Russia. First of all with their Foreign Languages teaching literature. We were very happy about this, but just then we stopped getting money and, as foreign books were much more expensive and of much less demand we couldn't buy them.

But we were sure that these books are necessary for our readers if we want to see them critically thinking people.

In our foreign literature department we sat down and wrote down a strategical plan of our work. Here are its three main points:

1. Raise a collection of good quality,
2. Help our readers enter the world of foreign languages books,

3. Increase the variety of our services.

No point from this list was easy to realize. How to raise the collection without money?

A lot of presentations have been done. We kept in touch with Penguin books, OUP, CUP, Hatier, Ravensburger and other publishers, told them about our library, organized co-exhibitions, festivals. We started big international correspondence; some international organizations (Goethe-Institute, British Counsel, People to People), which opened their representation in Moscow opened to work with our library on some projects. Mostly we didn't ask for help, we suggested mutual profitable business. We offered large exhibition area, free advertisements, the audience of our 50 thousand readers to change for free foreign periodical subscription, information, books. The form of relationship with every our coworker was different but I should say we met hundreds of generous people who have already helped us and still keep helping.

As a result now we have more than 20 000 children's books in foreign languages, more than 20 foreign periodicals, audio, video, CD Rom.

According to point two of our plan. I have to say, that at the beginning of the 90s Russian school children didn't use to read in foreign languages. Some of them were rather embarrassed to deal with these strange ununderstandable books. It's, certainly, not our achievement, that the situation has changed. The social progress brought new idea about the use of foreign languages; but we also tried to do our best. A lot of international books exhibitions (books from Germany, Austria, France, Finland, South Africa, Israel, Japan); meetings with foreign writers (Paul Maar, Folke Tagethof, Ulf Stark and others) were organized. We had a lot of conversations with children, compared original books and translations, different illustrations and so on.

Now we can sometimes be surprised by a four year old reader choosing fictions in French for her leisure reading independently. She tells her mother: "And also we'll take this "Belles Histoires", that one about le Loup Vert we borrowed before".

To increase the variety of our services in 1995 we opened a specialized foreign languages borrowing department. In 1999 in our reading room we created a Foreign Mediathek. (with the help of "The Open Society Foundation grant). Children can learn foreign languages using CD programs, get information from CD encyclopedia, enjoy cartoons in foreign languages. Mediathek also has audio and video facilities.

Recently many Russian Children's libraries found it useful to open specialized foreign languages departments. As our library is an information and consulting center we printed some brochures: "Twenty

questions about the work with literature in foreign languages in Children's library", "Twenty more questions..."⁵, "The questions, which haven't been posed"⁶. The last one, printed this year deals with collection problems.

Thinking about our future we realize that perhaps not all libraries can survive in present difficult financial and social situation in Russia. But we hope, the libraries, which will prove their readers their large opportunities in world discovering will survive; readers won't let them disappear. We hope libraries like that will ever flourish.

¹ Кузьмин Е. И. Библиотечная Россия на рубеже тысячелетий.

(Kuzmin E. Library Russia on the border of millenniums). М., 1999

2. Staudt D. Bücherwürmer und Leseratten (Books Worms and Reading Rats), "Spielen und Lernen", 1999, N5

3. Cornell University URIS Undergraduate Library. Skill guide N26 "How to critically analyze information sources.

4. American Library, 1997, N7/8

⁵ "Двадцать вопросов о работе с литературой на иностранных языках в детской библиотеке", ("Twenty questions about the work with literature in foreign languages in Children's library) М., РГДБ, 1993;

«Еще двадцать вопросов...» ("Twenty more questions...") М., РГДБ, 1997

⁶ «Незаданные вопросы» ("The questions, which haven't been posed") М., 2000.

THE COOPERATION NET OF ILUKSTE TOWN CHILDREN'S LIBRARY

The library has a successful collaboration with the 1st and 2nd secondary schools in Ilukste, Music and Art school, kindergarten, Youth recreation center, Day center of invalid's association "Cerību nams", Rauda Special Boarding school for orphans and the church.

The representatives of these organisations and institutions from the Creative council of Culture centre of Ilukste town, which was founded on 28 April in 1999. The purpose of council's work is to use the local creative and intellectual potential to improve the cultural life in the town, to provide the cultural education of the youth and children.

Every month, the second Tuesday, we come together on council meetings, during which we make decisions, analyze, access and express new ideas for organizing different activities in our town. Owing to the council's work, the cultural life in our town has become more active and interesting. The library participates in these activities, not only as an information source, but also outside its accommodations. The name of the library appears on the posters and in the local newspaper.

While working, we have made a tradition to celebrate 1st September - the beginning of the new school year. In 1999 the festival was called "My colourful summer", but this year it had a name "Flower's Carnival". The hobby group of our library performed a sketch about flowers and organized crosswords. The children and youngsters enjoyed "Dragon's festival", Christmas, Easter, Mother's Day's celebrations and 18th November festival and others.

The Creative Council works nearly two years, but our work has become more qualitative, visually interesting and enjoyable. While working in the council, we have much gained, for our common interests have drawn us nearer to each other, it has given us impulse for new cultural activities in our town, for recognizing and providing interests of our children and youngsters.

**Jurmala library association
Dubulti children library project
"Smile friend"**

Owing to the financial support of the Soros foundation - Latvia, the Dubulti children library in collaboration with Kauguri children library could realise the project "Pasmaidi, draugs" (Smile friend). The period of time from October, 1998 to June, 1999 was devoted to an elaboration of the library fond books, to an organisation of different enterprises like 3 new books presentation, the contests of drawings, projects about Jurmala, the contests of writings. Then lecture - discussion, 3 months course of the Latvian language and the children summer camp "Smaids" (Smile) took place, too.

A great gain for the library was a rich and varied exposure of new books about history, nature and geography of Latvia. There was a big enjoyment about the big books of games. The children of different nationalities were really satisfied.

During different enterprises the children got acquainted with the mousy Pīkstīte who became the symbol of the library. The mousy, beloved by everybody, together with children travelled in the new world of books.

The gratuitous course of the Latvian language lead by Dace Vancane was notable. The interest about this course was great. Instead of 15 children, as it was provided at the beginning, there was a group of 20 children. But finally, any way, there were no places for everybody. The parents could participate in the lessons. After classes, 2 times for week, the children could get any information about the themes they were interested in. At the very end of the course the children obtained "language skipjacks" - a toy and a greeting of the successful participation in the course.

The children from the Sloka primary school and the readers from Dubulti and Kauguri children libraries took part in different contests. As the result of all that the book "Mūsu mazās rokas Latvijai" (Our little hands for Latvia) was made. And for the birthday of the book the special present was made as well - "green Latvia" and "colour Latvia". "Green Latvia" was a grass sowed in the form of map. During the sowing children spoke a wish - latvia that they would like to see, what is it like? "Colour Latvia" was a map with coloured spots on it. These spots indicated the places where children would like to go. The children were really happy to see the new book with their drawings in it and their own sowed grass as well.

The contest of writings coincided with an approach of summer. That is why in the reading-room the annoyed gazette paper princess was replaced by summer princess in a new coloured dress. Then the children read the book "Pasakas par pasakām" (Fairy-tales about fairy-tales) by J.Baltvilks and their own fairy-tales.

The children camp "Smaids" (Smile) was a nice closing of this interesting summer event. There were 20 participants - 6 Russians, 1 - Ukrainian, 9 Latvians and 4 children from mixed families. All of them made friends already on the first day because the big part of them had participated in the enterprises mentioned above.

The camp was opened on the 14th of June by doll Uzrocis (Muff). He distributed to children "gloomy" balloons on which everybody wrote down their bad thoughts and devilries. After that they blew those bad balloons up and Uzrocis hid them in a bag in order to escape from a bad influence of all the bad thoughts during the camp. Everybody had just to smile. Because the smile, teamwork and happiness about being and working together creates an atmosphere of friendship, tolerance and understanding. Smile finds a friend and friend will always help with smile. When bad thoughts were hidden the moussy Pīkstīte arrived. She gave to children motley and coloured balloons. Then the little python Rūdis came, too. He wanted to fulfill his dream to become a lovely centipede. The children helped Rūdis to come his dream true. Every evening they sewed up one coloured led. That was the way the little python became a master of hundred coloured legs.

During the camp the children met the writer J.Balvilks, listened the stories about the Latvian and Russian languages, visited the museums of Aspazija and L.Bērziņš, watched the performance of the Jurmala Theatre - "Saules mazmeita" (Graddaughter of sun). Every day the psychologist L.Lūse worked with children, the pedagogue R.Rozīte had the promenades and played with them.

There was also a day of Mice when all the children transformed in mice, they draw mice, they had a make-up of mouse on their faces etc. There was a day of the Favourite Toy when everybody arrived with their favourite toys and acquainted them with others.

All the children declared that there was one bad thing about this camp - it was too short. Yes, it was obvious - one week was not enough for children. They were really excited.

Plan of camp's one day:

10.00 - 11.00 arrival, promenade, discussion about day's plan

11.00 - 12.30 classes in the leadership of psychologist

12.30 - 13.30 lunch

- 13.30 - 14.30 creative meetings, excursions
- 14.30 - 16.00 games at the see, drawing, reading
- 16.00 - 17.00 snack time, sowing og legs, preparing for homeward way.

After the camp the children frequented the library and they still come with a pleasure to the enterprises organised by library.

For the librarians this was an interesting abd active year what obtained new readers and rose the prestige of the library in the eyes of teachers and parents of children. This spring the parents came to the library, they called and asked whther the camp was not provided this year, too. Sadly, the camp did not take place because of financial reasons.

Lolita Dreimane, Ize Karsa
Latvia

Club "Sunflower" (Saulespuķe) in Children's Library

In September 1998 we received a proposal from the Latvian Language Learning State Programme to cooperate with the Russian-speaking young people in order to help them to integrate in the society.

So far the library cooperation with Russian- speaking young people was small, therefore we gladly accepted the proposal.

Starting the club activities we felt insecure. The main problem was whether we would find common topics, whether the young people would be active in discussions. Therefore we started with surveying the potential participants of the club - we chose the students from schools with the Russian language of instruction. We asked them about their interests, about the problems in school life and everyday life in connection with the process of integration in the latvian society. The students showed interest and were willing to cooperate. We established good contact with the teachers, too. Now the club "Sunflower" already has 2 years' experience.

The number of club members is about 20 (mainly grades 9 - 11) and we meet every Thursday afternoon.

Our doubts disappeared with the firt meetig of the club. It had gathered together young people who wanted to speak more Latvian, to speak Latvian, to learn more about the country, the native place and about themselves.

Together we planned activities, paying more attention to exploring the history, cultural and literary life of Valmiera city which gave deeper understanding of these things to the young people.

Several topics were dealing with the relationships among the youth, culture of behavior, fashion, health, international relations. Fruitful topic for discussions were the books by theologian Juris Rubenis. We read fairy-tales and spoke about life. Friendship, love, betrayal were the topics where our opinions were both common and different. The discussion continued together with Juris Rubenis and the publishing house "Zvaigzne ABC" in Riga.

In club meetings we also use different games, "brain storms", tests, group work. Every spring we organize excursions and hikes in the vicinity of Valmiera. We have been to Zilaiskalns, Sietņiezis, Baiļi kalns, the renovated Melngalvju House in Riga. As the meeting place of the club is the library, we talk a lot about literature and books. As a result, part of the young people were encouraged to start reading books also in the Latvian language.

Evaluating the club activities, we must say that the work with the young people has been successful. We did not attempt to create one correct opinion, but we learned to listen to each speaker. It is pleasant that the young people seriously think about the future professions and integrating in the society. Besides, we think that library is a successful choice for a club like this.

In the new academic year the club plans to continue its activities.

LIKE A FISH IN THE WATER

2. Book-talk – a method of achieving joyful reading

Reading promotion

My dear colleagues, I would like to thank you very much for your invitation, making it possible for me to be here and giving me the opportunity to tell you about "reading-promotion" which is a part of my work in our Public library of Laholm, Sweden.

Reading society

In order to create a reading society you have to win over the children, so that they get pleasure from reading and learn to read voluntarily.

Adults & children

Adults in one way or another can be persuaded, convinced or even forced to read a specific book. Not so with children; a different approach is necessary. The approach we use is based on informing the children of the various books available for them to choose from, allowing the children to find out for themselves which book kindles a spark in their imaginations, and resulting in them wishing to read the book you put in front of them.

Book-talking

Our task has been to develop and test the idea called "book-talking". This we have achieved after several years work and that is what I would like to tell you about today. How by awakening the child's curiosity about the contents of the book, the child's attention becomes focus on finding out more by reading that book.

Now I'll try to give you some examples taken from my daily routine with children who come to the library from the neighbouring school.

The fairy-tale-room

All of a sudden the class arrives, and they rush in to the Library, but just before they start to search for books on the shelves, I guide them into an area called "the Fairy-tale-room". Now when they are gathered and seated I talk for ten to twenty minutes to them about books. Today's class is the 4th grade, which means that the pupils are about 10 years of age.

"Today I've brought some books about girls and boys of the same age as you. I start with *"Drakskeppet"* (The Viking ship) written by Maj Bylock, a Swedish author. Main character is *Petite* a French girl, ten years old. This day

she finds it particularly boring because she has no one to play with – her brothers don't want because she is a girl, her sisters are too old, they think. One day she runs away from the castle, where she lives, just to be able to discover the surroundings. Suddenly she catches sight of a boat – and that is not a common little rowing boat, but one of the dreaded Vikings. To be caught by them is a faith worse than death, it's said. Of course she's kidnapped by the Vikings, and that is the beginning of this thrilling book.

And here is the second book I've chosen to introduce you to: "**Bara Tsatsiki**" (Only Tsatsiki) by **Måni Nilsson-Brännström**. Perhaps have you already heard of **Tsatsiki**, the boy who lives with his mother, she is a singer in a rock-band trying to become famous? Last year there was made a film based on the books about Tsatsiki. His father is an octopus-fisherman in Greece and **Tsatsiki** is thinking a lot of his father and is longing to meet him. **Per Hammar**, his best friend is playing football, and **Tsatsiki** also tries – but not with success, or perhaps you should say: Disaster and calamity. Instead he gets the idea of learning how to dance, not ballet but tango, waltz and that kind of thing. But how shall he manage that without revealing it to his classmates?"

Useful notes

Usually I talk about 4 to 7 books, sometimes about books that have something in common, a theme, the origin of the authors, sometimes with no connections at all. Very often I get feed back from the children, someone has already read the book or they just want to tell something or comment on what I have said.

Younger children

At an another occasion younger children, in e g 2nd or 3rd classes come to the library I of course talk about books suitable for their age. I pick a couple of easy-to-read books, some novels and also a couple of picture books. A book-talk could be like this:

"Do you know "**Lilla spöket Laban**" (Little ghost Laban)? He is of course a ghost in a castle with his family but he is a rather unusual ghost, because he is afraid of the dark. On the other hand he's best friend with the **Little prince Bus**. One day the prince shows his new swimming trunks, he is going to the swimming school. Tomorrow is the ending and the king is supposed to issue the badges. But he is prevented from attending, so where to find a stand-in? **Little ghost Laban** says: My father can do it! But is he really the right person (or should you say ghost?) to do this? He, who is so afraid, or rather, scared of water, and he can't swim. In this book you get the answer. The story is written and illustrated by **Inger and Lasse Sandberg**.

The next book is a picture book, and it is about a man called **Pettson**. He is living in a cottage in the country with his hens and a cat called **Findus**. This cat is a very special cat (as all cats are, I think). One day **Pettson** decides to do

a cross-country walk to show *Findus* what it is to sleep in a tent. Complications arouse! All the hens want to join in. I can only tell you that it isn't easy to sleep in a tent with a lot of hens... The book is called "*Pettson tältar*" (Pettson goes camping) and is made by *Sven Nordqvist*.

Here is a real long story with different chapters and a lot to read. It's about *Ludde*, an ordinary boy living in one of the suburbs of Gothenburg. He's playing football with the local team and during the Easter holidays they are going to a town a long way from home and play football in a big tournament. It's really exciting to go by bus all day, sleep in a sports hall and, of course, play football. The book is called "*Luddes förstacup*" (Ludde's first tournament) and is written by *Viveca Lärn*."

Book-talk to parents

We also try to inform about books for even younger children... or rather mainly to their parents. When a child is born in Sweden, parents regularly visit the Child health clinics to vaccinate the babies against diseases, weigh and measure the babies in order to see that they develop normally. The clinics also organise parental groups, with the purpose to educate the parents in questions of security, food, healthcare and other subjects. These groups mostly locate one of its gatherings to the local library or the children's librarian visits the group at the clinic. At such an occasion I always start to talk about the necessity of "owning a language".

I can say something like this: "Talk to your child from the very start. Not in his language, but in yours. Little by little, and sooner than you think, you will be able to talk with each other. Listen, talk, and attempt to understand one another. Don't regard your child simply as a child, but as fellow human being.

This is the time when you can give your child that absolutely vital store of WORDS. Without a proper vocabulary the chances are that your child will become what is commonly known as a drop-out. He will find it hard to cope, before, in and after school, and in adult life. Besides, one of the human rights of children is to acquire a language."

Every participant gets a copy of the leaflet "*To own a language*" intentionally to give the parents a brief information to read at home and perhaps remembering what I have said earlier that day. But of course I also take the opportunity to show them some good books. You could even say that books are tools for training language and communication.

"First of all a baby's picture book! These small books with pages in cardboard and pictures of animals or everyday things are perfect for your acquaintance with books and reading. As you're sitting together, with your baby on your knees, you talk about the pictures and are having a moment of nearness and security. In fact, in the beginning of your parenthood, that is most important thing to do, to get acquainted to your child and give it security and trust.

Later on you can introduce picture books with a short story, e.g. this one called "**Knacka på**" (Knock at the door) by **Anna Clara Tidholm** (I show some double-page spreads). Further on you introduce picture books with longer stories. "**Sagan om den lilla lilla gumman**" (The story of the little, little old woman) by **Elsa Beskow**. This is a true classical children's book (appeared the first time 1897!) and many of you perhaps remembers the story of the little, little woman, who is living in a little, little cottage with her little, little cat and her little, little cow. One day the little, little cat drinks all the milk in a little, little bowl on the little, little table, the little, little old woman discovers this and says: "Shoo! – and the little, little cat ran away to the forest and Never came back!" So it's said in the First edition, but the author had to make a supplement: "But perhaps he returned in the end." Many children have been thinking of that ending: 'What happened to that cat???'

Three years ago the author **Thomas Halling** wrote the story "**Sagan om den lilla, lilla katten**" (The story of the little, little cat) and persuaded and implored the artist **Gunna Grähs** to illustrate his history. At first she didn't want because **Elsa Beskow** and her picture books are so famous and well known, but fortunately, she decided to try. And she made those expressive, strong, angular pictures. The little, little cat in the big, big forest meets the big, big old man, who isn't as dangerous as he looks. The cat gets a new home, and all well that ends well. Or? What happened to the little, little old woman children all over the country asked? **Thomas Halling** and **Gunna Grähs** had to do one more book: "**Sagan om den stora, stora gubben**" (The story of the big, big old man) where the circle is completed by the cat's return to the little, little old woman.

Conclusion

These are a few examples of my way of doing this work with book-talk and reading promotion, and it is very important to stress: **There is no way of doing it that is the unique and correct one.** The only thing that is in common to every book-talk, is the fact that I always exclusively talk about books that I really love. How else could I transmit the delight of reading, inclination for books and be able to arouse curiosity for books?

Every children's librarian develops her own style to book talk related to her personality, skill and experience. And the only way to acquire this skill is to practice, practice and practice. And to share your experiences with your colleagues, but that is an another story.

New ways of transmitting literature and art to children

This presentation will hopefully give you a glimpse of how two projects try to increase the understanding and use of literature and art among children (and to some extent adults, too).

The most recent project is called "A rolling treasure chest – an art project for children". This project is taking place in the region of Nordhordland some thirty km north of Bergen.

The project started in 1999 and the aim is to:

Give children living in sparsely populated areas an opportunity to experience art of high quality, to open their mind to the variety in the professional art performance and to stimulate to further activity on their own.

The project should also:

- *give a better understanding of good art*
- *follow the children born in 1993 and 1994 through a three-year period*
- *Give teachers at the school and personnel in the kindergarten inspiration and self-esteem to broaden their concept and use of art in their teaching.*
- *Organise different arrangements in the library, where the children were supposed to contribute with their newly acquired skills in their meeting with the arts.*
- *To make an e-book. The book should contain pictures and reports from the project and also a bibliography for the teachers to find inspiration in the further work with the arts.*

How should this be achieved?

The region of Nordhordland includes seven rural districts. The largest by inhabitants has 12.000 and the smallest 700. The region has a very strong tradition of co-operation and even the libraries have an agreement of co-operation on cataloguing and exchanging services.

There are two bookmobiles in the region and one of these is designed specially to take care of the children's needs. This bus is called "Soria Moria". It is built in England and the interior is designed as a castle and the books lie in treasure chests.

The bookmobile is only driving in one municipality on a regular basis, but during the project period all the children in the region born in 1993 or 1994 would have the opportunity to experience art in their own schoolyard.

The arts that are presented are Sculpture, Literature, Dance (bellydance), Music and Opera.

According to the school reform of 1997 the children start school the year they turn 6. The reform also emphasises the teaching of arts and crafts. This means that a lot of teachers, who have no training in the arts, have to integrate arts and crafts in their teaching. The project aims to equip the teachers with some ideas and give them experiences of art performances with the children.

Each theme is organised as a tour. Before a tour starts the teachers are invited to a seminar in the library in each community. The theme of the tour is presented, the artist gives a presentation of his/her project and often some of the objects are exhibited. The librarian presents the books that can be useful preparing the children for what they are going to see or take part in. The teachers are given a list of the books and a leaflet with suggestions of what to do after the tour.

The children get a visit by the bookmobile twice a year.

The first tour was a presentation of a young sculptress. She makes her sculptures of soft fabric and some of them are 12 – 15 meters long (!). She has also made a film of the sculptures; this was also shown to the children.

This tour resulted in a lot of activity – the children made their own sculptures or they made drawings of “Luis, Synne, Hanne, Krulle, Leif and Saba”. Some had made a story of their adventures at the bookmobile and with some drawings this turned out to become a small book. The teachers used a lot of the books suggested and they reported that the children talked a lot of the actual event, but they had also some discussion on what a sculpture is.

The next tour concentrated on literature. An author living in Bergen was contacted. She had been working with some musicians from Burkina Faso in West Africa. She knew legends, fairytales, songs and dances from the country and for some days of the tour she would bring some musicians with her.

The seminar for the teachers was a good opportunity of giving response to the project leader on the organising of the tour and also to exchange ideas with colleagues. The teachers were given a list of books and a number of ideas to prepare the children for what they were about to experience. Some of the schools had already done a project on Africa and some had friendship schools in an African country.

Since this was in spring, the children should also plant seeds (kale bass) the same as some of the instruments were made of.

In the region of Nordhordland as in many small communities in Norway, children of different ages attend the same class. Some schools have a total number of pupils of 20 or 40. The teachers wanted to include all the pupils in the same class even if they were older than the original group of children that were the aim of this project.

Also the fact that a lot of children live in the countryside and have to be driven to school by parents or school busses made the planning of the tour quite a puzzle.

The tour gave the children an opportunity to exercise in retelling a story. The author told a story, taught the children a song and a dance and when they returned to the classroom they drew the story. Some parents came afterwards to the library and told us quite stunned that their child could tell the story fluently with a lot of details.

We are about to start the next tour in September, the theme is dance and the artist engaged is a "belly dancer" or Arabic dancer. The preparation of the tour is going on at the moment, so I cannot tell you the results yet.

There are two more tours to be prepared:

One on music – a well known percussion musician is going to deepen the understanding of rhythm in the children and the teachers and hopefully they are going to read books on music, use the song books and make some music themselves.

The last tour to finish the project is taking place in the autumn of 2001. The theme is opera.

The project leader has engaged a puppet theatre to perform an opera. In Norway there is only one opera house and this is situated in Oslo. There are few if any operas made for children and the project wants to introduce the children to this art in an easy and recognizable way.

The project has also its own web-site with a presentation of the different tours. We have planed to put some of the drawings and stories of the children into an e-book. This lies a little ahead, but we recognise the fact that the development of the e-book and the availability is going quite fast. So by the end of this project we will have a different solution of presenting the contribution of the children.

What will come of this project?

We hope that the children will become more open-minded to the different forms of art, and that they will allow themselves to enjoy art and take part in it as far as their ability goes.

We also hope that the teachers will use the tools they have been given during the seminars and the shared experiences with their pupils.

These are the hopes – the following years will show if we have succeeded. Anyway it seems right to use the time and resources of a library to introduce children and the adults around them to art and the different expressions of art in this way.

tXt

The next project I want to present to you is a program on promoting the reading of fiction to boys.

In 1997 a market survey on books and reading of books sent waves of shock and deep concern through the book trade, publishing houses, authors, schools and libraries. The survey showed that teenagers, especially boys 9 – 15

years old used less and less time to read fiction. In the period from 1991 to 1996 the time used to read in their leisure sank from 13 minutes pr. day to 7 minutes.

On the background of this survey, representatives of the booksellers, publishers, authors and the Norwegian Directorate for Public Libraries decided to start a project, which should last three to five years to increase the reading of fiction. The main target group is boys, but there is also an aim to get the whole population to read more.

I am going to concentrate my presentation on the measures addressed to the juveniles.

A group of librarians were engaged to contribute with ideas and suggestions on how to reach the non-reading boys.

The American Library Association has their own promotion of reading called "read". They get well known people and celebrities to promote books they enjoy and have read themselves on a poster campaign.

Would it be possible to do the same in Norway? The librarian group was very eager to try this out, but as with many good ideas this was stopped because of lack of money.

Instead money was given to establish a web-site to promote reading and the target was first and foremost boys between 13 and 16.

The web-site was established on the server of Hordaland county library and three persons were engaged as editors.

A small group of boys in the actual age were asked what they thought were the most important measure to get boys to read. They were not very specific, but they underlined the need to know whether the book they were looking for was the exact book they wanted or not. They had obvious problems asking an adult for help and would rather have an anonymous recommendation than some eager librarian telling them what to read.

October 1998 the web-site was opened and for one month the boys and of course girls in the 8th - 9th and 10th grade were engaged in writing a story on the internet as a kind of relay race.

The authors travelled to schools all over the country, 37 towns got visits from authors who presented their books or engaged the pupils in writing classes. The schools, libraries and booksellers tried to find new ways of co-operating and in some towns this gave a good start to further enterprises.

The experience of the first autumn with a heavily organised promotion of reading led to the conclusion that visits of authors are popular and make the young read.

The persons engaged in the "relay of writing" were already eager readers. It seems like getting boys who do not read to get interested in reading is a kind of engagement which has to start when they are very young. They are not "turned into readers" during a month of focusing on reading and also there has to be a broader view on what reading really is.

In 1999 the target group changed to 10 – 13 years, the schools were called upon to engage themselves in the month of reading which this time [should] emphasise “the hunt for the book treasure.”

The web-site was not the core activity and could use more space on presenting authors and recommend books to read. It also got a lot of mail from kids who recommended books to each other. Looking at the engagement and quantity of e-mails it seems that the recommendation of books is best done among friends or persons of the same age.

The web-site should not only play a role in promoting books during the month of reading, but also have something to offer the whole year.

In spring 2000 the editors of the web-site felt a need to split the pages in three, one page for children from 9 – 12, one for teenagers 13 – 16 and one for adults. The boys the editors had inquired at the start of the web-site had pinpointed the importance of not to be linked with kids.

The adult person has a great impact on the lives of young people whether they or we like it or not. So to get teachers, librarians and parents to focus on reading there had to be some pages pointing at resources which could give some ideas to their teaching or general attitude.

The web-site got three authors to create “schools” – how to write a poem, how to write a story and how to write non-fiction.

The “schools” got their own design and the children were asked to send their poems and stories and get comments from the authors. There were not many that used this opportunity, but still for the few participants this was an important and encouraging event.

This year the month of reading will focus on riddles – “find the word”. The children have to read some pages of a number of books printed in a folder to find the answer, but the hope is that they will find the books so exiting that they can’t stop.

Is it possible to make a reader?

I would not be a librarian if I thought this was impossible.

To make a reader it is necessary to create an environment of reading, an acceptance for using time reading and a sensible way of promoting books.

Is promoting books via the Internet sensible? Possibly – when the Internet is one of many ways, but still the Internet lacks the giggling enthusiasm of a dear friend or the stars in the eyes of your own librarian telling you of the latest highlights of reading experience – and that is perhaps the most important way?

**Children's creative works and the problems of information
and cultural interaction in Children's Library**
(on the basis of the Foreign books for children library)

Introduction

The Foreign Literature Department into the 3-rd branch of Saint-Petersburg Central Children's Library by the name of A. Pushkin was opened on the 1-st of September in 1994. This day we can consider as a birthday of Foreign Books Children's Library. In the Foreign literature department we have more than 7000 units of books, and also we have a fund of audio- and videocassettes, newspapers and brochures. The most of books are in English, German and French, because these languages are the most widely-distributed in schools, but we also have books in other European languages, and in Japan and Chinese. The Russian fund is completes with taking into account the specification of the branch: the propaganda of foreign literature and culture among children. All the departments of the branch are working in cooperation, and all the departments are taking part in our measures.

When the department was opened, it was decided to organize it not only as a source of foreign literature for children, but also as a methodological co-ordinational center in which there would be worked up the methods of working with foreign children's books. It should be taken into account, that libraries now are a few places, when children can get a pleasure and leisure free of charge. So, the libraries are fulfilling the function of social protection. All books, video- and audio materials are given free of charge. It's of no small importance for children from the families of modest means, because the text-books and cassettes are very expensive for their parents. Owing to the work of our department they can realize their right to gratuitous education.

At first the department was mainly put in working with schools which are not specialized in studying foreign languages, because the special schools have, as a rule, enough foreign books in their own libraries. But our measures are attractive both for beginners in studying language and for those who knows it well, because they are intended for different ages and different levels in studying languages.

The library works in collaboration with such organizations as Goethe Institute in Saint-Petersburg, The British Council, Alliance Française. Moreover we have connections with Estonian Ministry of Culture and Club of Russian romance lovers (Tallinn), different musical and art schools. The information support is given by the newspapers

"Пять углов" (5 corners) and "Твоя Семья" (Your Family; the previous name was: "Мальчик и девочка" - "Boy and Girl").

The main tendencies in the Library's workings

After many years of isolation Russia have begun to regulate the connections between itself and European countries. It made, on the one hand, the tendencies of orientation toward the common of all mankind to be actualized. On the other hand it stimulated great interest in foreign culture and in studying foreign languages.

The main mission of our library is the propaganda of foreign literature and culture. With the object of this there are conducted many measures: literature and art competitions, meetings with foreign students, exhibitions, performances.

Every year, on September, we have meeting with Japanese students. We invite pupils from special schools, who studies Japanese, and all our readers, who are interested in Japan and it's culture. Our guests can observe Japanese books, which we have in our fund and new issues of the magazine "*Космёп*" (The Fire). It's a Japanese magazine, dedicated to Russian literature for children. These meetings are very interesting both for Russian pupils and for Japanese guests. Therefore we decided to continue our work with Japan. Next spring a great festival of Japanese culture will take place in Saint-Petersburg. We propose to prepare an exhibition and a small carnival with the participation of teenagers, who likes Japanese commixes "manga".

We work also with European countries. In 1996 there was an Austrian program: meetings with famous Austrian writers: Marianne Gruber, Felix Mitterer and Martin Auer, presentations of their new books and competitions of composings about Austria. In 1998 two German students had a work on probation in our library.

In 1998 a great Australian festival took place in our library. It's program was enough rich: exhibitions of Australian children's art works, and pictures of Australian professional painters, quizzes, concerts and so on.

In 2000 - 2003 we propose to extend the sphere of our interests and to give the matter not only though foreign countries, but also though the ethnic groups, who lives in the city and the region. Since Saint-Petersburg from the very beginning was a city of internationally, the library can't leave without it's attention the problem of international contacts. We hope to receive the assistance from The Ethnographic Museum in Saint-Petersburg, from different national organizations and clubs. This program is called: "Saint-Petersburg - the City of International Culture" and it dedicated to the 300-th anniversary of the city (2003). The fulfillment of it is one of the main directions of our working in the near future.

The Creative Measures in Library's working

The most impressive of the measures are literary and art competitions and exhibitions of children's art works. They are very interesting and they attract many children, not only from art schools.

In 1999 the anniversary of A. Pushkin was declared as a theme of international, Russian-Estonian project "Children are drawing Pushkin". More than 80 children took part in the final round. Most of them are the members of some art-schools. The works were exhibited in the library from June till September. In 1999 there was also a project "Book Jacket for Alice", which was dedicated to L. Carroll's birthday. The children were proposed to create an original jacket for books: "Alice in Wonderland" and "Through the Mirror". The competition was conducted in common with the Saint-Petersburg Foreign Contacts Committee, the British Council, the book-trade "Snark", the publishing-house "Азбука", and the newspaper "Пять углов". The cooperation of such different organizations is a rare, but very successful event. To our pity it's difficult to organize some measure, which would be interesting both for librarians and for book-traders. Thanks to our partners we could reward all the members. Except the traditionally prizes there were given the rewards for "Very nice Rabbit", or "Very romantic landscape" and so on. This year, within the limits of the program "Saint-Petersburg - the City of International Culture" our library and the Club of Russian-romance-lovers (Tallinn) conduct the 3-rd international competition of children's art-works, named "The personages of Scandinavian and Estonian Literature". The exhibition of the works of the 1-st round was opened on 19-th of May. The 2-d round will take place in Tallinn, this autumn.

Except these large projects, many small exhibitions, often conducted on readers initiative, are regularly take place in the different departments of the library.

The conduction of literary competitions is a new but very promising form of library-working. Last year we proposed to translate some poems by Goethe. This work is rather difficult for teenagers, but they were equal to the task. Some of their translations were published in Saint-Petersburg newspapers and magazines and were appreciated at their's true value. The main difficulty in this working is that we don't have our own press - some bulletin, or newspaper - and we can not publish all the works. But we'll continue this work, because it's very interesting and useful for our readers. This year we'll conduct a competition dedicated to the anniversary of Saint-Exupery. We hope that we'll help young writers to realize their talents and that this work will turn into a good tradition.

The performances are not less successful. As a rule, they are connected with some jubilees or holidays. To our sorrow, senior pupils are rarely interested in this, but the juniors like the performances very much. Sometimes they organize performances on their's own, or with assistance of the Junior Department of the library, but mostly we invite young actors from art-schools. We are in contact with art-school "Zaozerye" and bilingual theater "Cromlech", where children play in English and Russian. All the rewardings of our young artists and writers are accompanied by performances.

All this non-traditionally forms of library of working are not only pleasure. They are extending children's interest in reading and learning. After taking part in such measure one child can rise his self-appraisal. And we always ask the teachers to take into account this works when they appreciate children's ability for original working.

Inference

The social situation in Russia now is very contradictory. On the one hand we have many new schools with new programs and high charge for teaching. On the other hand - many children from the families of modest means have to study in schools, in which there not enough teachers and the classes are overfilled. Many teachers are not ready to this changes, the children's mistrust to the adults is rising.

Children's libraries in Russia are independent from schools, so our contacts with children are not formal. All the libraries have special apartments for concluding measures - we have a videoroom, and a concert-hall. At last, libraries are open to children from all social groups - the librarian service in our country is free of charge. All this reasons help the libraries to turn into centers of good pleasure for children. We'll continue our search of partners and patrons, and also - contacts with some press. We think, our methods will be interesting to librarians and teachers and all those, who works with children. We hope that our work will be helpful for all young peterburgians, who wants to realize themselves and to find their real talents.

**"Into the text" – a project to encourage reading and develop
literary skills among children**

(by The Norwegian Institute for Children's Books)

Norwegian literature for children and teenagers has been subject to a substantial artistic development during the recent decades. The number of translations into foreign languages has increased and Norwegian writers have been winning international prizes. Newly published literature for children and young readers is constantly being evaluated and 1550 copies have been bought, to be distributed through school libraries and public libraries by the Norwegian Council for Cultural affairs. Obviously, good literature for children and young people is available, but is it being read?

According to statistics and reports on reading habits among children and teenagers, the answer is no. Research shows that young people tend to read less than earlier – especially boys seem to be choosing other kinds of activities than reading in their spare time. This summer there was a discussion in the Norwegian newspapers where books based on boys' interests and experiences were asked for. The books were to be entertaining and uncomplicated. In a feature article in *Dagbladet*, one of the most important newspapers in Norway, (Aug. 1, 2000), Lise Knutsen, writer of children's books replied, "Why should we write books about the well-known and familiar? Why books about boys who go fishing for boys who go fishing? The really great reading experience comes when you are taken along into a different and unknown universe. If children learn that they are always supposed to find things that are familiar – i.e. read to identify with what they are reading – they will often react negatively to texts, which are a little more complicated. And if the text seems too difficult, it tends to be put aside. The Norwegian Institute for Children's Books (NBI) observed that several newly published works were more or less disregarded, even if they were very good from a literary point of view, and asked, "Do young people need assistance in obtaining literary competence?"

The NBI applied to the Norwegian Council for Cultural Affairs for financial support for a 3-year project to inform about and promote literature, by trying to find ways to develop this competence as well as stimulate the ability and urge to read. The project was called "Into the text", and the main objective is to help the young readers "get more out of a text and eventually want more demanding literature – and finally, remain readers as adults".

The British author and researcher Aidan Chambers claims that grown-ups more easily manage to get into a text, become part of it,

without losing themselves. For a child to be able achieve such a competence it is essential to open up to different kinds of reader experience, enable them to master various types of texts. In his book "Booktalk" (1985) Chambers maintains the fact that pupils sometimes need assistance to make difficult works accessible. According to Chambers the most crucial single factor as to making children want to read "adventurously", i.e. being able to enter a text without all the time sorting out and getting annoyed by elements that are not in agreement with his or her sense of reality, is an understanding adult who is genuinely interested in literature. However, a lot of the intermediaries in schools do not feel like such an adult. Teachers very often have little knowledge about recently published literature. Besides, they often lack skills for handling literature such as the national plan for primary and secondary schools (L97) calls for. In spite of the growing acknowledgement of literature for children and young people, the literary establishment has done very little to focus on this kind of literature. Information to parents, teachers and librarians leaves a lot to be wanted and is not very good. That is the reason for the poor preparedness of the very important missing link between the new literature and the young readers.

The NBI maintains that for such a project to be successful, it would be necessary not only to focus on children and teenagers, but also on the professional tutors, primarily the teachers. Teachers have a great need for information, inspiration and professional guidance in their work with the new literature for children and young persons. Then, and then only, a teacher may serve as a catalyst, being an adult who is genuinely interested in literature, being able to arouse children's desire to read different kinds of texts.

In Scandinavia, Danish scientists have been doing research on different methods to increase children's competence as literary readers. The NBI has close connections in these circles, and our project may therefore take advantage of ideas and experience, which have not yet been published. One of the Danish researchers, Vibeke Hetmar, has already been to Agder, giving lectures to the teachers of the project, in order to increase their competence as literary tutors.

The project is aimed at the intermediate level, i.e. pupils between 10 and 13 years of age. It was essential to choose pupils young enough to be open-minded and motivated for reading. This age group has finished the basic level of learning how to read. However, even if they master the art of reading, they need inspiration and attention as readers. The results of the so far most extensive international scientific research on reading abilities, the IEA-study, support this theory. As to Norway, the 9-year-olds had far better results than the 14-year-olds. By increasing the literary competence of the children between 10 and 13, it will be possible to

reverse this unfortunate trend. Another good reason for deciding to work with this age group is that their teachers very often teach more subjects than Norwegian only. This way, it will be possible for other subjects to be integrated in the project, e.g. by studying different kinds of non-fiction literature in the social science classes. Since a lot of non-fictional books tend to use fiction, this kind of literary competence is needed in the young reader.

The two southernmost counties in Norway, Aust-Agder and Vest-Agder, were chosen for the project. The Norwegian Institute for Children's Literature has already got a close relationship and co-operation with Høyskolen in Agder, which is the most advanced college in Norway as to children's literature and pedagogical literary studies. The local office for culture in this area has also been involved in different kinds of literary programs, and our project intends to strengthen the bonds between the school section and the culture section.

The project was to be run by a person who could work half time on the project and Marianne Lillesvangstu was engaged. She is an experienced and very devoted teacher, who has also been a part-time employee as a library tutor at Pedagogisk senter in Kristiansand, the largest city in Agder. Through her central position in the school sector as well as in the culture section, she was very familiar with the local professional experts. From the very beginning she would be able to work actively with the municipal and cultural authorities. Besides, her close relationship to the school sector would enable her to get in touch with headmasters at an early stage, so that the project could be taken into consideration when the teachers' plans were set at the start of the first term of school this year.

Which schools to pick for participation in the project was an important issue. Only schools with an administration willing to organize for the teachers were in question. Originally, there were supposed to be seven classes in the project. Many headmasters regarded the project as a way of upgrading their staff professionally. Eventually, nine classes from five schools were chosen, the schools being situated in three towns and one village. The so-called project group consists of the project leader and the nine teachers. This group is supposed to work experimentally. During spring term 2000 the group has prepared for the work with the pupils, finding texts and discussing methods, planning to start the project in the autumn 2000. They are also prepared to let the pupils suggest certain texts, so that the choice of literature will also be based on the wishes of the pupils.

In addition to the project group, a so-called "planning group" was established, consisting of the project leader, two of the teachers, one representative from Høyskolen in Agder, a representative for the public libraries and myself, representing the NBI. The members of the planning

group are supposed to work out plans and educational material for trying out the project in the schools. Besides, the planning group is to initiate co-operation with representatives for the local cultural authorities, bookshops and youth clubs.

Four local public libraries have therefore been linked to the project so that each school can co-operate with a local public library. After having been informed about the project in parents' meetings by the project leader, the parents have declared their support of the project. In order to inform the local public and the professional environment about the project, the NBI has had a poster and an information folder made. The folder sums up the intentions of the project this way:

- giving teachers and pupils knowledge about recently published literature for children and young persons
- giving the pupils reading experiences and inciting an ever-lasting joy of reading
- developing new methods to enter the world of literature in order to strengthen the pupils' literary competence so that they may enjoy different kinds of literature
- preparing for co-operation between schools and local cultural authorities in the field of literature

Once again I would like to stress the cultural aspect of this project. It is not just a school project – and the leader of the project actively works to bring in other actors. The project is meant to have a stimulating effect on the school libraries as well as the public libraries in their work, and the local bookshops are also involved.

The choice of literature and teaching methods is not only supposed to give the pupils adventures and stimulate the joy of reading, it is also meant to build up their literary competence. Our project intends to test different approaches in the study of literature. Dialogue about a text, the writing of log after having read a text, workshops for writing, the use of drama and film with a literary aspect are all methods to develop the comprehension of a text in such a way that the pupils may learn to enjoy various types of literature. For pupils of this age group a certain variety would be crucial, and the literary material will be chosen among the most recently published literature of different genres. The national plan for this age group focuses on the study of recently published books for children and young people and the stimulation of text understanding through literary discussion.

This autumn's work in the class will primarily be a mixture of reading workshops and the writing of log, a book in which the pupil may share his or her reflections on a text with the teacher or fellow pupils. Reading workshops at school is an essential part of the project. A lot of teachers feel that letting the pupils read fictional literature in school is a waste of valuable time, but leaving space for periods of silent reading is a

signal to the pupils of its significance. Research has concluded that very many pupils do not voluntarily start reading a book at home. If they, however, have had a good start at reading at school, reading on is not such a big step. They may then experience that reading is a source of joy, not only a means of achieving knowledge. Beside books lent from the local school libraries and public libraries, Norwegian publishing houses have donated 50 titles of 4 specimen each so that the pupils may form groups to read the same book simultaneously. Different genres are represented. Some of the books are also available on tape, to ensure poor readers the chance to experience and discuss literature, which would have been difficult for them to read on their own.

The planning group and the project group in co-operation with the NBI have chosen the books. Several meetings have been had to work with the books that are available in sets. Based on this choice of books the teachers have discussed how to work with various literary aspects, e.g. story telling techniques and the building of suspension and how to evoke curiosity towards the text - as to *what* it tells and *how* it is told. Besides, the teachers have discussed their own ways of imparting literature: "What kind of questions can be used when talking with pupils about books like these?" It is crucial to make both pupil and oneself aware of the fact that the point of view of the teacher is not the only correct interpretation, but one among several possible ones.

As a starting point, the teacher has chosen a book to be read aloud in class. Eventually, the pupils are to decide by themselves which book to read on their own. Sometimes they will be the only one in class to be reading a particular book; other times four pupils may be reading the same book at the same time. This will give them a possibility to discuss in groups and co-operate with each other.

When reading a book the pupils are supposed to stop and write in their logbooks - sometimes on their own initiative, other times initiated by their teacher. When the teacher for instance has asked the pupil to write something about "Things you have noticed" or "Some ideas about what you have read", the teacher will easily see what has caught the attention of a reader and what reflections he or she has on a certain text. The teacher is supposed to give each pupil individual feedback in his or her logbook. This enables the teacher to have a dialogue with each pupil. All pupils are heard in a completely different manner than what is possible in an ordinary class discussion, where as a rule only a few of the pupils take part. This written dialogue between teacher and pupil will give the teacher a chance to adjust his or her tuition to each individual. The pupils may use their logbooks as a starting point for a group discussion. The fact that each pupil has written something before a discussion will make it easier for all pupils to have a say. During such conversations with fellow pupils it will become clear that a text may be

read and interpreted in various ways. The pupils may experience the excitement of *entering into a text* for a second time. For the teacher the logbook gives a possibility to develop a pupil's literary competence by building on what a pupil has actually noticed about a text by posing relevant questions. Such questions may develop a child's fictional comprehension in such a way as to enable him or her to see both the level of the plot as well as the level of interpretation.

An evaluation is to be done by the planning group and the project group once every six months. Each class is also going to take part in the evaluation during the project.

Participation in the project is to be visualized in posters and folders in the schools, the public libraries and in the bookshops. The pupils are to be active in this visualization process by making exhibitions in the public libraries and bookshops, and last, but not least, by participating in various cultural events. This autumn, for instance, some of the pupils from Kristiansand are going to be present during "Authors' days", being dressed up as literary characters and taking part in a street parade. The project leader is going to prepare for news reports from class activities and for the printing of book reviews written by the pupils in the local newspapers. The project has also been focused on in the media through a major opening show in the largest cinema in Kristiansand in September.

It will also be possible to keep oneself posted on the project through NBI's homepages on the Internet. In addition to information on the project and its special field, we have made a database, listing up lecturers giving speeches on issues related to literature for children and young people.

Regarding the project on a long-term basis, research will be made and the results will be published. Two scientists from Høyskolen in Oslo, college of education, are interested in finding out in what way literature and cultural stories form an important part of identity and identity building. How do the pupils internalise literature? May reading – and the interpretation of literature – help to give existential hope and show ways to cope with difficult matters in real life as well? The two scientists will concentrate on one of the schools. Among other things they will observe how the pupils interpret texts by interviewing them. Furthermore, they will let the students relate to fictional texts by making them write their own texts, like e.g. monologues and diaries. These techniques will let the researchers gain insight into how pupils interpret a text. A research report will be published in 2003.

From the very beginning the NBI and the project leader made it clear that other people who were in any way interested should be able to utilize results and experience won by this project. Others may use the methods and ideas about interesting teaching methods afterwards. Through the close network of the NBI and the colleges, we will be able to

reach students. Pedagogisk senter in Kristiansand co-operates with other national pedagogical centres – and has ideas about a wide-range collaboration in the field of teaching recent literature for children and teenagers, based on results and knowledge won through our project. Moreover, the project has been connected to *!les*, a national organisation, working to promote and stimulate the want to read by initiating and co-ordinating various nationwide schemes for reading.

The project "Into the text" is to be exposed through various channels, but first and foremost, young readers are to have the opportunity to develop themselves as readers – as Karin Beate Vold, director of the NBI, stated in the opening show with all the pupils present, "It is the reader who grasps the text – in his or her own way. The objective is not to read *the most* or *the fastest* or *the most correct* (without stumbling in the words). The objective is to find a way *into the text*. Then you will see what it wants to tell *you*, yourself."

Jaana Tyrni
Finland

THE BOOK GAME

A co-operational way to teach children library skills

Ladies and Gentlemen,

it's a pleasure to be here in Latvia with you. My name is Jaana Tyrni and I work as a information specialist in Tapiola branch library in Espoo. Espoo is the second biggest city in Finland. The city is situated next to Helsinki.

Tapiola library is a part of a cultural centre. The location is ideal in close proximity to shopping streets. We have about two thousand daily visitors. In the morning before opening hours we have story telling hours once a week. Nearly every day we give children of all ages guidance in library use. I am going to tell you about this co-operation we have with day care centres and schools.

In Finland, public libraries, day care centres and schools have co-operated with each other for decades. After spending years helping children get acquainted with the library, one begins to feel empty and wishes to find new ways to perform this demanding task. In the past years we have had many different projects for creating new work styles, the most successful of those have been Matilda, telematic literature circle (www.edu espoo.fi/~matilda1/matilda/index.htm), the Book Talk and the Book Game (<http://espoonkirjasto.mork.net/kirjaleikki/bookgame/index.htm>). We have also special www-interface for children to our library database

called Plussie (<http://www.libplussa.fi/plussanen/eng-apua.html>). Since we have already heard about Book Talk and other literature projects, I will today concentrate on the Book Game.

A couple of years ago we started to ask ourselves how we could pass on library knowledge to the children in a happy and non-forcing way. We wanted to function more according to the wishes of the children, tell them the things they want to know. That's how we came to begin our experiment, which we named The Book Game. The original idea of The Book Game is developed in Sweden. In Swedish it is called Bokleken. The basis for our project has been to educate through co-operation.

I will present to you the main ideas behind The Book Game as well as how we have applied the game in practice, in Espoo.

LEARNING

After years of instructing children on how to use the library, one may start feeling like a robot. The visits begin with asking the same old questions: who has been to a library before, who has a library card, how are the books organised etc. It doesn't even matter if the visitors are toddlers or in high school, the questions remain almost the same. Children are usually asked questions that the person asking already knows the answer to. Even those that have visited before aren't really capable of remembering what was discussed during the previous visit.

This is how we felt before coming up with the Book Game. One couldn't help but ponder why children's library visits exist. If the visits' *purpose* is to be educational, as would seem to be the case, are the children *really* learning or are the visits just a pleasant break in routines for the kids?

That's why it seemed necessary, at first, to base the Book Game on learning. It had been quite a few years since any of us instructors had been a full-time learner. That's why we decided to find out about some of the views on learning today. Pre-school education has been discussed widely in Finland during recent years, and we found some answers to our questions by studying this subject. That's how we find co-operational learning.

It is extremely liberating to know that, during the short period of time one has with a class, it isn't necessary to overpower the students by telling them *all* about libraries. It isn't even necessary to inform them about the system used to classify books, what the penalty is for returning a book late, etc. All that is needed is the creation of an atmosphere of wonder and fascination - then there will be a natural interest in the library and its books.

Apart from curiosity, thinking also requires action. Thought and actions are related to each other. Children learn by doing, and watching other people do things. Therefore, a librarian doesn't have to be the one

doing all the talking when children visit - it is better to have the children join in while performing actual everyday tasks. It was A.S.Neill that stated in his classic, "Summerhill", that the signs of success are the ability to work with pleasure and the capability to live having a positive attitude. That is why one shouldn't worry about work being delayed because of children's visits, but should be happy about working together with the children!

Wondering and doing create co-operational learning. As we keep in mind that we are learning together as equals, learning becomes a joy instead of a burden. Children usually already have experience about books and libraries. This experience should be appreciated, as most encouraging in learning is the feeling that one really *can* learn.

EQUALITY

Experiencing joy and learning - what fine goals! Why then are learning situations not always pleasurable and full of wonder? To feel joy and wonder seems to require a relation-ship of equals. Thoughts tend to freeze when affected by fear, humiliation and oppression. Most of us in the elder generation have memories of being humiliated, which state would completely hinder our last ability to answer the teacher's question correctly. Security is a much-needed trait in order for thought to develop.

The traditional situation of submission between child and adult is not just a problem of the individual. Of course, adults often fail to remember their own childhood and therefore misunderstand children. However, the basic structures in our society are such that they are difficult for an individual to break. In many institutions, adults have been given the keys to exercise all power.

All of us desire to be equal, very few would confess having a will to be a tyrant. That is why it is so difficult to admit to having unequal behaviour.

Inequality hinders the development of the ability to think. A prerequisite for delightful learning is that the children, along with their knowledge and experience, are much appreciated. In a situation where all are equals, everyone can learn from each other. Each individual has permission to explore, try and fail. Even adults have the right to fail, and examine their point of view.

The rhythm of interaction is a fundamental ingredient in treating children as equals. However, sometimes children are so very quick that it seems as if there is no chance of being able to recognise all of their needs. We have also oftentimes noticed that instead of lengthy answers, children await response in the form of action.

Another aspect concerning the rhythm of interaction is not rushing things. There must be plenty of time to spend with the children. An entire visit may be used up trying to figure out a single matter. It may be

difficult to accept that it is better for the kids to learn one interesting thing well than it is to have them hear an entire lecture on the functions of a library, but it is worth pondering which of the two alternatives benefits the little visitors more.

In traditional teaching, a certain unequal practice is widely used. It has to do with making questions and answering children's inquiries. The children are asked questions to which the person asking knows the answer. Because the kids know this is so, they feel the situation is degrading. How we handle children's questions tells a great deal about how equally we treat them.

Children's questions

Children ask adults questions in order to receive information. Grown-ups, on the other hand, ask questions to inform and teach children. Children's questions are often shorter and more subtle than those made by adults. Thus the conversations between children and adults are often governed by questions posed by adults and answers to these inquiries.

Adults often underestimate children's capability to think. We have been taught to feel that the way kids imagine and make up things is naïve and immature, compared to the rational way of adult thinking. In a philosophic sense, though, children think in a very rich way, because their world is not yet "ready". A child asks who he is, where he is. There are no boundaries to limit children's thinking. They can still wonder, and wondering is where philosophy begins.

When talking with children, we should avoid trying to impress them with our knowledge of things. In the library, we are used to conveying information to people and so our own level of awareness has been an important part of our "professional identity". Of course we should be proud of the knowledge we possess, but at the same time respect what other people know - that includes children. With the knowledge we have, we might even scare a child instead of helping him with his pondering.

Finnish researcher Monika Riihelä has studied four different child institutions. In her research a comparison is made between the welfare clinic, the day care centre, the school and the library. The study describes how the professionals deal with children's questions.

Of the institutions studied in this research the library appears to be the only institution with the kind of general service principle which makes children visible and audible. In the library children's questions are at the heart of interaction. The library stresses the child's initiative and desire for knowledge.

In the other institutions children are not even seen as clients. The clients are their parents and the children themselves are so called "tacit

clients" in the background. The library is an exception where the activities have been developed with the viewpoint that the child is a client. In the library children learn that their questions are valued just as they are. They also learn to act independently.

Now I like to read you a citation of Monika Riihela's study. The citation is quite long, but according to my opinion it is really illustrative. She describes a situation in the library of an average city.

A choreography with a fast rhythm

"In the midst of the children's section is an information desk which the kids find natural to approach. They seem quite used to getting answers. The library tries to train the children into finding literature by themselves. However, the librarians do tend to move around swiftly from one shelf to another, popping by the computer -if necessary- to retrieve current, fresh information. Amidst their motion, the librarians listen and reply to kids with a similar, fast rhythm that children use to communicate. The librarian doesn't leave the child standing alone between the rows of shelves. On the contrary, the child is taken along from one place to another. When I followed with a recorder at hand, I noticed that in order to hang along one must be very quick. The library seems to have its own choreography with a fast rhythm, a choreography where the workers draw their own invisible lines. The main idea seems to be, that children's questions are answered directly with words and movement. If an answer is not found immediately, the subject is investigated with the child who asked and the computer. The librarian's manner of working accepts the way kids think, and children are treated just as adults are at the main information desk.

Most remarkable was the way the librarians treated the children with respect, as equals. The child's age was of no concern - the worker would always politely ask what the child is looking for or answer a question. The staff also welcomed children to do their homework in the library. The place felt like the city's living room. Once a teenager came to ask if she could have some paper. The librarian replied without hesitation: 'Yes we do. Here you are.' A researcher as myself, who is used to methods of education, was somewhat astounded. The librarian didn't ask why the paper was needed, but replied to the inquiry with action. The atmosphere in the library was quite different compared to other places that practice within the field of customer service. Here, a child is a highly regarded individual. When I asked if the workers aren't desirous of issuing a command every once in a while, I was told that sometimes it is difficult to control nerves, but 'we try to remember not to get angry, because some day that very child might be making decisions over how much money to grant the library. So it's best to stay calm and treat everyone as a customer.'

PLAYING - the delightful way to knowledge

Once you have decided not to bore the children with a monologue about the library, you must plan how to use the time the children have for their visit. In co-operational learning, children's natural ways of learning are rated highly. Most important of these natural ways is play. Playing is a "way of life" we learn in our early days and which we can develop and cherish throughout our lives.

You must permit the children and yourself to play. Playing is voluntary and shouldn't be forced. On the contrary, you can create an atmosphere which encourages play. The act of playing should not be bound and crudely used for the purpose of learning. Adults can operate in such a manner that the playful attitude and curiosity of children is sustained.

Children are always playing "something", there is a theme for their play and games. There are plenty of subjects for games in the library. Children are eager to play "library" if they are allowed to do so and playing isn't controlled too much. By playing library, children analyse and organise information they already have about the subject, and which they acquire more of.

Essential ingredients in fun and games are movement, noise and even danger. It is just these matters that are difficult for us adults to learn. How can running and shouting be accepted in a place where peace and quiet should exist, the library? The music section seemed like a fair enough place for us dance, but when the children progressed to play hide and seek between the shelves of books, the mind was boggled with the question: "Have I lost control of the situation? Children can't be allowed to take this area into their possession, can they?" According to the guru of liberal child raising, A.S. Neil, adults simply have to accept and tolerate the fact that children are noisy by nature - at least when they play.

Movement and danger aren't amplified only in researchers' discussions on play. When I asked my son what he was going to play with his friend, a six year-old replied: "Hannes and I are going to play speed and dangerous situations!" Even the Swedish picture book character "Wild Toddler" likes danger:

*Allt som var farligt,
ville bebin göra
och mammans tjat
ville bebin aldrig höra.*

*(All that was dangerous
Was what the toddler hoped to do,
And his mother's nagging
Would he never listen to.)*

Getting some fun and games started in a library may not seem easy, but once you're on your way, it can be difficult to quit. Learning is so much easier when it happens through playing! Joy awakes and boredom

petrifies the imagination, and the will to learn. At first one might wonder whether the essential knowledge (according to adults) can be learned through playing. After our first experiments we were relieved to notice that most of the things we used to "load" into the children during visits had now come up all by themselves.

We now have the courage to more freely believe, that the children's own goals are the most important goals. It is important that kids learn that which *they* think is significant about libraries. Finnish researcher Matti Bergström gives us something to think about when he asks whether it is ethically correct to try to mould our children into individuals that support our adult world, when at the same time we suppress the goals they have by nature.

But I truly believe that children really are skilled at having a good time. All we have to do is try to hang on when they get going!

TOOLS

And then when you have decided to be eager and enthusiastic, what do you need? Well, it is difficult to play alone, so there must be a group of children close by willing to play with you.

Most important, though, is that you allow yourself to get lost on the bookshelves of The Book Game.

The group

It's no good playing alone. To be able to share moments of happiness and togetherness, one must have a group to play the Book Game with.

Suitable participants for the Book Game, children between the ages 4 and 7, can probably be found in a school or day nursery near you. Perhaps there's a group already visiting your library? Or, if you are a teacher or working as a nanny, why not initiate contact with your local library concerning the matter? After all, communication is a two-way thing.

If you are playing the game with several groups, 6-7 children per group, it might be a good idea to come up with names for the groups. It's fun to be able to say "Bats, come here, it's the Robots' turn to try!" This way the kids will also have an easier time remembering which group they belong in, and getting things started won't take as long in the future.

It is quite important that a group has its own base, or nest. Find yourselves a nice, quiet place where everyone has enough space. In this base, tales will be listened to and each session of play will be begun and concluded. There will be a chance to chat here, and a place where each visit's stickers can be pasted, perhaps even the opportunity to draw will be provided if there is time to spare. And no strangers are allowed in this base! (Although spying isn't forbidden.)

visit's stickers can be pasted, perhaps even the opportunity to draw will be provided if there is time to spare. And no strangers are allowed in this base! (Although spying isn't forbidden.)

You

To carry out the Book Game is to play with the children. Reserve the right to be yourself - don't be nervous! Did you do this or that right? There is no completely correct or incorrect way to play the game. There is your personal way to instruct children, using co-operative learning philosophy. The results of the game are measured by looking at how the children smile. The more you know about how the Book Game works, the more you will notice that two identical games do not exist. Various parts of the game can and should be altered according to the size of the group and the amount of time available.

Forget yourself, enjoy yourself - you will get to do something new and fun! Be a part of your group! No one is going to be graded.

Space

In Espoo, we have played the Book Game mainly in public libraries, oftentimes right before the library opens in the morning, thus having all possible material at hand. We do know of the enthusiastic day nurseries who after playing the Book Game in the library, they set up their own little library corner and continued playing the game there at the day care centre. A very popular game among children is checking out and returning books.

But remember where ever you are, you have to reserve enough space.

Materials

When you have decided upon how you want to assemble your own Book Game, it is time to consider what kind of material you should possess. It would be well if it isn't anything too expensive or troublesome, right?

Playful children love to get something, whether it's a sticker or maybe a goal they can reach. In Espoo we've had "the library passport", which can be obtained after completing the "course". We have also used a kind of study record, a simple card with the player's name on it, and onto which a sticker is glued after each time to remind the player of the occasion and new things learned. This sticker card doesn't record absences - if one is not present, a sticker will be received the next time the person plays. Remember, this is supposed to be a pleasant routine!

Maybe you should produce "The Sandwichman"? It's fun to practice placing books in their right places on the shelves by making the children into books for a moment. You will need photocopies of the front

and back covers of popular children's books. Glue them onto proper-sized pieces of cardboard and connect the boards from the top corners, so that the players can sandwich themselves between the "covers". Thus the child has the front cover over his/her belly and the back cover over the behind. You can actually make yourself some giant covers if you want, too!

You might include a role play in your Book Game. For this purpose, you must acquire different kinds of hats, keys, bags and various other objects.

You will need yuck-books. Surely the kids and yourself will want to view different kinds of sick, disabled or damaged books, books that have been soaked - yucky books! The topic of how to handle books, records and other material is certain to cause much conversation, so do prepare yourself by gathering suitable flawed or spoiled books. (Did the big bad wolf bite the corner off this book?) Maybe your library has some outgoing books that will suit this purpose. How to present the material is up to you. Or could it be that the little ones will come up with the best stories?...

HOW TO PLAY

Fairy tales and the book

There would be no Book Game without books! Not only do you have a game with children in the starring roles, but the king of the game is the book. As the Swedish poem of Lennart Hellsing says:

*Book shall shine as suns
And sparkle as stars in the sky.
As we read books
Books read us.
Can books read people?
Of course they can!
How else would they know
All about us?*

Lennart Hellsing
(Loosely translated by M. Davis)

And because the book is the king of the game we begun and end each session of the Book Game by telling children a story.

We also told children how to handle books. It is very sorrowful to see an ill-treated book that still might've been useful if in better condition. The kind of book that even the library's book repairman cannot

mend in his book hospital. Every shelf-respecting Book Game player should have the desire to learn how to correctly handle a book.

The anatomy of a book can be studied to make sure which positions it's back likes or hates. You can have your players bend their backs, first forward, then backwards with their legs straight, and explain that a book feels just the same.

We also ask children have they heard that allergies are all the more common. If the little players have them, so do books. A book is allergic to liquids, such as juice, milk and coffee. It is also allergic to cookie crumbs and sandwiches. It suffers of fruits and feels poorly about candy. Ask the children about more things and you'll get a good idea of what a modern-day book is sensitive to. And not just around the time of hay fever.

Role-play and real work

It is important to let the Book Game player perform real work. In our games in Espoo, the most popular thing to do has been organising picture books on their shelves. In many libraries in Espoo, picture books are put in order with the help of certain colour codes. Authors a name beginning with A and B have a red stripe on their spine, C to F have a yellow sticker and so on. Within a colour, books are organised freely, not in alphabetical order. Many an alphabetic child has been trilled to learn that his favourite books have a colour code that helps locating them. And knowing where to put them back is exciting, too!

We have had exciting role-plays in Espoo - the children learned to check out and return books by dressing up as various types of customers. There were old ladies and suspicious-looking fellows... the books were late, stolen, sometimes half eaten.

The party

The highlight of the whole game is the ending party. There can be music, dance and puppet theatre at the party. But the most important thing is that at the party children get their brand new library cards. We give the participants also library passports. The passport contains all the important things the child has learned in the library. While the audience witnessed, each child write their name on the new library card. We shake hands with and congratulated the new library customer.

OUR EXPERIMENTAL GROUPS IN ESPOO

The Book Game has been tested with several groups (with children from 4 to 7 years old) between 1994 and -96. These experiments have been funded by the Ministry of Education. During spring of 1996, the project "The Book Game: Our class visits the library" was begun. The

game was played with a group of handicapped children and their teacher. Playing with these special kids, of ages 9 to 14, was a challenging but also rewarding experience.

Reminiscing the Book Game

I like to read you a story which is written by a nursery school teacher Elina Murden from Maarinniitty day care centre. I think it is very important to hear their point of view also.

"In the Maarinniitty day care centre, we were excited about being invited to participate in the Book Game experiment. Of our group of children, ages 3-6, some had been in the day nursery for several years, some even since they were just one year of age. A new game was welcomed gladly by the kids and staff.

As I'm writing this, it's been a year since the experiment, and still many fun memories often enter the minds of children who participated in the game. The game has also sparked some new ideas this year! Thanks to the library for keeping in touch with us.

The children felt themselves important as they were allowed to enter the library before it was open to public. It felt safe when the kids were divided into three small groups, and each bunch was allowed to choose a name.

Several kids wanted to visit the library with their parents and introduce them to the familiar librarians. Friday is "bring your own toy-day", and soon many kids brought their own books, which were then read in small groups. Around this time, there was a threat of a strike that had to do with communal workers. Sometimes we put a sign on the door saying "Strike" to motivate the children to play something else than the Book Game."

In conclusion

Now the Book Game is the way to teach children library skills. Everyone does it in her/his own way and that's why The Book Game is never the same. There is no need to be bored anymore because every child and every group is different: they ask different questions, want to do different things and have different books of favour.

Children and Culture in Denmark

Introduction

The focus has been on children and the culture of children over the past 10 years in Denmark. It all started out by United Nations Children Convention from 1989, which emphasizes the right of children to be heard and the right of children to have access to information relevant to them.

The Children Convention has been instrumental in the changing view on children and childhood. Generally a much bigger understanding and acceptance of the competences of children and their ability to play an active role in society has been developed.

But also the general development in our society with its focus on technological development and global competition has changed children's lives and opportunities, making it necessary for society to review its policies - also in respect to children and childhood. To grow up in the age of computers, Internet, chatrooms and videos is very different to the childhood which the parents of the children have experienced, and therefore guidelines and inspiration from society is needed.

Cultural Council for Children

This development is the background to the report on "Children and Culture", published in the summer of 1999 and debated in the Danish Parliament in the autumn of 1999, which decides that a Cultural Council for Children should be established from 1st January 2000 for a 4 year period of time, and furthermore Parliament grants 64 mill. Danish kr. for the work of the council over these 4 years.

The council is now officially established as the advisory body of The Ministry of Culture in all matters regarding children and culture, and in the summer of 2000 the council presented its first action plan, covering the period of 2000-2001.

With Heart and Soul

New Ways in the Work with Children and Culture

The title of the action plan 2000-2001 is "With Heart and Soul", indicating an unbureaucratic and children-oriented approach to the work of the council.

The action plan stresses that the child's encounter with culture at as early a stages as possible is imperative, because this early start enables the child to develop itself and appreciate the values, which form our society.

The vision behind the plan is, that all children in Denmark shall have the possibility to develop their full potential, and as part of that the cultural possibilities of all children should be strengthened, all children should have easier access to the cultural heritage, and furthermore all children should be listened to and given more adult contacts.

Keywords of the New Initiatives

The keywords of all the new initiatives are:

- cooperation
- dialog
- mutual responsibility

and one of the most important messages of the council is that the cooperation across the traditional professional and institutional boundaries is essential for development and new ways of thinking.

Cross-thinking is necessary!

Principles underlying the Initiatives

Underlying the initiatives of the council are four main principles:

- Ability to choose (cultural democracy)
- Ability to experience, understand and create (cultural competence)
- Ability to pursue the superb (cultural quality)
- Ability to openness and diversity (cultural diversity)

The task of the council is now to transform the principles and visions into action, and in order to facilitate this process the council has defined 5 lines of action:

- *focus on the environment close to the child*

The aim is to make all municipalities and counties define a children's and youth's policy, and a children's culture policy is an obligatory part of these policies.

Also - and very important to the libraries - local and regional children's culture coordinators will be employed to strengthen the local work in the children cultural area in cooperation with The Danish Library Authority. Among many other things the task of the coordinators will be to take initiatives of networking between libraries, museums, theaters and musical activities.

In practice most of these coordinators are based at the public libraries, an aspect of the action plan which will be dealt with in more details in the paper of Kirsten Boelt.

Other areas of this action-line are the cultural life of the local schools, establishment of musical centers, and establishment of an annual children's culture prize.

- *focus on the cultural dimension of the sense of community between generations*

Actions in this focus-line are the establishment of children's culture clubs, family activities, sports, the meeting between generations. Also the local club life should be inspired to give children and youth influence and participation in order to provide them with democratic training and experience.

- *focus on new ways and methods in dissemination of culture to children*

Actions in this area are development of new kinds of museum-activities, specifically aimed at children and development of new dissemination methods and -strategies regarding theater, music, arts, and architecture.

Also this action-line will investigate new ways of educating culture disseminators and - guides for children

- *focus on the quality of children's use of media and children as media-creators*

This action-line will examine children and new media, f.ex. the establishment of a children's TV-forum and an electronic meeting place for children at the Internet.

Also it will look into how film and video creations by children may be disseminated by means of the newest information technology.

- *focus on more knowledge, debate and exchange of ideas on children and culture*

To this end a forum on children and culture will be established on the Internet. This forum is planned to become the central knowledge base on

children and culture for parents, professional people, and children, holding databases, news, calendar, and catalogues.

Also nationwide conferences and exhibitions will be set up to broaden and qualify the exchange of experiences and inspiration.

I hope, that I have given you an impression of how visionary and ambitious this new plan and the council behind is.

The agenda for culture and children in Denmark has been set, and we look very much forward to participate in the work, which fortunately takes into account the important role of the libraries in the culture of children in the local communities.

The Danish Library Association and Children's Culture

And this brings me to the role of the libraries and The Library Association.

In Denmark we have a long and well established tradition of running well staffed and well equipped children's libraries, but this does not mean, that there is no room for improvement.

As I mentioned earlier in my presentation the rapid and dramatic change of our society calls for new ways of thinking in all of our activities, not least in the issue of securing for our children a safe, happy, and meaningful childhood.

Therefore The Danish Library Association has been a strong supporter of the work of Ministry of Culture in this field.

We have supported in various ways.

The most important one has been in making the local politicians aware of the importance of taking the chance of participating in this initiative, but also we have put the topic on our agenda whenever we have had a chance, by focusing on it in our conferences, and not least by publishing a special edition of our magazine with the theme of children's culture.

In all these areas we have made the many experiments in the local communities and their children's libraries visible, but the main effort in transforming all these visionary thoughts into reality is taking place in the libraries, which the presentation of Kirsten Boelt clearly demonstrates.

I strongly believe that the libraries through the initiative of the Children's Council has got a very important challenge and an equally important opportunity.

If the libraries succeed in playing the role open to them by this new initiative, they get an unprecedented chance of putting themselves in a central position in the local communities as the coordinator of the local activities

regarding children and culture, not merely in respect to libraries and culture, but also in respect to schools, kindergartens, the local authorities etc. This position will be of significant importance to the development of a new role for the public library, but also - and even more important - the library will play a central role in giving Danish children a meaningful childhood.

Kirsten Boelt
Denmark

Library Networking in Northern Jutland – a project to implement the Government Paper on "Children and Culture."

First, a few words of explanation : in Denmark we generally operate on three levels, the national or state level, the regional or county level, and the local or municipal level.

The idea to this project was conceived towards the end of 1998 – when the Danish Parliament discussed "Children and Culture" – a Paper on Government policy on children's culture. Representatives from the Public Library Section suggested to the Danish National Library Authority that every local municipality establish their own children's culture coordinator, and they suggested that this co-ordinator come from the local public, municipal library.

While the Government deliberated upon the Paper, The Danish National Library Authority and the regional county libraries together developed a model for establishing children's culture coordinators in the regional county libraries. There are 14 counties in Denmark and in each county there is a county library. The purpose and functions of county libraries lie between those of the state and those of the local municipalities. It is not a novel idea for county libraries to offer support to local municipalities – county libraries have been supporting local municipal libraries in various areas for years.

A model for establishing children's culture coordinators was ready when the Paper was issued in the summer of 1999.

The responsibility for implementing the Government Paper on "Children and Culture" was divided on two fronts. Namely, on the one front: the National Children's Culture Council and on the other: a network of local co-ordinators from the public libraries.

The Danish National Library Authority were made responsible – in cooperation with the National Children's Culture Council – for setting off these projects in the public library section and over the summer of 1999 they drew up both a description and a general application-form. It was then possible for each county library to apply to participate in the project – and to obtain the necessary economic support.

Project applications were made – and towards the end of 1999 eight projects were a reality. In eight county libraries – and among them in The Regional Library of Northern Jutland (Det nordjyske Landsbibliotek) – the project got off to a start. Eight regional children's culture councillors were appointed to do the job.

The eight projects have common denominators, and their aim is to uncover, to reveal or to lay open, the capacity, the competence and potential inherent in public libraries, in developing and as well as in co-ordinating children's culture (activities) and thus to secure the implementation of the Government Paper on "Children and Culture" at the local municipal level.

The aim of the project

The main aim of the project relates to the culture policy objective stated in the Government Paper. This objective is a cultural development guarantee, issued to every child in Denmark. Focus has thus changed from the institutional level to the real, actual, individual child or group of children and to their specific cultural sets of values – and also to the necessity of networking across organizational structures, across institutions and professions. Focus is now directly on creating better conditions for children. It is imperative that public libraries operate on the arena, and engage actively in implementing the Paper. The public libraries must try out different roles in the local debate, in the municipalities and in the county. And the libraries must come up with suggestions as to how you give, to each individual child this cultural development guarantee – and suggestions as to how you make this guarantee real – and they must as well make sure that actual activities are started.

There are two main aims of focus points to work with for the children's cultural counsellor in the county library.

The first aim or focus point relates to the county as a whole and to the county library's function as a supporter of local activities in the municipalities.

The counsellor may support the county generally in developing children's culture and must be an active participant in implementing the Government Paper on "Children and Culture" in the county as a whole.

The counsellor may thus support the county in creating more cultural activities for children and the counsellor must contribute in developing expertise and knowledge across institutions and organizations. This may happen in various areas: museums, music-schools, on the information technology-scene, in promoting childrens literature and other artistic skills, in promoting childrens access to museums and so on.

The second aim or focus point relates to the local public libraries in the different municipalities.

Here the counsellor should support the local libraries in developing strategies and methods in relation to their local children's culture. One strategy might be that the local library initiates and co-ordinates cultural activities in the community. Many libraries are known and widely recognized as able co-ordinators of local cultural life, and many have close relations with children's institutions, with schools and with others who work with children.

The consellers may offer help and inspiration to local libraries in building networks locally, and in building networks between libraries in the county and thus in gathering valuable experience and practice – in order to spread and share it again in a manner of mutual inspiration. The consellor interrelates with local libraries and does so in order to prepare them for and to give them the necessary skills to take action themselves towards other local actors on the local cultural arena: children, institutions, and politicians.

The counsellors' target groups are children and adults.

The primary target group is children up to the age of 12, or 14. The aim is to support the identity making process of children and to promote their active access to culture and to widen their range of possibilities and means of expressing their own creativity in all cultural forms, be it film, music, literature or other cultural activities.

This aim should manifest or show itself in activities and various manifestations for children, with children, and by children. I shall come back to this when telling you about specific activities in Northern Jutland.

The counsellors will work most intensively with the adults closest to the child. The adults who work in kinder-gardens, in schools and so on. The children's opportunities are closely related to the framework and landscape of opportunities that adults arrange for the children.

2. What then do we do in Northern Jutland?

The Regional Library of Northern Jutland is County Library for Northern Jutland. The county consists of 27 local or primary municipalities.

Each municipality has its own library, and there is close co-operation between these libraries in most aspects of library services.

In february of this year (2000) two counsellors were appointed in Northern Jutland. The counsellors are employed by the Regional Library and refer to the regional librarian.

They set out by contacting the Regional County Administrative Authorities and inviting them to participate in the project. The county administration already offers several activities for children, mostly in co-operation with schools –and they readily accepted to co-operate with the counsellors – as you may be aware, i myself am one of these counsellors. After this initial contact we met regularly in order to find actual, practical ways of co-operating.

The counsellors may inspire and encourage the County to initiate more activities in the cultural field, they may express their general view of current county activities, and they may bring about or establish connections between people and institutions working with children's culture in the County or Region. In other words, make children and children's culture more directly visible and manifest both in the County itself – and in the county administration.

The local municipalities are the second focus-point of the project and as counsellors we have visited each of the 27 local municipalities in the County. We have interviewed the local libraries in order to uncover the role they play in local children's culture, and to find out how they co-operate within the municipality and with whom they co-operate.

In several local municipalities you find a full and rich cultural life for, with, and by children. You find schools of music and of painting, you find children's theatres and many other activities. The local library very often co-operates with day nurseries, schools and other children's institutions in creating cultural activities for children. In some local municipalities there is for instance a yearly Children's Culture Festival and very often you find that the library plays the key part in connecting the different actors in the municipality. The work together – or as we say, they network.

As counsellors our task is to help point out the possibilities and potentials of the individual local municipality, to support the local library in its efforts to develop local networks – and to uncover new possibilities for the library to work with.

The aim, in the end, is to implement the Government Paper on "Children and Culture" and in general to put children's culture on the political agenda.

In order to support the local library in the municipality the counsellors draw up a model for the library to work with. A model which describes what they can do to, how to start, whom to contact, and so on and so forth. And most importantly – how to reach politicians in order to discuss with them the current state of children's culture and to discuss how to improve and further this state of affairs.

Each local library in The County of Northern Jutland has received a "tool bag". This tool bag contains actual examples of formulated children's cultural policies decided by town councils in other local municipalities across the country.

Let me tell you: in this project you spend a lot of your time talking with other adults. This of course is important – but we also want to work directly with children. We want to make activities which are clearly visible and which engage many children – and adults as well, adults who work professionally with children and with children's culture. We want activities which support and create networks, both locally and across the region.

We have therefore conceived "The Top and The Ball" ("Tøppen og Bolden"), a project on children's culture, which has its starting point in literature. The name of the project refers to a fairy-tale by Hans Christian Andersen, and it also refers to the top of Denmark (Northern Jutland being the country's geographical top), and it refers to using your "top", or head. Furthermore, a "top" is an old Danish toy and thus refers to Danish tradition and culture. A ball, or playing-ball, is also a toy, a toy that you may play with, throw to some other person, throw up into the air, and so on and so forth. The project aims widely at all artistic expressions, locally as well as regionally, individual as well as co-operational undertakings and engagements. Literature may be used as the starting ground for making drama, for painting pictures, for making videos, for dancing – and maybe for creating completely new ways of expression.

The project will run over one week and institutions may choose to work on the project for just one day, for two days or for the whole week, the last day of the week being a joint effort for all participants. We have experienced other very successful joint-venture projects in Northern Jutland. At one time, some years ago, all children in Northern Jutland had a story read to them at the same time, and the ears of 90.674 children were wide open on that occasion. We have carried out several projects, and a characteristic of them all is that libraries are the initiators and that libraries gather the threads and secure proper and effective co-operation – in other words, the county's 27 local libraries network actively amongst themselves and they network with local institutions, schools and so on.

Today, on this very day a preparatory project is taking place in a park in the city of Aalborg. More than 500 children from different kinder-gardens in Aalborg get together to take part in games, which all originate in literature. The children will study different characters and they will try to guess or find out to which story or tale the characters belong, they will listen to a small part of some story or tale read aloud and, again, they will guess or they will tell from which story it is. There will also be a relay-race using books as batons – and so on. Each activity is based on literature – and there will be many activities. At the end of the day each the kinder-garden will be given a bag filled with books – the very books that have been referred to throughout the day.

The national children's culture project finishes in December of this year – but we expect to carry on in Northern Jutland. We have gotten off to a good start, but there is still much work to be done. Our aim is to firmly establish a children's culture in every local municipality, to make the local library the obvious co-ordinator of children's culture. Many libraries already work to that end, many already have a lot of activities in the cultural field – but in most municipalities children's culture is still regarded as something extra – and not as a necessary and indispensable element of childhood.

However, the overall national project – the Government Paper together with the National Children's Culture Council (Kulturrådet for Børn) – already has put children's culture on the political agenda. And the regional counsellors support these efforts – they support and encourage local libraries in the municipalities to get down to work, to get started clearly stating and expressing what they do, and to support and encourage them to do "networking" more actively or aggressively with local institutions, in order to make children and children's culture visible, to turn them into an evident and manifest part of municipal activities – and in this process, to create a wide variety of cultural opportunities for children.

I believe that there is an important main thread running from government initiatives – through county activities – to local municipalities. In Northern Jutland we had a conference with children's culture as the theme. Here we succeeded in gathering together many interested individuals who really wanted to make an effort, and want to work seriously with children's culture. The conference was arranged by the Regional Library of Northern Jutland, in cooperation with the Danish Library Association, and we thus managed to address both professionals and politicians. And this is a dialogue which is absolutely essential for the success of the project.

The Competence of the Library in Children and Youth Culture Policies

The Third Meeting of Library Associations of the Baltic Sea Region

Seminar in Riga 12 - 14 October 2000

List of referents:

Denmark:

Mogens Damm,

The Danish Library Association,

Vesterbrogade 20, 5 sal.

DK-1620 København V,

Tel.: +45 3325 0935, fax: +45 33257900,

e-mail: dbf@dbf.dk

Kirsten Boelt,

The Danish Library Association,

Vesterbrogade 20, 5 sal.

DK-1620 København V,

Tel.: +45 3325 0935, fax: +45 33257900,

e-mail: dbf@dbf.dk

Finland

Jaana Tyrni, information specialist,

Tapiola Library,

Kulttuuriauio,

02100 Espoo, Finland,

phone: 358 050 330 1672,

e-mail: Jaana.Tyrni@espoo.fi

Germany:

Prof. Susanne Krüger,

Hochschule für Bibliotheks- und Informationswesen,

Wolframstrasse 32,

70191 Stuttgart,

Tel.: 0049-711-25 706-0,

Fax: 0049-711-2570 6300,

e-mail: kruegers@hbi-stuttgart.de

*Latvia***Jolanta Treile,**

Ministry of Culture,
11a K. Valdemara Str.,
Riga, LV-1364, Latvia;
phone: +371 7227784,
fax: +371 7227916;
e-mail: jolanta.treile@km.gov.lv

*Lithuania:***Aldona Šiaulienė,**

P. Višinskio Public Library of Šiauliai country,
Ausros al. 62,
Lt-5419, Šiauliai, Lithuania,
e-mail: aldsia@centras.lt

*Norway:***Per Olav Kaldestad,**

writer, coordinator of the project "Ord & Bilde".
Knosterneset 29,
5414 Stord,
Phone/fax: 47 53 41 09 29,
e-mail: pokaldestad@hotmail.com

Hanne Kiil,

the Norwegian Institute for Children's Books,
Kristian Augusts g. 21,
0164 Oslo,
Tel. 2211 12 80, fax: 22 11 27 02,

Postboks 6719 St. Olavs plass
0130 Oslo,
e-mail: nbbi2@online.no

Bente Bing Kleiva,

Meland bibliotek,
Postboks13, N-5906 Frekhaug,
Tel. 56 17 07 18, fax: 56 17 07 19,
e-mail: hovedbibl@online.no

*Russia***Olga Mareicheva,**

The 3-rd branch of the St. Petersburg
Central Children's Library by the name of A. Pushkin,
The 3-rd Sovetskaya, 8,
St. Petersburg, 193036, Russia,
Tel/fax: (812) 2755310

Olga Andreeva,

The Russian State children's Library,
Kalujhskaja sq. 1,
117049 Moscow, Russia,
Tel/fax: (095) 2300189,
e-mail: rgdb@cityline.ru

*Sweden:***Wiviann Wilhelmsson,**

Örebro länsbibliotek,
Box 310 10, 70135,
Örebro, Sweden
Tel.: 019 - 21 61 58,
e-mail: wiviann.wilhelmsson@bf.orebro.se

Ann-Christin Magnusson,

Mandolingatan 24,
31234 Laholm, Sweden

SATURS

<i>S. Tretjakova</i>	IEVADS	3
<i>J. Treile</i>	BĒRNU KULTŪRPOLITIKA LATVIJĀ	8
<i>Z. Krīgere</i>	VĀCIJA – KULTŪRU KRUSTPUNKTS	12
<i>A. Šauliēne</i>	BIBLIOTERĀPIJA: TEORIJA UN TĀS PIELIETOŠANAS IESPĒJAS BĒRNU BIBLIOTĒKĀ	19
<i>P.O. Kaldestads</i>	“ORD&BILDE” – SADARBĪBAS TĪKLS, LAI VEICINĀTU BILŽU GRĀMATU ATTĪSTĪBU	25
<i>V. Vilhelmsone</i>	"KĀ ZIVS ŪDENĪ" 46 LASĪŠANAS VEICINĀŠANAS PROJEKTI	28
<i>O. Andrejeva</i>	PASAULES ATKLĀŠANA BIBLIOTĒKĀ	31
<i>R. Šimane</i>	ILŪKSTES PILSĒTAS BĒRNU BIBLIOTĒKAS SADARBĪBAS TĪKLS	38
<i>I. Radziņa</i>	JŪRMALAS BIBLIOTĒKU APVIENĪBAS DUBULTU BĒRNU BIBLIOTĒKAS PROJEKTS "PASMAIDI ↔ DRAUGS"	39
<i>I. Karsa</i>	KLUBS "SAULESPUKE" BĒRNU BIBLIOTĒKĀ	41
<i>A.K. Magnusone</i>	KĀ ZIVS ŪDENĪ: GRĀMATU SARUNAS - PRIEKPILNAS LASĪŠANAS SASNIEGŠANAS METODE	43
<i>B.B. Kleiva</i>	JAUNIE CEĻI, KĀ PASNIEGT LITERATŪRU UN MĀKSLU BĒRNIEM	47
<i>O. Mareičeva</i>	ĀRZEMJU GRĀMATAS BĒRNU BIBLIOTĒKAI	52
<i>H. Kīla</i>	NORVĒĢU BĒRNU LITERATŪRAS INSTITŪTA LITERATŪRAS PROJEKTS AR NOSAUKUMU – “TEKSTĀ”	56
<i>J. Tirni</i>	GRĀMATU SPĒLES : SADARBĪBAS VEIDS BIBLIOTĒKAS LIETOŠANAS IEMAŅU VEIDOŠANĀ BĒRNIEM	62
<i>M. Damms</i>	BĒRNI UN KULTŪRA DĀNIJĀ	72

<i>K. Boelta</i>	BIBLIOTĒKU TĪKLS BĒRNU UN JAUNIEŠU INTEREŠU VECINĀTĀJS	76
<i>S.Tretjakova</i>	PĒCVĀRDS	81
<i>S.Tretjakova</i>	INTRODUCTION	82
<i>J.Treile</i>	CULTURE POLICY REGARDING CHILDREN IN LATVIA	88
<i>S.Krüger</i>	MELTING POT GERMANY?.....	92
<i>A.Šiaulienė</i>	BIBLIOTHERAPY: THEORY AND FINDING POSSIBILITIES TO DEVELOP IT IN A CHILDREN'S LIBRARY	101
<i>P.O.Kaldestad</i>	"ORD & BILDE" – A NETWORK FOR THE PROMOTION AND DEVELOPMENT OF THE PICTURE BOOK	107
<i>W.Wilhelmsson</i>	"LIKE A FISH IN THE WATER" – 46 READING PROMOTION PROJECTS	111
<i>O.Andreeva</i>	WORLD DISCOVER THROUGH LIBRARY	114
<i>R.Šimane</i>	THE COOPERATION NET OF ILUKSTE TOWN CHILDREN'S LIBRARY	121
<i>I.Radziņa</i>	JURMALA LIBRARY ASSOCIATION DUBULTI CHILDREN LIBRARY PROJECT "SMILE FRIEND"	122
<i>L.Dreimane, I.Karsa</i>	CLUB "SUNFLOWER" IN CHILDREN'S LIBRARY	124
<i>A.-Ch.Magnusson</i>	BOOK-TALK – A METHOD OF ACHIEVING JOYFUL READING.....	126
<i>B.B.Kleiva</i>	NEW WAYS OF TRANSMITTING LITERATURE AND ART TO CHILDREN	130
<i>O.Mareicheva</i>	CHILDREN'S CREATIVE WORKS AND THE PROBLEMS OF INFORMATION AND CULTURAL INTERACTION IN CHILDREN'S LIBRARY	135
<i>H.Kiil</i>	"INTO THE TEXT" – A PROJECT TO ENCOURAGE READING AND DEVELOP LITERARY SKILLS AMONG CHILDREN	139
<i>J.Tyrni</i>	THE BOOK GAME: A CO-OPERATIONAL WAY TO TEACH CHILDREN LIBRARY SKILLS	145

<i>M.Damm</i>	CHILDREN AND CULTURE IN DENMARK	156
<i>K.Boelt</i>	LIBRARY NETWORKING IN NORTHERN JUTLAND – A PROJECT TO IMPLEMENT THE GOVERNMENT PAPER ON “CHILDREN AND CULTURE”	160
	LIST OF REFERENTS	166
SATURS		169

K. Borge	CHILDREN AND CULTURE OF THE FUTURE	151
A. Borge	LIBRARY NETWORKING IN NORTHERN IRELAND PROJECT TO IMPLEMENT THE GOVERNMENT PAPER ON CHILDREN AND CULTURE	152
J. Borge	LIST OF REFERENCES	153
J. Borge	CULTURE POLICY REGARDING CHILDREN IN LATVIA	154
S. Kröger	MELTING POT GERMANY?	155
A. Sponberg	BIBLIOTHERAPY: THEORY AND FINDING POSSIBILITIES TO DEVELOP IT IN A CHILDREN'S LIBRARY	156
P. O. Kalland	"GRO & BILDE" - A NETWORK FOR THE PROMOTION AND DEVELOPMENT OF THE PICTURE BOOK	157
B. Wikström	"LIKE A FISH IN THE WATER" - READING PROMOTION PROJECTS	158
O. Andrievs	WORLD DISCOVER THROUGH LIBRARY	159
R. Šteins	THE COOPERATION NET OF ILKSTE TOWN CHILDREN'S LIBRARY	160

BIBLIOTĒKAS KOMPETENCE BĒRNU UN JAUNIEŠU KULTŪRPOLITIKĀ

Semināra materiāli

I. J. J. J.	CLUB "SUNFLOWER" IN CHILDREN'S LIBRARY	161
A. Ch. J. J.	BOOK TALK - A METHOD OF ACHIEVING NOVEL READING	162

Par salikumu atbild Sarmīte Madžule

Parakstīts iespiešanai 2002. 05. 07 LNB izdevējdarbības registr. apl. Nr. 2 -0769

Metiens 300 Pasūt. Nr. 12 Līgumcena.

Latvijas Nacionālā bibliotēka, K.Barona ielā 14, Rīgā, LV-1423.

J. J. J.	CHILDREN'S CREATIVITY WORKS AND THE PROBLEM OF INFORMATION AND CULTURAL INTERACTION IN CHILDREN'S LIBRARY	163
R. A. J.	"TO THE TEXT" - A PROJECT TO ENCOURAGE READING AND DEVELOP LITERARY SKILLS AMONG CHILDREN	164
J. J. J.	"THE ROCK GAME" - A CO-OPERATIONAL WAY TO TEACH CHILDREN LIBRARY SKILLS	165

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0302024941

OBLIGĀTAIS
EKSEMLARS

2,70

2002-3
L 216